

Yıl:2 Sayı:19 Kasım - Aralık 2023

DAİMA EDEBİYAT

ISSN: 2822-7077

Kültür, sanat, edebiyat dergisi

100
TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN YÜZÜNCÜ YILI

Arka Kapak Şiiri:

Cengizhan Genç

Şiirülke

Cengizhan Genç, Mert Mevlüt Gökçe

Kitap-Mekân

Hatice Nisan, M. Fırat Pürselim

Muzaffer Buyrukçu

özeldir çünkü...
Numan Altuğ Öksüz

A. Hamdi Tanpınar

özeldir çünkü...
Naime Erkovan

Ahmet Bülke

SÖZALTINDA

bizcesi | söyleşi | inceleme | öykü

DAİMA EDEBİYAT

Dört Dörtlük

Roman Okumaları

Ayrıntılı bilgi için
kodu okutun

**Daima Edebiyat dergisi çatısı altında
roman çözümleme atölyeleri başlıyor**

KÜNYE

Daima Edebiyat dergisi, www.edebiyatdaima.com ekibi tarafından yayına hazırlanan aylık kültür, sanat, edebiyat dergisidir.

Daima Edebiyat dijital ve matbu olarak yayımlanır. Yayımlanan yazı ve şiirlerin telif hakkı ve hukuki sorumluluğu yazarına/şairine aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Yayın Türü: İki Aylık, yerel, süreli

ISSN: 2822-7077

Yıl: 2 Sayı: 19

Kasım-Aralık 2023

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Muhammet ERDEVİR

YÖNETİM YERİ: Akkent Mah. 134013 No.lu Sokak Şahinbey/GAZİANTEP

Yayın Yönetmeni: Muhammet Erdevir.

Yayın Kurulu: Ahmet Menteş, Çağlar Sarıtaş, Emine Gündüz Menteş, Ersin Kartal, Hande İkbal, İbrahim Halil Çelik, Jale Önder Darıcı, Merve Yurtsever, Murat Serdar Çakıroğlu, Zübeyde Andıç.

İletişim: dergi@edebiyatdaima.com

 / [daimaedebiyat](http://daimaedebiyat.com)
www.edebiyatdaima.com

<http://>

Kodu okut, dergiyi indir

İçindekiler

Numan Altuğ Öksüz	3	Muzaffer Buyrukçu Özeldir Çünkü...
Naime Erkovan	5	Tanpınar Özeldir Çünkü...
Hatice Nisan	7	Mrs. Dalloway Üzerine: Kendime Ait Bir Dekor ve Güneşin Batışına Yetişen Sözler
Mehmet Fırat Pürselim	10	Ağacı Seyreden Okur
Çağlar Sarıtaş	11	Ahmet Büke'yle "Delî İbrahim Divanı" Üzerine
Jale Önder Darıcı	14	Zulme Karşı Mücadelede Bir Modern Çağ Anlatısı: Delî İbrahim Divanı
Merve Yurtsever	18	Ahmet Büke'nin Sözcüklerle Muhabbeti
Ahmet Büke	20	Belediye Büyük Öykü Ödülü
Mert Mevlüt Gökçe	22	Ödipusların Karakol ifadesi
Cengizhan Genç	24	E Harfi Şiirinin Hikâyesi
Hayrettin Durmuş	28	"Aralık"ta Edebiyat
Esra Kılıç Türedi	30	Nalan Belki De Handan
Buket Uçar	34	Gün Görmemiş Adamlar
Rumeysa Durak	37	Kapaklı Tencere Yerleri Kalbimin
Yasemin Coşkun	39	Basiretli Yalnızlık
Faik Öcal	41	Çobanın Yol Göstericiliğini Reddeden Sürünün Yol Haritasını Yırtan İnatçı Keçi
Cem Alan	43	Alışveriş Çeki
Esmâ Safalı	48	Yaşam Satıcısı
Robert Bly	50	Geceye Tanıklık (Çev. Arif Teymur Demirci)
Ahmet Menteş	51	Paslı Böcek
Muhammet Erdevir	52	Şaşkın İmgelem
Işık Sungurlar	53	Sanki Daha Önce Hiç, Sanki Burada
Murat Serdar Çakıroğlu	55	Cevahir
Hasan Ulaş	56	Dünyanın Çivisi
Adnan Semih Dumlupınar	57	Leyla'nın Gözlerinden Akanlardır
Oğuz Ertürk	59	Eksik Başlıyorum Lekeli Sanıyorlar
Burhan Tuz	61	Ses Etmiyorsun Nehrin Akışına
Sevda Altınkaya	62	Her Aşık Biraz Ters Köşedir Diğerrinin Nazarında
Büşra Badeci	63	Taksim
Sait Özbal	64	Atanamayan Duygular
Ömer Keser	65	Bariton
Suzan Yörük	67	Lâlâbel İstasyonu
Fatma Nur Uysal Pınar	68	Küçürek Öyküler
Nurhan Ceylan	69	Ölüme Ulanan Aşkların Topraklarından Bir Garip Efsane: Şahmaran
Aydan Algül	71	Rüzgâr Risalesi
Serap Kılınçoğlu	73	Kırk Yılın Ardından
Özlem Göktaş	77	Rüya Günlükleri
İsmail Kurağ	79	"Görölmüşdür" Damgalı Mektuplar
Hatice Kübra Öktem	80	Hadi Sana Elveda
Özlem Eylül Öz	81	Ayrıllık Provası
Seyfi Altındiş	82	Candan Öte
Ömer Aksay	83	Yeşilçam Önergeleri -2-
İsmail Çakmak	87	Ödül Ve Ceza Eksenli Eğitime Dair Bir Nazar: "Ev Ödevi"
Ülker Gündoğdu	90	Altın Şehir Olarak Anılan Kent: Prag'a Bir Mektup

MUZAFFER BUYRUKÇU ÖZELDİR ÇÜNKÜ...

Numan Altuğ Öksüz

Toplumun her katmanını en iyi bilen yazarlardan biridir. Öykülerinde, romanlarında yer verdiği kişiler; çarkçılar, kapıcılar, esnaflar, yazarlar ve dahası yalnızca kederleriyle ya da sevinçleriyle okurun karşısına çıkmaz. Kişiler, toplumdaki karşılıklarıyla metinlerde yer bulur ve bu da parçadan bütüne giden bir yol sunar okura. Bu yolda, Türk insanını, Türkiye'yi kucaklamak vardır.

Toplumcu gerçekçi değildir Muzaffer Buyrukçu. Sorun üzerinde durmaz, yaraya parmak basmak basıp bir eksikliğe dikkat çekmek amacında değildir. İnsanı merkeze alır ve her yönüyle insanı ortaya koyar. Cinsellik, düş, göç, yokluk, varlık... İnsanda ne varsa Buyrukçu'nun metinlerinde o vardır ve özellikle insanoğlunun tükenmeyen umudu apaçık yüzümüze vurur. Hayat zordur evet, kaldı ki umutsuzluğa düşmek dahası kederin edebiyatını yapmak kolaydır. Oysa Muzaffer Buyrukçu'nun eserlerindeki kişiler hep umut taşırılar ceplerinde.

Cinsellik, düş ve göç olgularına değinmek isterim. Buyrukçu, cinselliği iki şekilde ve ustaca kullanır. İlki kişinin bastırılmış duyguları olarak görünür metinlerde ve en çok düşlerde ortaya çıkar. İkincisi toplum merkezlidir. Kadının ve erkeğin toplumdaki karşılığı başarıyla yansıtılır. Cinsellik nice öyküde, romanda vardır ama böylesine açık, sömürülmeden kullanılması oldukça önemlidir.

Buyrukçu'yu benim nazarımda en özel kılan başlıklar ise düş ve göç diyebilirim. Rüya görmeyen, hayal kurmayan tek bir insan dahi yoktur. Usta yazar insan denen varlığı gerçekten iyi okumuş. Buyrukçu'nun öykülerindeki sınırsız düş dünyası hayranlık uyandırıcıdır.

Muzaffer Buyrukçu

Numan Altuğ Öksüz

Olaylar karşısında düşe sığınan veya bastırılmış duygularını hayal âleminde kuralsız bir şekilde yaşayan kişiler sarsıcı hikayeleri de beraberinde getirir. Hayatta da Muzaffer Buyrukçu'nun öykülerinde ve romanlarında da insanın en savunmasız, kıskırtıcı, yalnız ya da çoğul halidir düşleri. Muazzam bir işçilik ile insanların düş dünyalarını aralar yazar öyle ki metinler kimi zaman fantastik bir boyut kazanır. Göğe uzanan fasulye sııkları, bulutlar üzerinde gezinen ünlüler, farklı kıtalardaki ülkelere ansızın gidip gelen kahramanlar, zamanı ortadan kaldıran olaylar, seyahatler... Yaratıcı, canlı bir hayal âlemi kuran Buyrukçu, bu bahiste diğer yazarlardan bambaşka bir yerde durur. O, çizginin dışındadır.

Göç olgusunu çok boyutlu bir şekilde ele alması da Buyrukçu'yu özel kılar. Hem iç hem de dış göçü görürüz. Buyrukçu, köyden kente göçenlerin de Balkanlar'dan ana vatana gelenlerin de halinden çok iyi anlar. Göç vardır demekle kalmaz, göçün insanda bıraktığı yarayı derinden anlatır. Kendisi de göçmendir. Tanır bu yarayı ve belki de muazzam anlatışındaki bir etken de budur. Buyrukçu öykülerinin, romanlarının sosyolojik tarafını göç olgusu öne çıkarır ve özellikle metinlerin odağında göçün getirdiği çatışma yer alır. Romanları, muhacirleri, gecekondü mahallelerini onun gibi anlatabilen başka bir yazar var mıdır? Bilemiyorum.

TANPINAR ÖZELDİR ÇÜNKÜ...

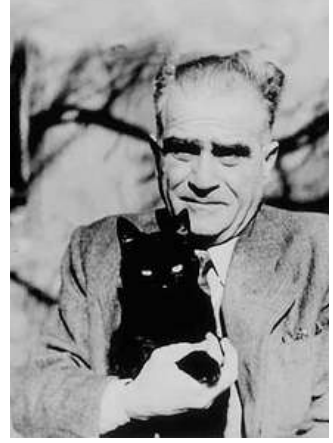
Naime Erkovan

Benim için en özel yazarlardan biridir Ahmet Hamdi Tanpınar. Özeldir çünkü kendi topraklarını her değer in üstünde tutmayı başarırken tarihini ve kültürünü, eskiyi yok saymanın üstüne inşa etmedi. Dönemin birçok ismi maziye burun kıvrırken Tanpınar onu hem sevdi hem de hazinesi hâline getirdi. Mazi de bunun karşılığını ona bir dil ve hayal zenginliği olarak verdi.

Özeldir çünkü Evliya Çelebi'yi gerçek manada sevdi. Üstelik sevmekle kalmayıp kimsenin adından dahi söz etmediği bir yerde ona tamamen inandı. Ve bu sevgi, Tanpınar'a uçsuz bucaksız vadiler açarak ona yeni ve büyü lü söylemler bahşetti. Evliya gibi seyahatler yaptı fakat coğrafyalar aşmadı. Tanpınar'ın yolculuğu insanın ruhuna oldu. Oradan öyle zenginliklerle döndü ki, sadece görmekle kalmadı, duyguları hatta hâl ve tavırları katı cisimler gibi görünür kıldı da hepimizi ruhlarmızın zenginliğiyle tanıştırdı.

Özeldir çünkü güzele tutkuluydu. Musikiden mimariye, resimden edebiyata hep en güzeli bulma derdine düştü. Hocası Yahya Kemal'le taş plakların başına huşuyla geçip musikinin güzelliğiyle büyülenmesini bildi. Nitekim bedenden daha ötelere ruhumuzun bizi götüreceğinden emindi.

Özeldir çünkü Hayri İrdal, Halit Ayar cı, Behçet Bey, Mümtaz, Nuran, Pakize gibi olağanüstü karakterlerle dünyamızı zenginleştirdi. Absürt bir fikrin gerçek kadar inandırıcı sunulabileceğini gösterdi. Bunu yaparken ironinin o olağanüstü gücüne ustaca başvurmasını da bildi.

Ahmet Hamdi Tanpınar

Naime Erkovan

Özeldir çünkü kelimelerle bize bir Türkçe anıtı inşa etti. Öyle muhteşem bir anıt ki bu, ondan sonra gelecek yazarlara bir ideal sundu. Zirvesine tırmanmayı başarısak Türkçeyle nasıl bir güce erişeceğimizi gösterdi. Erişemezsek bile bir gölgelik olarak altında soluklanma fırsatımız var en azından. Ve Türkçe, ilahi bir nağme gibi iliklerimize kadar yayılabilir oradan. Dilimiz kendisini açınca, kelimeler hücrelerine nüfuz edince bir dil büyücüsü olmayı başardı Tanpınar. Böylece de her yazar kan bağından daha güçlü bir bağla kendisine bağlı olduğunu hissederek.

Özeldir çünkü seçilmiş bir yalnızlığı kahramanca göze aldı. Hocası Yahya Kemal gibi sanatkârane bir şekilde göğüsledi bu durumu. Ağır bir yüküdür oysa yalnızlık ve her ruhun kaldırabileceği bir imtihan değildir. Ancak müstesna insanlar ondan zarar görmeksizin yaşamayı başarır. Ne bir pişmanlık gördük ne de bir şikâyet duyduk kendisinden. Tanpınar yalnızlık için değil de sanki yalnızlık Tanpınar için yaratılmış hissine kapıldık hayatına baktıkça.

Özeldir çünkü sevdim onu. Nedensiz ve sebepsiz yaptım bunu üstelik. Her okuduğumda kendimi iyi hissettirdiği, ruhumu gözümle görece kadar beni yükseklere taşıdığı için daha çok sevdim. Özeldir çünkü her sevdiğimiz özeldir.

online Zoom

DÖRT DÖRTLÜK

ROMAN

OKUMALARI

BAŞLIYOR

Mahur Beste
AHMET HAMDİ TANPINAR

Huzur
Kaslıları Ayrıntıya Eriştiler
Sahnenin Dışındaki

Bilgi almak ve katılmak için kare kodu okutabilir
veya edebiyatdaima.com adresini ziyaret edebilirsiniz.

MRS. DALLOWAY ÜZERİNE: KENDİME AİT BİR DEKOR VE GÜNEŞİN BATIŞINA YETİŞEN SÖZLER

Virginia Woolf'un Mrs. Dalloway romanına dair ilk yazımı on yıl önce yazmıştım. Yıllar sonra yaptığım bu ikinci ziyaret bana Onat Kutlar'ın İshak'ın ikinci basımı için on yedi yıl sonra yazdığı ön sözünü hatırlattı. Okuduğum en güzel eve dönüş metinlerinden birine şöyle başlar Kutlar: “Yeniden giriyorum yazıya. Ülkeme, çocukluğumun kentine döner gibiyim. Kâğıtların ak denizine, esinlerle ürperen çayırına harflerin, anlamın derin vadilerine, kitapların kalabalık sokaklarına. Doyulmaz bir rahatlık, güven. Kendi dilimi konuşuyorum çünkü. Küçük bir kaygı yok değil. Müsrif oğlunu nasıl karşılayacak yazının pîri?” [i] Onun kitapların içine doğru canlanan bu şiirsel yürüyüşü şimdi beni yıllar önce Mrs. Dalloway’i ilk kez kitabın dışına çıkardığım günlere götürüyor.

“Mrs. Dalloway çiçekleri kendisinin alacağını söyledi.” Romanın ilk cümlesi böyle başlıyordu. Güzel bir Londra sabahıydı. Hazırandı. Londra’da yürümeyi kırlarda yürümekten daha çok seviyordu. İngiliz aristokrasisinin yüksek tabakasından bir kadın olan elli iki yaşındaki Clarissa Dalloway, akşam vereceği davet için çiçekleri kendisi almak üzere o sabah evden böyle çıkmıştı. Ben de Ankara’da şehre alışma denemelerimin sıradan bir günündeydim. Güvenpark’ta çiçekçilerin olduğu köşeye geldiğimde rastladım bu giriş cümlesine. Saksılar ve çiçek buketlerinin arasında anımsadım onu. Dahası görmeye başladım. Clarissa Dalloway çiçeklerini aldı. Bu kısmı sevmiş olmalıyım ki parkın etrafında otobüs ve dolmuşlar arasında zikzak dokuyan insanların arasında romanın diğer karakteri Septimus Warren Smith’i de görebilmişim.

Otuzlu yaşlarında savaş sonrası travma ile boğuşan memur Septimus dalgın bir şekilde kalabalığın içinde yürüyordu. Bu iki karakter romandaki gibi aynı şehirde yaşıyor, aynı yerlerden geçiyor, aynı şairden aynı mısraları mırıldanıyor ve benzer sorgulamaları yaşıyorlar ama birbirleriyle hiç karşılaşmıyorlardı. Bir süre o düşüncenin içinde kaldım. Kendine böyle bir seyir imkânı bulan düşüncem hareketlenmeye başladı. Gökyüzüne baktığımda iki karakterin başlarını çevirip aynı anda gördüğü o uçağı görememişim ama romanda geçen Regent’s Park ile Güvenpark arasında bir ortaklık kurmuştum. Regent’s Park metro durağının tam karşısında duran yaşlı kadının söylediği Allerseen (Ruhların Günü) şarkısını duyabilmişim:

“ee um fah um so
foo swee too eem to”

“sevgilim bir mayıs günü yanımda yürümüşü, ... ve sonra tepeleri ölümün orağı biçti “

[i] Onat Kutlar, İshak, YKY, Şubat 2018

İstanbul'da geride bıraktıklarımın yabancılığımla beslediği bu dönemde, çiçekçilerin olduğu köşe bana, derme çatma bir anlam inşasıyla başlayıp daha doyurucu yapılara doğru yol alacak yeni bir teklif sunmuştu; Uzun süre kullanılmamış bir evi yavaş yavaş ısıtır gibi, yabancılık çektiğim mekânları bir şekilde kendime aşına bir hale getirmek. Üniversite öğrencisiydim, edebiyat okuyordum, hayatımı okuduğum alanın olanaklarına açmaya açtım. O nedenle teklifi kabul etmem ani ama yerinde olmuştu.

Sonraki günlerde Kızılay Bulvarı, Güvenpark, Yüksel Caddesi, Sakarya, kafeler, kitapçılar, üst geçitler gözümde kıpırdanmaya başladı. Anlam yüklemenin ve bakışı değiştirmenin sunduklarını özel bir gücü keşfeder gibi deneyimliyordum. İki şehirli olmak fikri bir çeşit iki isimli olmayı andırmaya başladı ama yine de sınırlar vardı. Peki, vecde gelen mekânlar tüm sınırları aşamaz mıydı?[i] Aşabilirdi elbette ama iki şehrin birbiri ile buluşması, birbirine karışması yıllar alacaktı.

Zaman zaman Clarissa Dalloway ve Septimus'un birbirine değmeden bölüştüğü o aşinalık duygusundan maddenin kalabalık bir beden olduğunu düşünerek geçtim.[ii] İç monologlar zamandan mekândan bağımsız bir şekilde akarken, Woolf'un Big Ben'den saat başı dağılan sesle anları tasnif etmesi zihnimdeki akışa da benzer bir terbiyeyi öğretti. Big Ben'in bendeki karşılığı, zihnimdeki dağılık, dalgın alandan çıkıp kendimi düzelterek yetişmem gereken bir yer, bir düşünce, bir zorluk ve bir telaşa benzedi. Big Ben deyim yerindeyse zihnimde düşüncelerin, kitapların yardım edebildiği ve edemediği durumların tecrübesine talip olduğum zamanların akrebiydi. Tüm saat kuleleri, duvar saatleri, masa saatleri, kol saatleri, kapı ve telefon zilleri, kornalar, sirenler, bağırışlar ve ani sesler birbirlerinin ve Big Ben'in yansımalarıydı.

Geçen zaman içinde Mrs. Dalloway'in eşliğinde kurduğum bağlantılardaki değişenler ve değişmeyenler yekûnu kitabın bendeki yerini değiştirmemişti. Kalıcılığın küçük sırlarına sezgiden başka bir kavrayışla vakıf değişim ama şimdiki zamanımızı verimli bir çekimle meşgul eden şeylerin böyle bir güce sahip olduğunu biliyorum.

Ne zaman bulvarda, gerçek ve hayalin arasından geçtiğini sandığım o kurgusal çizgide, benzer reflekslere sahip olduğumu hissettiğim iki insan aynı hizaya gelseler ve sonra zıt yönlerde doğru yürüseler, bakışlarımı arta kalan boşluğa çevirip "Bayan Dalloway!" diye seslenmek gelir içimden. Daha aylak olduğum günlerimde bu seslenme cömert bir niyete, daha telaşlı günlerimde ise, yumuşak düşler için çok sivri olduğunu düşündüğüm dünyaya karşı gücenik bir niyete karşılık gelir. Cömert günlerimde yaşlı kadının Regent's Park metro durağında söylediği şarkıyı Woolf'un anlattığı haliyle duyarım. Ona göre yaşı ve cinsiyeti olmayan bu ses topraktan fıskıran eski bir ırmağın sesidir, bu eski şarkı sonsuz çağların düğümlü köklerine, iskeletlerine, hazinelerine sızıyordur ve o şarkıyı söyleyen ihtiyar on milyon yıl sonra da orada olacaktır. Gücenik günlerimde ise, Septimus'un intihar haberini çiçekleri kendisinin aldığı o davet akşamında duyan ve hiç tanımadığı bu gencin ölümüyle sarsılan Clarissa Dalloway gibi, ölümüyle bizleri düşündüren tanımadığımız insanların ne kadar çok olduğunu düşünürüm. Böyle günlerde daha çok ağıttır Allerseen ve hikâyelerin doğduğu ve döküldüğü büyük kaynağın sayısız isimlerinden sadece biridir.

[i] L. Milosz, *L'amoureuse Initiation*, s:55 " Vecde gelinen bu mekân tüm sınırları aşar"

[ii] Henri Lefebvre, *Ritimanaliz*, s:70, Sel Yayıncılık, Şubat 2018

Bulvarı bu şarkı ile seyrettiğimde, orakların ve çimenlerin var olduğu insanlık çayırı ile karşıdan karşıya geçen insan selini birbirine karışmış görürüm. Orada insanların arasındaki boşluklardan geçtiğini umduğum müphem bir yüzü hissedirim. Bu bazen Yaratıcı'nın görme kudretine atfettiğim bir boşluğa, bazen kaynağını bilmediğim bir hatırlanmaya, bazen kendi yüzümün bir başka yaştan bana bakışına, bazen sevdiğim bir yüze, karşılaştığım halde haberdar olmadığım ya da karşılaşacağımı henüz bilmediğim bir bakışa karşılık gelir. Bitmek bilmeyen bir izleme ve izlenmeye dönüşür yaşam. Bunları anlama aktarırken hünerlerini öğreniriz. Henri Lefebvre'ye göre bunu yaparken insan türü olarak kendi devinimlerimize karşılık gelen devinimleri evrenden çekip çıkarırız. Bizler kavradıklarımızla yeryüzünün ölçeğine geri dönmeyip ya onu aşarız ya da başkalaştırırız. [i]Mekânın Poetikası kitabında Gaston Bachelard, insanın düşsel deneyimler yaşarken, dünyanın daha önce bize görünen halinden başka bir yere taşındığından bahseder. Evrenden kendimizi türlü anlamlarla çekip çıkarırken bir çeşit varlık genleşmesi yaşarız. Leonardo da Vinci'nin, doğa karşısında esin bulmakta zorlanan ressamalara, eski bir duvarın çatlaklarına dalıp düş kurmayı öğütlediği ne de çok anlatılmıştır, der Bachelard Köşeler bölümünde.[ii] Çatlamış bir duvarın dünyasından oturacak bir yer çıkarmak, okurluğun türlü deneyimlere açık evrenini de açıklıyor aslında. Ben de birçok okurun kendi içsel uçsuz bucaksızlığında tecrübe etmiş olduğu gibi okuma ve mekân ilişkisinden kendime ait bir dekorun varlığını onaylayarak geçiyorum.

Bir süredir Ankara içimde anlamların insanlara, olaylara, mekânlara ulanmasıyla çoğalmış bir şehir. Yeri geliyor Mrs. Dalloway gibi caddeleri kırlara tercih ettiğim günlere uyanıyorum. Tez canlılıkla başlayan bazı şeylerin dinginliğe dönüşmesini izlemenin tuhaf ama güzel bir seyri var. Bugün içimize sığmayanların yarın kendi yerini bulabileceğinin işareti var. İnsanın evrenden kendini çekip çıkarması fikrine çeviriyorum yazımın yüzünü yeniden.

Mekânlarla kitaplar arasında kurulan bağların dile getirilmesi gezginlere mahsus bir hareketlilik kazanır. Bu bağlar dile getirildiğinde adeta meşhur yedi- mil çizmelerini giyer. Giyenin kısa sürede uzun mesafeler kat etmesini sağlayan bu sihirli çizmelerle sözler doğudan batıya doğru güneşin batışına yetişir ve diğerlerini de haberdar eder.[iii] Belki siz de bir çiçekçinin önünden geçerken Allerseen'i duyar ve Virginia Woolf'un çiçekleri Bayan Dalloway'e aldırmasının, kendi zamanından okurun zamanına doğru, kulak verenler için ne güçlü bir sesleniş olduğunu düşünürsünüz.

“Varlığımın akışını durduran bir şey var; derin bir ırmak bir engeli zorluyor; sarsıyor, çekiyor; merkezdeki bir düğüm direniyor. Ah, üzüntü bu, acı bu. Bayılıyorum, gücüm kesiliyor. Kime vereceğim şimdi, bütün bu benden, benim sıcak, benim her şeyi sızdıran bedenimden dökülenleri? Çiçeklerimi bir araya toplayacağım, sunacağım. -Ah! Kime?”

Vereceğim, zenginleştireceğim; bu güzelliği yeniden yeryüzüne döndüreceğim. Çiçeklerimi bir tek demette toplayacağım, elimi uzatmış yaklaşıp sunacağım onları - Ah! Kime?”[iv]

[i]Henri Lefebvre, *Ritimanaliz*, s:110, Sel Yayıncılık, Şubat 2018

[ii] Gaston Bachelard, *Mekânın Poetikası*, s:180,224, İtahi Yayınları, 2013

[iii] Adelbert von Chamisso, *Peter Schlemihl'in Garip Hikâyesi*, s: 78,79, Aylak Adam Yayınları, Şubat 2014

*Alman edebiyatında geçen sihirli çizmeler.

[iv] Virginia Woolf'un *Dalgalar* adlı romanından alıntıdır.

AĞACI SEYREDEDEN OKUR

Italo Calvino'nun Ağaca Tüneyen Baron romanını Antalya'daki evimizin balkonunda sabahları ev halkı uyurken okudum. Çocukken ağaç evimizin olmasını çok istemiştim. Tüm den yeşile kesmiş bir dünyanın sadece kitaplarda olduğunu zamanla öğrendim. Calvino'nun romanını okurken çocuk mu oldum yoksa Baron'a mı iman ettim bilemem. Yeniden bir ağaç ev hatta dalların üzerinde bir yaşam hayal ettim. Karşımızdaki parktaki kavak ağacının yaprakları rüzgâr estikçe balık pulları gibi oynaştıkça yeşil bir denizin içinde olduğumu düşledim. Düzene isyandan ziyade düzene rağmen var olma hikâyesi olarak okudum kitabı, aklımda bir Turgut Uyar şiiriyle: "Aşkım da değişebilir gerçeklerim de / Pırl pırl dalgalı bir denize karşı / Yangelmişim diz boyu sulara / Hepinize iyi niyetle gülümsüyorum / Hiçbirinizle dövüşmem / Benim bir gizli bildiğim var / Sizin alınız al inandım / Morunuz mor inandım / Ben tam kendime göre / Ben tam dünyaya göre / Ama sizin adınız ne / Benim dengemi bozmayınız"

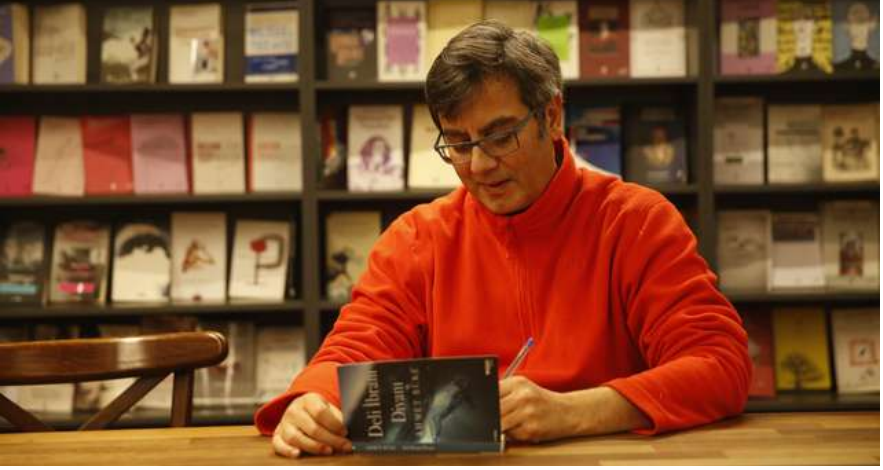
Kimi sabahlar apartmanın girişindeki portakal ağacının çiçeğinin kokusu burnuma çalındıkça kafamı yeni aydınlanmanın temizliğini taşıyan gökyüzüne kaldırıp Cosimo ile Viola aşkının nasıl da kendine özgü olduğunu işte bu yüzden çok güzel olduğunu düşündüm. Öyle ya aşkları bile tek tipleştiriyorduk, aşkı bile formülize edilen kurslarda öğretilen alınıp satılan bir şey sanır olmuştuk nicedir. Oysa dünyadaki insan sayısı kadar aşk vardı ve aşkın en güzel yanı tahmin edilemez olmasındaydı. Portakal çiçekleri böyle güzel kokarak, kavak ağaçları balık pulları gibi oynaşarak aklımızı başımıza getirdiği sürece dünya için hâlâ umut vardı.

Parkın ilerisindeki caddeden kamyonlar geçmiyordu ve bir Külebi şiiri gibi kavun da taşımıyordu. Ama elimde Ağaca Tüneyen Baron'la birlikte korkuluklara yaslanıyordum ve kendimi küçük bir serçe kadar hür hissediyordum Antalya'daki evimizin balkonunda.

Ağaca Tüneyen Baron (Atalarımız) – Italo Calvino – Roman – Yapı Kredi Yayınları

Ahmet Büke'yle “Deli İbrahim Divanı” Üzerine

Konuşan: Çağlar Sarıtaş

Uzun soluklu öykü yazarlığından sonra ilk romanı “Deli İbrahim Divanı” ile 2022 yılı Vedat Türkali roman ödülünü alan Ahmet Büke ile romanın siyasi, sosyal altyapısı; destanla, mitolojiyle, sözlü gelenekle ve halk hikâyeciliğiyle ilişkisi üzerine konuştuk.

Merhaba Ahmet Büke, sekiz öykü kitabınızdan sonra ilk romanınız “Deli İbrahim Divanı” yayınlandı. Roman Karacaoğlan’ın “Dirilirler dirilirler gelirler, Huzur-ı mahşerde divan dururlar” dizeleri ile başlıyor. Romanın adında da “divan” ifadesini kullanmanız, Köstence’de yaşayan insanların vicdanında kurulacak olan mahkemeyi mi ifade ediyor?

Karacaoğlan manevi dünyadaki bir yargılamadan ve meçhul bir adaletten bahsediyor elbette tarihsel olarak düşündüğümüzde. Romanda Deli İbrahim ve Osman ekolüne baktığımızda ise onlar adaletin gecikmeden, adaletsizliğe maruz kalan gruplar daha var olurken tesis edilmesini talep ediyorlar. Eylediklerine bakılırsa da en azından adaletin kısmen fiile geçmesini yani vicdan boyutunda kalmamasını sağlıyorlar.

Roman boz, gök ve kızıl adlı üç bölümden oluşuyor. Demirci Asım’ın Balıkçı ile diyalogunda Köstence’den bahsederken “ Üstte mavi gök, altta boz deniz, arasında kızılca kıyamet” ifadesini kullanıyor. Bu bana Orhun Kitabelerini de hatırlattı. Bölüm adları neyi sembolize ediyor?

Uzun uzun düşündüğüm ve bilince çıkardığım bir konu değil ama romanda ava konu olan yunusların türü “boz yunuslar” olarak geçiyor. Onların yurdu ile bizim yurdumuz arasında kopan kızılca kavgayı anlatıyor aslında her şey.

Türk romanında deniz emekçilerini anlatan eser çok az, dalyan balıkçılığı yapan emekçileri anlatırken flaşa, kuşgözü, piyan, çıma, anele bağı, pupa, frişka, ıskota, lambuka gibi birçok denizcilik terimine yer veriyorsunuz. Bu terimlere romana yazmadan önce ne kadar aşinaydınız? Denize ve deniz emekçilerine karşı ilginiz romanı yazmadan önce var mıydı?

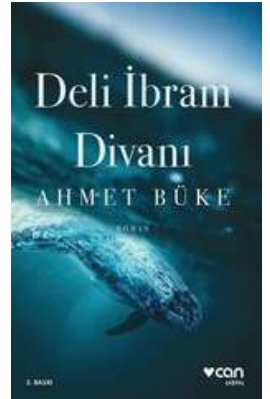
Denizcilikle ilgili hemen hiç ilgim yoktu. Böyle olunca bilgim de yoktu elbette. Ama bu konuda literatür ve tecrübeler hep şunu söylüyor bize: Denizci doğulmaz, denizci olunur. Yani bireyler aklına koyarsa denizcilik bilgisi öğrenilebilir; gruplar ve devletler bunu bilinçli politikalarıyla yürütürlerse de toplumlar denizci olabilirler. Sonuçta bir neden-ihyaç-çaba zinciri ile oluyor. Benimkisi biraz mecburiyetten kaynaklandı. Çünkü hikâye için seçtiğim mekân bir ada idi. Ada ekonomisi içinde balıkçılık olması gerekiyordu. Balıkçılık ile meşgul grupları, toplulukları, bireyleri anlamam ihtiyacıtı. Anlamam için yaptıkları işi, ruh hallerini ve hislerini bilmem, öğrenmem şarttı. Denizcilik bilgisi işin bir yönüken toplumsal yaşamları için ayrıca iktisat tarihi, birikim, sınıf mücadelesi tarihi gibi konuları da çalıştım elbette.

Romanda balıkçıların çok zorda kaldıkları zaman yunus avlamaları, elindeki güç vicdanını ve gözünü karartan Eczacı Süleyman ile yunus katliamına dönüşüyor. Dedesi Zina Memet'in "Siyasete girme, sen siyaset ol" lafı ile hareket edip devleti yönetenleri avucuna alan ve istediği her şeyi yapmayı kendine hak sayan Süleyman'ın karşısında romanın sonunda Köstence'ye "siyaset olma sırası sende" diyen Deli İbrahim'i görüyoruz. Okur olarak bu sözü nasıl anlamalıyız, halkın siyaset olması için ne yapması gerekiyor sizce?

Yazarların metinlerinin üzerine çok konuşmaması gerektiğini düşünüyorum. Birincisi zaten anlatmak istediğimizi yazıyoruz. Öte yandan yazar da aslında okur gibi bu konuda yani aklında bütün soruların yanıtları yok. Beraberce düşünmek istiyor, buna ihtiyaç duyuyor. Deli İbrahim yine de kısmen bunun yanıtını veriyor gibi: Önce karşı hegemonyayı aşındırmak ardından kendi hegemonyayı kurmak!

Deli İbrahim Köstence'ye gelen kör gezgine buranın tarihini anlatırken Yaratılış Destanı ile başlayıp mitolojik ve destansı öğeler barındıran Saruhan Hatun'un hikâyesini anlatıyor. Birçok söyleşinizde kendinizi öykücü ya da romancı olarak tanımlamadığınızı hikâye anlatıcı olduğunuzu ifade ediyorsunuz. Mitoloji, destan, halk hikâyeleri ve sözlü kültürden beslenmenin yazarlığınıza katkısı nedir?

Anımsayabildiğim en eski hatıram, karanlık bir odada sobanın ışığı tavana vururken, dedemin dizlerine yatmış bana masal anlatmasına dair. Çok zorladım ama daha eski bir anım yok. Muhtemelen 1970'li yıllardaki elektrik kesintileri dönemine ait. Evde herkes sobanın yandığı odaya toplanmış masal ve hikâye dinliyor. Dolayısıyla kulağıma ezan ile adımın okunmasından sonra en çok masal ve hikâyeler fısıldanmış. Sonraki yaşamımda da mitleri, destanları, halk hikâyelerini çok okudum, araştırdım. Benim yazarlığımın mimarisinde onlar hep temel taşlar olmuştur.

Deli İbrahim romanda eşi dostu olmayan tek başına yaşayan, romandaki ifadelerle huysuz, kavgacı, inatçı ve hikâyeci. İbrahim'in deliliği ile ifade etmek istediğiniz aykırı ve düzene karşı olması mı?

Ege taşrasında delilik sadece delilik değildir. Daha doğrusu akli bir meselenin ötesinde görülür. Gayet akli başında ama düzen dışı ya da kurulu düzenle kavgalı, onu aşındırıp yıkmaya çalışan biriyseniz de deli olarak görülürsünüz. Ve sizden hem korkarlar hem de saygı duyarlar.

Romanın ana karakteri Osman gençliğinde geçim sıkıntısı yüzünden İzmir'e gitmek zorunda kalan aradan zaman geçince de doğup, büyüdüğü yere yani köklerine dönen ve tüm zorluklara rağmen Köstence'de yaşamak için mücadele eden bir karakter. Osman karakteri ile okura iletmek istediğiniz insanın geçmişine, köklerine sahip çıkması gerektiği ve güç karşısında ezilmeyip mücadele etmeye her zaman devam etmesi gerektiği mesajı mıdır?

Bir mesaj vermeyi düşünmedim aslında. Hikâyenin akışı ve Osman'ın karakteri gereği öyle olması gerekiyordu sanırım. Aslında Osman çoğumuz gibi birisi. Kahraman değil; kendini, dünyayı ve yaşamı değiştirmek isteyen biri değil. Geçmişte ne olduysa geçmiş gitmiş ama kalan hayatını istediği gibi yaşamak istediği yerde geçirmek istiyor. Lakin kendinizden bağımsız olarak koşullar çoğu kez buna izin vermez. Deli İbrahim da bunu söylüyor öz olarak. "Bu mecburi harpten kaçamayacaksın çünkü üretim ilişkileri seni buna mecbur kılıyor; o zaman bunu sanatına uygun şekilde yap ve kazan," diyor.

Romanda mekân olarak İzmir tüm canlılığıyla karşımıza çıkıyor. Mahalleleri, sokakları ve tarihi yapısıyla okuru İzmir'de gezintiye çıkarıyorsunuz. Romanda bu kadar detaylı anlattığınız İzmir sizin için ne anlam ifade ediyor, sizdeki yeri nedir İzmir'in?

Benim İzmirim dediğim bir şehir kalmadı artık. Çeyrek yüzyıldan fazladır süren koşullar onu bambaşka bir hale soktu. Şimdi gidecek yerim olmadığı için yaşadığım bir kent. Ama genç kuşaklar için kendi İzmirleri olacaktır elbette. Artık biz zihnen ve fiziken yolcu katarındayız.

Romanda tarihi ve siyasi olaylar detaya girilmeden satır aralarında veriliyor. Romanda Çanakkale Savaşı'ndan Kurtuluş Savaşı'na, Cumhuriyetin kuruluşuna, tek partili dönemden çok partili döneme geçişe kadar uzanan sürece hatta Kore savaşına yolcu edilen askerlere de yer veriyorsunuz. Siyasetin halkın yaşayışına etkisini çarpıcı bir biçimde ortaya koyuyorsunuz. Tarihi ve siyasi olayları romanın içine kurgu maharetiyle ana olayla ilişkilendirerek romanı bağlamından uzaklaştırmadan anlatmak sizin için zorlayıcı oldu mu?

Kalemi biraz kamera gibi kullanmayı öğrenince -ki kalemin anlatım yeteneği çok daha fazladır- zorlanmıyorsunuz. Tabii biraz da hikâyenin akıcılığından böyle kolay oldu benim için. Her zaman iyi bir hikâye yakalamak mümkün olmuyor.

Son olarak Ahmet Büke'nin masasında yazmakta olduğu ya da tamamladığı bir eser var mı?

Çalıştığım bir taslak hikâye var. Ama yazabilecek miyim emin değilim açıkçası.

ZULME KARŞI MÜCADELEDE BİR MODERN ÇAĞ ANLATISI: DELİ İBRAM DİVANI

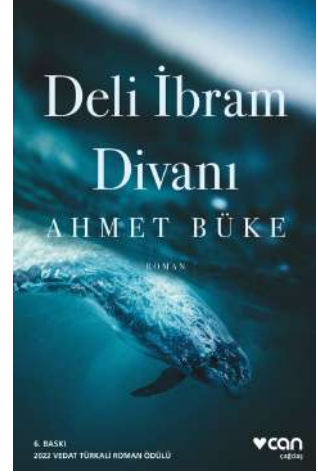
Jale Önder Darıcı

Deli İbrahim Divanı öykücü kimliği ile tanıdığımız Ahmet Büke'nin ilk romanı. 2021'de okurla buluşan roman, aslında bir öykü fikri ile filizlenip sonrasında romana evrilir. Yazar, balıkçı bir ailenin kuşaktan kuşağa aktarılan öyküsünü yazmaya karar verir. Denizcilikle ilgili okuduğu kitaplar ve yaptığı araştırmalar, makale okumaları, dalyancılığı yerinde gözlemleme, İzmir tarihi araştırmaları derken bu hikâye fikri kabına sığmaz olur; halk söylencelerinin, mitolojinin, Ege kültürünün, Türkiye'nin ellili yıllardaki siyasetinin de rüzgârıyla Deli İbrahim Divanı adlı romana dönüşür. Bazı eleştirmenlerce novella olarak adlandırılan eser, Vedat Türkali roman ödülüne de layık görüldü.

Yazar daha önce de Alın Mavide ile “Oğuz Atay Öykü Ödülü”nü, Kumrunun Gördüğü ile “Sait Faik Öykü Ödülü”nü almıştı.

Ahmet Büke'yi yetişkin ve çocuk edebiyatına ait öyküleri, yazdığı senaryoları ile tanıdık. Büke, Yaşar Kemal ve Orhan Kemal'deki toplumcu gerçekçi damarın kan akışlarını gözlemlediğimiz bir yazar. Ayrıca Sait Faik'in sade üslubu, küçük insanları anlatışındaki büyüklük Ahmet Büke'de de karşımıza çıkıyor. Romanın en başında Karacaoğlan'ın “Dirilirler dirilirler gelirler / Huzur-ı mahşerde divan dururlar.” dizelerine yer verilmesi romandaki halk edebiyatı izlerinin müjdesini vermekte. Destan ve halk hikâyesi unsurları okuru alıp bir köy odasına, mahalle kahvesine ya da âşıklar meclisine götürüyor. “Aldı Köstence” adlı bölüm, “aldı kör derviş”, “aldı Saruhan Hatun” ifadeleri halk hikâyelerinde rastladığımız “aldı sazı” söz kalıbına atıf niteliğinde.

Romanın bütününe baktığımızda bir başkaldırı hikâyesi bizi sarıyor. İnsana, hayvana, doğaya karşı işlenen suçların hesabını mahşere bırakmayanların öyküsü bir bakıma. Ayrıca ülkenin 50'li yıllardaki siyasi havasına, bütün hava şartlarında gemilerini selametle yürütebilenlere, rüzgârın yönüne göre yelkenlerini açanlara şahit oluyoruz.

Ahmet Büke, kendini romancı ya da öykücü olarak değil hikâye anlatıcısı olarak tanımlıyor. “Ben Grdesliyim, Karakeçili Yrklerindenim.” diyen yazar, atalarından miras kalan hikâye anlatıcılığını sözlü gelenekten yazılı geleneğe taşımış görünüyor. Gördes’in delilerinin meşhur olduğunu yazarın syleşilerinden öğreniyoruz. Kitabını ithaf ettiği “Grdesli rehber” de babasının manifatura dkknına sıklıkla uğrayan ve bazı zamanlar dkknı bekleyen kişiymiş. Adı deli, aslı velilerden olsa gerek.

Romanın konusuna biraz değinecek olursak Köstence’de dalyancılık ile uğraşan bir ailenin yoksullukla mücadelesi ana konu. Bu konu çerçevesinde açlıktan ölmekle kutsala ihanet arasında çaresiz kalan insanlar, siyasete karışanlar ve siyaset olanlar, rant peşinde koşan devlet memurları, semiren ve sömürülen arasındaki mücadele, kadın cinayetlerine karşı duruş da yer alıyor. Romanda adı verilmeyen balıkçı aslında bütün ezilenlerin temsilcisi niteliğinde. İsmine verilmemiş olması bu hikâyeyi hepimize ait yapıyor. Ezcacı Süleyman zenginliği temsil ederken bütün Sleymanlara dünya malının ve şöhretinin kalmayacağının da nişanesi. Deli İbrahim’in ahalinin yüzüne hakikati haykırması, Kbe’de putları kırıp baltayı en büyük putun boynuna asan İbrahim peygamberi anımsatıyor. Leyla da aşık olunacak tüm kadınları temsil eden bir isim olunca yazarın kahramanlara isim belirlerken hassasiyeti gözden kaçmıyor.

Roman mekân olarak Köstence ve İzmirden geçiyor. İlk başlarda Osman’ın askerlik yaptığı İstanbul’dan bahsedilse de romanda pek bir önemi yok. Köstence, İzmirlilerin Uzunada olarak bildikleri yaklaşık yüz yıldır yerleşimin olmadığı günümüzde askeri s olarak kullanılan bir ada. Dolungaz Koyu, Turgutça Kayalığı da dalyancılığın yapıldığı yerler olarak romanda sıklıkla anılmakta. İzmir’in 50’li yıllardaki görünümü, sokakları, evleri, çarşıları ve insanlarıyla birlikte tasvir edilmiş.

Dalyan balıkçılığı adadaki ailelerin geçim kaynağı. Bu avlanmanın nasıl yapıldığı romanda ayrıntılı bir şekilde anlatılmış. Yunus balıkları açık denizden önüne kattığı balıkları Dolungaz Koyu’na ya da Turgutça Kayalığı’ndaki koya sürüklüyor. Yunuslardan kaçmaya çalışan balıklar bu kez burada Kstenceli dalyan balıkçılarının av oluyor. Yani yunusun bu avlanmada etkisi çok büyük. Sahiplenen, koruyucu anlamındaki “iye” kelimesi yunus için kullanılıyor. İyeye zarar vermek feleketlere sebep olan bir eylem. Fakat Ezcacı Süleyman’ın yunus yağı ticareti yapması, kasabanın ekonomisini yönlendirmesi, geçim sıkıntısı çeken balıkçıları yunus avcılığına mecbur ediyor. Balıkçının da oğlunu yanına katıp yunus avladığı sahnelerde bu çaresizlik çok gerçekçi bir anlatımla okuyucuya geçiyor. İlerleyen zamanlarda Ezcacı Süleyman’ın işi toplu katliama dönüştürmesi kasaba halkını ikiye bölüyor. Zulme taraf olanlar ve karşı çıkanlar. Deli İbrahim, balıkçı ve demirci Asım yunus avına karşı çıksalar da karşılarında örgütlenmiş bir kötülük çetesi var. İşte burada kötülüğe ve zulme karşı çıkarken akıllıca hareket etmenin önemine vurgu yapılmakta. Harp kaçınılmazsa ve sen gçszsen harp sanatını iyi bileceksin, gerektiğinde hileye başvurarak düşmanını alt edeceksin. Düşüncesizce ve tedbirsizce kahramanlık yapmaya kalktığında mağlubiyet kaçınılmaz olur. Deli İbrahim’in feraseti ve cesareti tüm zamanlardaki mazlumlarla bir örnek niteliğinde.

Kitabın adının Deli İbrahim Divanı olması farklı senaryolar düşündürüyor. Romanda Deli İbrahim'in Köstence tarihini anlattığı bölümler var yani Deli İbrahim'in dilinden anlatılanların yazıya geçirildiği ve divanın oluşturulduğu bölümler. Ayrıca divanın kelime anlamını düşünersek Deli İbrahim'in etrafında toplanıp zulme karşı çıkanların oluşturduğu bir divan mevcut.

Romanda karşımıza çıkan ve eski Türk inanışlarından olan "don değiştirme" motifi üzerinde de durmak gerekiyor. Alevi- Bektaşî geleneğinde de çokça karşılaştığımız bir durum. Abdal Musa'nın geyik donuna girmesi, Hacı Bektaş'ın güvercin, Ahmet Yesevi'nin turna kuşu donuna girmesi "dirilirler dirilirler gelirler" dizesine ne kadar da uygun düşmekte. Tüm bu inanışlar ruhun ölümsüzlüğüne ve sonsuzluğa dair işaretler barındırıyor. Romanda Saruhan Hatun'u yutan erenler ona yeni bir don vermişler. Artık atlarımız Yunus olmuş, deniyor. Yani Saruhan Hatun'un ruhu Yunus bedeninde yaşamaya ve "iye"lik yapmaya devam ediyor. Geyiğin, güvercinin, turna kuşunun, Yunus'un kutsallığı ve halkın gönlündeki yerlerini de düşününce bu motiflerin edebiyatımızdaki önemini kavriyoruz. Deli İbrahim, kör adama Köstence tarihini anlatırken leylek motifini kullanır. Romanda bu yaratılış mitini şu cümlelerle okuyoruz:

...
"Göklerdeki Allahımızın öncesiz ve sonrasız bir zamansızlığa hükmetmekten canı sıkılmış. Ve insanı yaratmaya karar vermiş. Yeryüzü dediysek dünyada sudan başka bir şey yokmuş. Öyle olunca zaman da yokmuş elbette. Leylek sonsuz denizin üzerinde uçmuş uçmuş sonra denizin içine dalıp dipten gagasıyla bir avuç toprak çıkarmış. Gökyüzüne yükselmiş, çamuru tükürmüş. Toprağın düştüğü yerde bir ada peydahlanmış. İşte o ada Köstence'ymiş. Lakin Allah'ın sıkıntısı geçmemiş. Leyleğe bir daha işmar etmiş. Mübarek kuş yeniden dalmış dipsiz sulara. Çıkardığı çamuru adanın üstüne tükürdüğünde b defa ağaçlar, kuşlar, zeytinler, arapsaçları, enginarlar, geyikler, davarlar, incir ve elma, badem ve ahlat, tilki ile tavuk, kurt ile kuzu olmuş. Son düşen çamurdan da kadın ve erkek doğmuş. Böylece yeryüzüne hayat buradan dağılmış."

Her ne kadar bu anlatılanlar kurmaca olsa da leyleğin kültürümüzdeki kutsallığı bu hayvanla ilgili mitolojik söylencelerin doğruluğunu destekler nitelikte. Ayrıca doğumla ilgili "seni leylekler getirdi" ifadesinin kullanılmasının çıkış noktasını düşünmek gerek.

Romanda bir İnce Memed etkisi göze çarpıyor. Şöyle ki İnce Memed de Osman gibi dışardan bakıldığında heybetli bir görünüm vermiyor. Zulme karşı direnişinde aslında senin benim gibi bir insanın şahlanışını görüyoruz. Abartılı bir İnce Memed tasviri olmadığı gibi abartılı bir Osman ya da Deli İbrahim tasviri de yok. Bu roman aslında herkesin içinde bir savaşçı yattığının, şartlar olgunlaştığında ve akıllıca hareket edildiğinde mücadelede kazanan olunacağını mesajını veriyor.

Yusuf Reis ve Leyla da romandaki önemli karakterlerden. Deli İbrahim'in Kurtuluş Savaşı'ndan asker arkadaşı Yusuf Reis. Aynı zamanda Osman'ın annesinin dayısı, ailenin dayanağı. İzmir'de Osman'ı koruyup kollayan onu Köstence'den ve Yunus katliamında kullanılmaktan kurtaran kişi. Tek başına bir ordu gibi hareket eden, zalimleri kendi kurduğu mahkemede yargılayıp cezasını kesenlerden. Leyla'nın babasının ölümünde kendini sorumlu tutunca Leyla'yı evlatlık olarak büyütüp sahip çıkmış.

İç içe geçmiş bütün hikâyeler düşünüldüğünde bu roman tek bir kriterle değerlendirilemez. Romanda sosyal, ekonomik, siyasi ve psikolojik birçok mesaj yer almakta. Sadece doğaya sahip çıkma romanı olmadığı gibi sadece siyasi bir roman da değil. Sosyal ve siyasi atmosferin boz renginde bungun bir haldeyken, iyiliklerin ve aşkın gök rengine sarıldığımız, yeri geldiğinde de intikamın kızıl rengine boyandığımız bir roman.

Osman'ın askerdeyken komutanı olan yüzbaşıyla yaşadıkları günümüzdeki kadın cinayetlerinde intikam duygusunun etkisini de göstermekte. Kendisinden ayrılmak isteyen karısını öldürmek isteyen yüzbaşı bu eylemde bir mizansen olarak kullanmak için Yusuf'a bir manto diktiriyor. Yusuf'un bu eylemdeki tarafı ve tavrı günümüzdeki cinayetleri ve bu cinayetlere karşı insanların eylemsizliğini eleştirir nitelikte.

Köroğlu'nun en eski anlatılarında Köroğlu'ndan Goroğlu olarak bahsedilir. Anlamı "mezarın oğlu"dur. Köroğlu annesinin karnındayken annesiyle birlikte diri diri toprağa gömülür fakat toprağı yarar ve çıkar, intikamını alır. Deli İbrahim'in da Osman'la bir olup bir düzen kurması, Eczacı Süleyman'ı, hainleri ve işbirlikçilerini alt ederek intikamlarını alması 50'li yılların bir Köroğlu hikâyesi olarak hafızalarımıza yazıldı. Romanda Deli İbrahim'in dirildiğini gören Gani Dayı'nın kahvede "Deli İbrahim Goroğlu olmuş" diye bağırması bu hikâyeyi modern zamanların bir halk söylencesi yapmakta. Böylece Ahmet Büke de her fırsatta söylediğı "ben hikâye anlatıcısıyım" cümlesinin hakkını vermiş oluyor.

AHMET BÜKE’NİN SÖZCÜKLERE MUHABBETİ

Merve Yurtsever

Yazının, iyileştirici gücüyle birlikte değişim ve dönüşüme doğrudan etkisi olmasa da zemin hazırlayan bir gücü olduğuna inanıyorum. İnanmak belki de ilk adım. İnanmak, peşi sıra gelen umudu canlı tutan nokta.

Düşünen, umudunu yitirmeyen, yaşamla meselesi olanlar mı yazının büyümlü atmosferine sürükleniyor yoksa o büyü onların içinde hep var da tetikleyici zamanı mı bekliyor bilinmez. Ancak şöyle bir gerçeklik var ki; vazgeçmeyen, kendilikten öte sosyal hayatın yanlışlarını gören – dert edinen, ah vah dan öte bir kabullenişle umudu diri olanlar sarıldıkları kalemlerle büyülüyor. Ahmet Büke’de onlardan biridir.

İlk öyküsünü 32 yaşında yazmaya başladığını söyler. Henüz 30’una gelmemiş ve yazın hayatına geç kaldığını düşünüp pür telaş nerede ne yapacağını şaşırın yazar adaylarına örnek olmak için belki de ilahi güç 32 yaşında dürtmüştür onu. Kim bilir? Zira sakin ve sade yaşamı, emin adımlarla ilerleyişi onun yazdığı unutulmaz eserlerin bir parçası olmalı. Yazar, yazdığından çok da bağımsız olamaz neticede.

Ahmet Büke’nin hikâyeleri hayatın gerçekleriyle bezelidir. Kötülük, cinayet, açlık ve yoksulluk en sahici yanlarıyla hissedilir. Her şey ilahi güçten ibaret değil tabii ki. Ahmet Büke’yi yükselten yeteneğin sığ denizinde kalmayarak çok çalışıp emek vermesidir. Ancak ele aldığı öykü konusuna dair yeterli bilgi birikimine ulaştıktan sonra yazar. Son romanı olan Deli İbrahim Divanı bunun en somut örneğidir. Kitabı okuyan hemen hemen herkes onun denizcilikle özel bir ilişkisi olduğu hissine kapılır. Oysa Ahmet Büke, ilgi alanı olmadığı halde denizciliğe dair her bilgiyi en ince ayrıntısına kadar araştırmıştır. Bu yazarın eserini mükemmelleştirme yolundaki hizmettir. Şüphesiz yetkin bilgi birikimine sahip olmak yeteneğiyle birleşerek eseri hayranlık uyandıran noktaya getirir.

Ahmet Büke gerçekçi bir yazar. Gerçekleri hatta dnden bu güne süregelen acı gerçekleri içinde bulunduğu zamanla bütünleştiren, bunu yaparken de arabeskleştirmekten kaçınan bir yazar. Acıyı, hüznü, açlığı, yokluktan titreyen halleri okurun içinde hissettiren bir yazar. Gerçekliğin gizleri ayrıntılarda gizlidir. Ahmet Büke'nin yazılarında ayrıntılar önemli bir yer tutar.

Platon'un Devlet eserinde sanatın yansıma özelliğine değindiği diyaloglar vardır. Sanat, bir ayna misali doğayı ve gerçekleri yansıma biçimidir. Ahmet Büke, bu bağlamda eserlerinde tarihin gerçekleriyle günümüze ayna tutmaktadır. Dünden bugüne toplumsal olayları incelediğini ve sıkı bir çalışmayla, sosyoekonomik çerçevenin içerisinde okura sunduğunu görmekteyiz.

Onun kısa cümlelerinin özü derin yolculuklara çıkarır insan ruhunu. Ve insan ruhu doğayla btnleştike güzelleşir. Ahmet Büke deyince onun eserleriyle biraz hemhal olan herkesin aklında doğa sevgisi uyanır. Mitolojiden edebiyata uzanan bir doğa sevgisi vardır. Divan edebiyatında, halk edebiyatında oldukça sık rastlanan bu durumun izlerini günümüzde Ahmet bkenin eserlerinde görmek mümkündür. Doğada var olan her Şey onun kaleminde de var olur. Ağaçlar, hayvanlar, deniz hikyelerinin önemli unsurlarındandır.

Edebiyat insanı ve dolayısıyla dünyayı değiştirme gücüne sahiptir. Mucizevi bir hızla olmasa da zamana yansıtılır edebiyatın sihri. Bu anlamda toplumsal meselelere değinen eserler önemlidir. Ahmet Büke'nin kalemi de toplumun problemlerine, siyasi ve politik meselelere değer. Toplumun iz düşümü olan eserler ve sosyolojik dertleri yüklenen yazarlar tarihte daima var olacaklardır. Ahmet Büke'nin de onlardan biri olacağı açıkça görülmektedir.

Bir yazar için önemli unsurlardan biri de her kesime hitap edebilecek gözlem yeteneğidir. Ahmet Büke ocuk - gençlik hikâyeleri ve yetişkin romanı yazmıştır. Her türde, aldığı ödüller ile de tekrar baskılarıyla da başarısını kanıtlamıştır. Bu onun çevresine duyarsız kalmayan gözlerle baktığının da göstergesidir. Bunların yanı sıra senaryo yazarlığı da yapan Büke, dll sinema yönetmeni ve senarist olan zcan Alper'in Rüzgârın Hatıraları filminin senaryosunu zcan Alper'le birlikte yazmış, Emre Yeksan'ın ilk uzun metraj filmi olan Körfez in senaryosunu da kaleme almıştır. Görülen o ki Ahmet Büke'nin kelimelerle olan muhabbetinin sınırları yoktur. Muhabbetiniz daim olsun Ahmet Büke.

BELEDİYE BÜYÜK ÖYKÜ ÖDÜLÜ

Ahmet Büke

Arap Hatçam Teyze'nin bir kiracısı vardı. Genç bir adam. Uzun boylu, iri gözlü ve sert fırça gibi saçlıydı. Kemik rengi trençkotunu hep üzerinde görürdüm. Zaten bir kış kaldı, gitti. Gitti derken, aldık odasından, doğru belediyenin gasilhanesine... Neden olduğunu kimse bilemedi. Evin dış kapısına giderken, oturmuş kalmış garip.

Cebinden kâğıtlar çıkmış. Hükümet tabibinin kapısında beklerken elime sıkıştırdılar. Nedir diye bakmadan Arap Hatçam Teyze'ye verdim.

Ertesi gün yolda karşılaştık.

"Bu çocuk bir sandık yazmış," dedi Hatçam Teyze.

"Ne yazmış?" diye sordum.

"Bilmiyorum tam; ama insanlar, kuşlar, denizin yosunları falan var. Odasından bir avuç erişte, bir de sandığı çıktı."

Sonra ben de baktım o kâğıtlara. Çoğunu yarım bırakmış, karalamış. Kırmızı kalemle oklar çıkarıp notlar almış. Hepsini toparlayıp Berber Kâzım'a gittik. Bakkal Nihat da bizi görünce geldi. Uzun uzun incelediler.

"Bu çocuk yazarmış," dedi Berber Kâzım.

Bakkal Nihat da başıyla onayladı.

Hikâyeler yazmış bir sürü. Çoğunu yarım bırakmış.

Bana görev verdiler. Hepsini okudum. En çok beğendiklerimi ayırdım. Gerisini yakıp, küllerini bizim terastaki domateslerin dibine döktüm.

Benim seçtiklerimi onlar da okudular. Biraz daha elendi böylece. Elimizde kaldı üç hikâye. Bir tanesi kadın işçileri anlatıyordu. Büyük bir fabrikada, dökümden, devasa depolama tankları üretiyorlar. Kaynakçılar öğle paydosunda yere serdikleri örtünün üzerinde turşu ve kavrulmuş fasulye yerken, aralarında konuşuyorlar. Tam o anda atölyeye bir erkek melek iniyor ve Tanrı tarafından tebliğ ile görevlendirildiğini, artık grev yapmanın günah olmadığını, isterlerse sendika kurabileceklerini, hatta SSK pirim günlerini hesaplamak için Tanrı'nın onlara bir hesap makinesi de gönderdiğini söylüyor. Kadınlar, meleği kanatlarından bir tankın ayağına kaynak yapıyorlar, başına da sofraya bezini geçirip işe geri dönüyorlar. Melek bu aşığılamaya dayanamayıp ağlamaya başlıyor. Saatler sonra durumu fark eden Tanrı, kadınları cezalandırıyor. Hepsini bir pastanenin vitrininde bekleyen lor kurabiyesi haline getiriyor. Fakat bu ceza, kadınlar için ödül oluyor aslında; çünkü mutlu insanlarla dolu evler için satın alınıyorlar. Çay ve kahve eşliğinde, gülerek ve kahkahalarla yiyor onları insanlar. O kadar mesut oluyorlar ki, hemen sevişmeye koşuyorlar ardından. Bütün kurabiyeler, bu değişik hararetin içinde sindirilip enerjiye dönüşüyor.

*Bu öykü ilk kez <http://www.on8kitap.com/blog/060-belediye-buyuk-oyku-odulu> adresinde yayımlanmıştır. Yazarın izniyle bu sayımızda yer almıştır.

Öteki iki öykü de uzaya dairdi.

Onlar da şahaneydi, ama hazirun en çok kadınlarla ilgili öyküyü beğendi. Bakkal Nihat –bütün fırsatları önce o hissedirdi– yere göğe koyamadı. Arap Hatçam Teyze de uzun uzun pencereden baktı öykü bittiğinde. Berber Kâzım, “Sizce iş çıkar mı bundan?” dedi.

“Bence kesinlikle düşünmeliyiz. En azından denemeye değer,” dedi Bakkal Nihat. “Günah olmaz mı ama yahu?” dedi Arap Hatçam Teyze. Sonra hepsi dönüp bana baktılar.

Belediyenin ödüllü öykü yarışmasına bu öyküyle benim adıma başvurmaya karar verdiler. Böylece günahı benim boynuma olacaktı. Üstelik en çok da benim paraya ihtiyacım vardı. Eğer ödül kazanırsak, parayı dörde bölecektik; ama Bakkal Nihat benim payımdan 100 lira alacaktı, fikir ondan çıkmıştı çünkü.

Benim için fark etmezdi. Üstelik ödül falan alacağımızı da sanmıyordum. Ama işte, yine yanlışım. İki ay falan sonra, bizim kapıya bir belediye çavuşu geldi. Sarı zarfı uzattı. Bana hitaben başlıyordu yazı.

*Değerli Yazarımız,
Harika öykünüzü jüri olarak büyük hayranlıkla okuduk. Diyebiliriz ki, sizi neden bugüne dek keşfedemedik? Bunun için üzgünüz. Ancak son on yılın bütün öykü dergilerini, kitaplarını yeniden elden geçirmemize rağmen ne isminize rastladık, ne de üslubunuza yakın bir takma isme... Bu kadar saklı kalmanız bizi üzse de, bu ödül sayesinde sizinle tanışmak ve yeni öykülerinize ulaşacak olmak bizi ziyadesiyle mutlu ediyor.*
Cemil Kavukçu
Jüri Başkanı

Ödül günü ve detaylar için ayrıca bir not vardı. Kalbim deli gibi çarpmaya başlamıştı. Ödül törenine gitmeden de, sonradan parayı alabileceğimizi anlatmaya çalıştım bizimkilere, ama ikna edemedim. Bakkal Nihat, eğer bunu yapmazsam, sahtecilikten beni içeriye attıracağımı söyledi. Mecburen gittim.

Tören büyük bir tiyatroydu. Hayatımda görmediğim kadar çok sayıda insan toplanmıştı. Bir sürü konuşmadan sonra beni sahneye çağırdılar. Acaba altımı ıslatmış olabilir miyim, diye düşünüyordum o anda.

Cemil Kavukçu, içinde çek olduğunu tahmin ettiğim bir zarfı bana verdikten sonra, “Herkes uzun ve gereksizce konuştu. Şimdi sözü yazara bırakalım,” dedi. Ne konuştuğumu hiç hatırlamıyorum gerçekten; ama Arap Hatçam Teyze’nin dediğine göre, durmadan babaannem ve dedemden bahsetmişim. Onlar olmasaymış asla yazmayı düşünemezmişim.

Elimde zarfla titreyerek yerime otururken, Cemil Kavukçu kulağıma eğildi. “Hepimizin işi yalan aslında, ama sen bunu hiç beceremiyorsun. Bir daha karşıma çıkma, vallahi iyi olmaz senin için,” dedi. Benim için hava hoştu. Sıramı savmışım. Ertesi sene ödülü Arap Hatçam Teyze, uzaylı bir öyküyle aldı zaten.

ÖDİPUSLARIN KARAKOL İFADESİ

Dedem cenaze namazlarına benzemiş
üzüntülerini tokalaştıran bir kalabalık
kasap, kısa boylu, burnunun kenarında ben
aspiratör ışığında hiç yalnız kalmamış
kadınların gözlerinde vahiy aramamış hiç
kendi olmaya çalışırken çıkan tıkrıtı
lohusaları bile uyandırmamıştır
türkü dinlerken Tarık Buğra gibi ağladı mı
karanlığımı yürüyerek artırdığımız akşamların
masattan farkını düşünmüş boş zamanlarda
Massey Ferguson ve Alman markı
özel günlerde giyilen bir ceketmiş
hükümetin ve dedemin nazarında
Bunları hatırlıyorum babamın anlattıklarından
babalar babalarını oğullarına anlatırken
verilmiş bir selamdan mezun olup
alınmamış bir selama atanıyor torunlar
aşk kalplerde dolaşüyor bir turist gibi
tanrının tuttuğu pankartta
gözyaşının akrabası yoktur yazıyor
kimsenin acelesi olmuyor annesinden sonra
insanlar ya en yalnızken hesap veriyor
ya da en kalabalık
boşanıyor bir şarkıya koşan zamanlar
hep bir şarkıda bekleyen zamanlardan
üç taksite bölünüyor
kelimelerde bitip yağmurda başlamayan ne varsa
feminist bir eylem oluyor
önce sahibini yarattığımız çiçekleri koklamak
susuyor babalar

ve devam ediyor oğullar duymaya
babalar babalarını oğullarına
Ben Mevlüt oğlu Ahmet oğlu Mevlüt
marklarım yok, devamım, tarlam
bu bodur bu borçlu bu bocalayan şecere
hangi sayfada durmam gerektiğini söylemiyor
nereye bakacağımı affedilmek isterken
uzun sessizliklerle bulduğum yer nere
hiç cenaze kılmadım türkü de dinlemem
hala cüzdanimda vesikalıklar var
acılarıma giydirdiğim ceketler ödünç hep
aspiratör ışığında sarışın bir cennet var yemin ederim
bilmiyorum gece bekçileri kaç saat uyur
bana hüznün veriyor hafriyat alanları niye
kullanıcı adım ve şifrem yetmiyor
hiçbir kalbe girmeye
rehberime yeni kişiler ekliyorum sık sık
yeni dalgınlıklar yeni gecikmeden unutulacaklar
kavaklar nehrin acemiliğine tanık oluyor
buna özeniyorum
beni dedemin adıyla çağırın tek kişi var
herkes onu yalnız bıraktı babasının isminde
akmak istemeyen için dünya ne kadar da katı
ellerimde kan kimse ölmedi korkuyorum
adorno babasının soyadını niye kullanmadı

BABAYI ÖLDÜRMEK KATLIAM SAYILMAZ

Mert Mevlüt Gökçe

Bazı şairlerin âdet edindiği gibi ben de önce yazacağım metnin başlığını belirlerim. Türk hayatında özellikle erkek çocuklarına isim vermek için acele edilmemesi renkli bir konsültasyondur. Önce gözle sonra tanı koy. Pratik bir çözüm. Mesela Türkçe de bu kültürel refleksimizi ele veriyor. Bu/şu/o için adını koymak deyimi, artık olan bir işin son adımda isme ihtiyaç duyduğunu bilmek demektir. İsim sonradır. Gözleyen ismi sonra koyar, yaratan ise en başta. İsmine *Ödipusların Karakol İfadesi* dediğim şiir, yazdıklarım arasında en beğendiğim ve içinde en fazla ben olan şiir. İsmi diğer yazdıklarım gibi henüz şiiri yazmadan belirlemiştim.

Babam Ecevit döneminden beri sorumsuz biriydi. Yani ben kendimi bildim bileli. Anneme sorarsanız aynı sorumsuzluğu Özal döneminden başlatacaktır. Merak etmiştim sorumsuzluk genetik olabilir mi diye. Çocukluğumdan hayal meyal hatırladığım anı parçaları babam, ben ve dedemi aynı masaya oturtup kıyaslamalar yapmama sebep olmuştu. Dedem ben dünyadayken dünyada değildi. Ona dair bildiklerim başkalarının söylediklerinden ibaret. Ama babamı tanıyordum. Babam da babasını tanıyordu. Babamı babasını anlatırken daha çok tanıdım. Çünkü sadece o anlarda oğul olabiliyordu. Onun oğulluğuna sadece o anlarda tanıklık edebiliyordum. Babamı dünya karşısında mağlup bulduğum zamanlarda bu anlar belleğimde bir tazyik oluşturuyordu. Babamın suçunu dedemin üzerine atmak istiyordum. İstiyor muydum? Eh, bazen. İsteğim daha çok üç karakter arasında kontrast oluşturmaktı. Ben ikisi de değildim. İkisinden de değildim. Onlarla kurduğum ortaklık sadece genetiğin konusuydu. Ben Cumhuriyettim. Babam ve dedem Osmanlı ve Selçuklu. *Ödipusların Karakol İfadesi*'ni yazarak bir inkılap tarihi yazmak hevesindeydim. Hevesim kursağımda kalmadı. Yalnız bir pürüz vardı: artakalan borçlar. Duyun-u Umumiye çocukluğumdu. Bir türlü kurtulamadım ondan. Hesap bir türlü kapanmıyordu. Bu şiiri yazmış olsam bile. Suçlu ve borçlu olmadığımı ispatlasam bile. Bin kere reddimiras etsem bile. *Ödipusların Karakol İfadesi* bu "bile"lerin tutanağıdır.

Adalet merhametin ilk göz ağrısıdır. Ben bunu babam ve dedeme hiç merhametli olmadığımı fark ettiğim zaman anladım. *Ödipusların Karakol İfadesi*'ni yazana kadar kendimi hüznü bir Ödipus parodisi bildim. Don Kişot'un hüznü bir İsa parodisi olduğunu söyleyen Gasset'ye pazar kahvaltılarında bile hak verdim. Bazen bir edebiyat metni kullanışlı bir aparat kimliğine bürünür. İşleri kolaylaştırır. Meseleleri halleder. Ya da halleder görünür. Benim ikisi de işime geldi bugüne kadar. Ama aklımdan çıkarmadığım şey, konuşmaya elverişli meselelerin yazmaya elverişli olmadığıydı. Ne babamla konuşmayı bilebildim ne dedemle. Dedemle dünya gözüyle bir kere bile konuşamadım. Babamla ettiğim sohbetlerin toplam süresi bir Tarkovski filminden biraz daha fazladır.

E HARFİ

I

Çocuk

Toprak bir yolu süpürüyordu

Çocuk her sabah aynı yolu

Güneş mızrak gibi tüfeğine oturmadan

Gecenin bir kuşuyla

Çocuk

Her sabah

Yoldan ölümler

Yoldan salyangozlar, otlar, yapraklar

Çocuk aralıksız süpürüyordu

Kurumuş otlar, kurumuş otlar, kurumuş otlar

Kurumuş otlar ağacın ihanetini daima hatırlar

II

Gelmiş geçmiş ve bir yolunu bulup

Gelmiş geçmiş bütün gölgelerin tarhlarda ayak izleri

Düşler, tüfenkler ve dağlar

Ve başıbozuk kovanlar ve gevşemiş bağlar

Çocuk durmadan durmadan ağlar

Özgürlük diye pay edilen çünkü

Göz hakkı kadar bile değil

İsteddiği an uçabilen kuş mu adil?

Çocuk başını ne zaman kaldırsa

Dünya kocaman bir boşluk

Çocuk başını ne zaman kaldırsa

Uçuş sarı, güneş sarı, kuş sarı

Ve ağzında ısırğan otları

Bu yüzden

Nefreti var hakikatin

Bu yüzden yan yana

Çocuk ve hakikat bu yüzden

Yapışkan ve küçük tüylü elleri

-ki sarılsın boynuna

Haritalar yırtılsın ateşler sönsün

Mevsimi gelmeden aşklar ananeler ölsün

Her sabah başına Mihayloviç'in baltası insin

Çocuk e harfine yaslanıp hiç uyuyamasın

2017 yılında askerlik görevimi yapmak üzere yola çıkmadan önce yanıma tek bir şiir kitabı alabileceğimin farkına vararak İsmet Özel'in "Erbain"ini çantama koymuştum. Beş ay boyunca "Erbain" okuyarak geçti günlerim. Özellikle bu beş ayda "Tüfenk" şiiri beni çok etkiledi. "Tüfenk"i ne zaman düşünsem yalnızlığım birazcık da olsa dağılıyordu. "Çocuk e harfine yaslanmış uyuyordu" mısraı geride kalan çocukluğumu, çocukluğun gelecektekine dertsiz geçen günlerini hatırlatıyordu. -Acemi birliğinde geçirdiğim otuz günü saymazsam- beş aylık zaman diliminde başımı yastığa huzurla koyduğum ve feraha uyanacağımı düşünerek uyuduğum bir gecem olmadı. "E Harfi" adlı şiirimi kişisel tarihimin kendimce karanlık ve hatırlamak istemediğim bir döneminde kaleme aldım. Beş aylık süreçte beni heyecanlandıran nadir olaylardandı yazdığım şiirlere çalışmak. "E Harfi" şiirim işte böyle bir dönemde ortaya çıktı. Arka kapakta yer alan "Evvelaman" adlı şiirimi de burası için askerde aldığım notları gözden geçirirken gördüm. Yazıp unuttuğum iki şiirden birisiymiş. O zamanlar şiirin adını -haklı olarak- "Geçer" koymuştum.

"E Harfi"ni 2017 yılının hatırlamadığım bir zaman diliminde bitirmiştim. "Evvelaman"ı ise tam altı sene sonra 12.10.2023 tarihinde nihayete erdirdim ve ilk kez okurla buluşturuyorum.

Çocuk her gün toprak bir yolu süpürüyordu
Çocuk her gün
Güneş bir mızrak gibi
Gecenin pusu şafağın karanlığıyla
gecenin bir kuşuyla
Çocuk her gün otlardan, rüzgardan sulardan bir ölümle
Çocuk her gün salyangozlarla dolu bir yolu süpürüyordu
Kurumuş otlar, solmuş yapraklarla dolu arklar
Biriken yılların çilesi mi
Biriken bilgisi alimlerin
mi bir ananın
Hakikatsiz çünkü çocuk başını ne zaman kaldırırsa dünya kocaman bir boşluk
Nefreti var hakikatin ve yapışkan küçük elleri ki sarılsın boynuna
Çocuk yaşayamasın çocuk hep çocuk hep boşluğu kucaklasın
Her sabah baltası rusların
Her sabah başına insin
Şekerlensin çılgınlıkları
Nefreti var hakikatin çocuk alsın ona sarılsın

E HARFİ

I

Çocuk
Toprak bir yolu süpürüyordu
Çocuk her sabah aynı yolu
Güneş mızrak gibi tüfeğine oturmadan
Gecenin bir kuşuyla

Çocuk
Her sabah
Yoldan ölümler
Yoldan salyangozlar, otlar, yapraklar
Çocuk aralıksız süpürüyordu

Kurumuş otlar, kurumuş otlar, kurumuş otlar
Kurumuş otlar ağacın ihanetini daima hatırlar

II

Gelmiş ve geçmiş ve öfkesini toprağa
Geçmiş ve bir yolunu bulup
Gelmiş geçmiş bütün gölgelerin
Yabancısı güneşlerin tarhlarda ayak izleri
düşler, tüfenkler ve dağlar
Ve başıbozuk kovanlar ve gevşemiş bağlar
Çocuk durmadan, durmadan ağlar
Çünkü özgürlük diye pay edilen
Dilenciye verilen sadaka kadar bile değil
Kısmetinde ne bir kötek ne bir kilit
İstedığı an uçabilen mi adil?
kuş mu

Çocuk başını ne zaman kaldırırsa
Dünya kocaman bir boşluk
Çocuk başını ne zaman kaldırırsa
Bulut sarı, gök sarı, kuş sarı
Ve ağzında ısırğan otları

Bu yüzden
Nefreti var hakikatin
Bu yüzden yan yana
Çocuk ve hakikat bu yüzden
Yapışkan ve tüylü elleri
-ki sanlım boynuna
Haritalar kaybolsun, ateşler sönsün
Mevsimi gelmeden aşklar, ananeler hep ölsün
Her sabah baltası Fyodor'un
başına insin varsın insin

Çocuk e harfine yaslanıp hiç uyuyamasın

Yuvalar kaybolsun, izler silinsin
Mevsimi gelmeden ananeler ölsün
Geceler morarsın ateşler sönsün
Her sabah baltası Fyodor'un
Her sabah başına insin

Çocuk hiç e harfine yaslanıp uyuyamasın
Çocuk e harfine yaslanıp hiç uyuyamasın

E HARFİ

I

Çocuk
Toprak bir yolu süpürüyordu
Çocuk her sabah aynı yolu
Güneş mızrak gibi tüfeğine oturmadan
Gececin bir kuşuyla

Çocuk
Her sabah
Yoldan ölümler
Yoldan salyangozlar, otlar, yapraklar
Çocuk aralıksız süpürüyordu

Kurumuş otlar, kurumuş otlar, kurumuş otlar
Kurumuş otlar ağacın ihanetini daima hatırlar

II

Gelmiş ve geçmiş ve öfkesini toprağa
Geçmiş ve bir yolunu bulup
Gelmiş geçmiş bütün gölgelerin
Yabancılara güneşlerin tarhlarda ayak izleri
düşler, tüfenkler ve dağlar
Ve başıbozuk kovanlar ve gevşemiş bağlar
Çocuk durmadan, durmadan ağlar
Çünkü özgürlük diye pay edilen
Dilenciye verilen sadaka kadar bile değil
Kısmetinde ne bir kötek ne bir kılıç
İstedığı an uçabilen mi adıl?
kuş mu

Çocuk başını ne zaman kaldırırsa
Dünya kocaman bir boşluk
Çocuk başını ne zaman kaldırırsa
Bulut sarı, gök sarı, kuş sarı
Ve ağzında ısırgan otları

Bu yüzden
Nefreti var hakikatin
Bu yüzden yan yana
Çocuk ve hakikat bu yüzden
Yapışkan ve küçük ve tüylü elleri
-ki sarılsın boynuna
Haritalar kaybolsun, ateşler sönsün
Mevsimi gelmeden aşklar, ananeler hep ölsün
Her sabah baltası Fyodor'un
başına insin vursun insin

Çocuk e harfine yaslanıp hiç uyuyamasın

“ARALIK”TA EDEBİYAT

Hayrettin Durmuş

“Kendi Gökubbemiz” Yahya Kemal Beyatlı’nın doğumuyla şenlenirken, gençliğinin baharında ince hatalıktan ölen Rüştü Onur yasa boğacaktı sevenlerini aralıkta.

Talihin cilvesine bakın ki Namık Kemal doğduğu ay olan aralıkta, soğuk bir kış günü vatan toprağında uykuya dalarken, “Bu Vatan Kimin?” diyen Orhan Şaik Gökyay onu yalnız bırakmayacaktı. TDK’nin ilk başkanı Oktay Rifat’ın babası Samih Rifat ile buluşmuşlar mıydı acaba?

Rainer Maria Rilke dünyaya gözlerini açarken, Prag yağın karın duygusallığı altında soluyordu. Alexander Dumas’ın macerası sona eriyor “Üç Silahşorler”i bırakıp gidiyordu. Oysa Halil Cibran gözlerini yeni açıyordu dünyaya. Reşat Nuri Güntekin de “Anadolu Notları”yla Londra’da can veriyordu. Abidin Dino mutluluğun resmini yaptı mı bilinmez ama bilinen o ki dünyadan göçerken mutsuzluk esintileri geliyordu Paris’ten Adana’ya.

Horotius bize milattan önce bir kış günü “Ne gülüyorsun, anlattığım senin hikâyen?” diye seslenmişti. Biz milattan sonra hâlâ gülüyoruz kendi hikâyemizden habersiz. İlk Nobel edebiyat ödülleri de 1901 yılının Aralık ayında verilmişti. Tevfik Fikret’in dilimize şiirlerini çevirdiği Fransız şair Sully Prudhomme’a almıştı ilk ödülü.

Nihal Atsız “Bozkurtlar Diriliyor” dese de uzun yıllar etkisi devam edecek bir ateşi yakarak; “Türkçü”, “Turancı” fikirlerini bırakıp gidiyordu öbür dünyaya. Fikir dünyamızın çileli sesi, büyük narası Cemil Meriç Antakya’dan hayata “Merhaba” derken, Gustave Flaubert Madam Bovary’i yazacağından habersiz açıyordu gözlerini hayata. (Aziz Nesin bu kitabı 70 yaşından sonra okuduğunu söyler hatıralarında. Biraz da hayıflanır geç kaldığına. Biz o kadar geç kalmamız mı Madam Bovary’yle tanışmak için?)

Cumhuriyet devrine olan tanıklığını romanlarına aktaran, “Kiralık Konak” dese de “Ankara”yı yurt edinen Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve “Biliyorum saadet bana dünyada gelmez/ Ölümü bekliyorum” diyen Behçet Necatigil parantezin içinde ince bir çizgi bırakarak göç eylemişti dünyadan. Oğuz Atay bir türlü tutunamamıştı dünyaya. “Tutunamayanlar”, “Bir Bilim Adamının Romanı” mıydı? Dünya “Tehlikeli Oyunlar” mı oynamıştı ona?

Jane Austen daha bebektir ama gözlerinde Emma’nın, “Aşk ve Gurur”un ışıltısı vardı.

“Bizim mezarımız ariflerin gönlüdür.” diyen Mevlânâ Celâleddin-i Rumi’nin “dügün gecem” dediği ölümü de bu aydaydı.

Aziz Nesin fırtınalı hayatına bu ayda başlamıştı. Aralık ayının soğuk günlerinde doğduğundan olsa gerek kitaplarıyla ısıttı içimizi. Hâlâ onunla gülüp, onunla düşünmeye devam ediyoruz. Aykırı sözlerine katılmasak da, mizah deyince hep aklımıza gelecek. Bir başka romancımız Mehmet Rauf’un konağı eylülde yansa da kendisi aralıkta ölecekti.

Tevfik Fikret’in “Sis”li hayatı bir kış günü dünyaya gözlerini açtığından mıdır bilinmez ancak Sis’ten Rücu etse de Akif’in “Zangoç” dediği, ömrünce “Millet Şarkısı”nı söyleyen “Han-ı Yağma”sıyla akıllarda kalan şair ve yazarımız edebiyat dünyasına adını unutulmamak üzere yazdıracaktı. Şiir, öykü ve romanları unutulsa da “Varlık”ı hâlâ yaşıyor Yaşar Nabi Nayır’ın. Om Mani Padme Hum’u fazla anlaşılmasa da “İbrahim / İçindeki putları devir / Elindeki baltayla / Kırılan putların yerine / Yenilerini koyan kim?” diye soran Asaf Halet Çelebi de birbirinden güzel kitapları bize bırakıp gitmişti.

“Kapalı Çarşı”da başladığı yolculuğunu “gurbet”, ve “hasret” sokaklarında gezse de “Hikmet Burcu”nda tamamladı. “Eski Toprak” bir şairdi o. Şiirleri, düzyazıları, sözlük çalışmaları, çevirileriyle hep nitelikli ürünler verdi. Sevgileri yarınlara bıraktığımızı çok iyi biliyordu. Nilüfer bir ayna, bir lambaydı onun için. Evlerin şairi dense yeridir. Evini görünce neşeyle bir adamın yokuşu tırmanmasını kim ondan daha güzel anlatabilir? Biz onu daha çok “Gizli Sevda” ve “Kitaplarda Ölmek” şiirleriyle sevdik. Bile/Yazdı kitabı ne güzeldir onun. Kendi poetikasını açıklar bize. Kısa yazmayı, sözcükleri tasarruflu kullanmayı anlatır mesela. Yazarlara ne güzel ölçüler, prensipler verir. Kareler Aklar kitabının ilk baskısı ölümünden yıllar sonra hâlâ raflardaydı. Vefatından kısa bir süre önce Gerçek dergisinde Yetkin Dilek’in yaptığı röportaj belki de onunla yapılan son sohbetti. “Biliyorum saadet / bana dünyada gelmez / Ölümü bekliyorum” sözleriyle bitiyordu söyleşi. Kitaplarda Ölmek şiirinde söylediği gibi “Adı, Soyadı / Açılır parantez / Doğduğu yıl, çizgi, öldüğü yıl, bitti / Kapanır parantez... Parantezin içindeki çizgi / Ne varsa orada) Ah o çizgi gibi kırksız, zikzaksız yaşayabilsek hayatı. İyi ki Behçet Necatigil gibi bir adam geçti dünyadan hem de çağdaşımız olarak. O da biz yaşarken öldü.

Aralık ayının sonunda bir veda daha vardı. “Sessiz yaşadım kim beni nereden bilecek?” dese de onu bütün dünya tanıyacaktı. Öldüğü zaman sırtından çıkartılan elbise, yeni bir şapka, bir mavzer tüfeği ve istiklal madalyası kalmıştı yadigâr. Bunlar unutulsa da “Bülbül” kıyametler koparmaya, “Çanakkale Şehitleri” yaşamaya, İstiklâl Marşımız coşkuyla okunmaya devam ediyor.

İnsanlık tarihi açısından ne kadar kısa görünürse görünsün hem Türk, hem de dünya edebiyatı açısından acısıyla tatlısıyla upuzun gecelerin yaşandığı masalımsı bir aydır aralık...

NALAN BELKİ DE HANDAN

Esra Kılıç Türedi

Döner kapının içinde dönüp duran iki kadın. Dönüşün büyüüne öyle kapılmışlar ki o çemberin diliminden kurtulup kendilerini içeride düz bir çizgiye çekmeleri gerektiğini unutmşlar. Ruhları, bedenleri, zihinleri, kalpleri bu dönüşlere öyle aşına ki başları dönmeden, ayakları düğümlemeden, gövdeleri sendelemeden dönüyorlar. Hayatlarına benzetiyorlar kapıyı. Feleğin çemberine belki de. Belki de bir zamanlar içinde hızlı hızlı döndükleri bir tekerleğe. O tekerleği kan ter içinde çevirirken hep bir yere yetişecekmiş gibi hissettikleri, bir yere yetişebilmek için başta yetişecek bir yer ve ilerleyebilecek bir yol olması gerektiğini bilmedikleri, büyümenin bir yere gidebilme ihtimalini de yanında taşıdığını bilerek sabrettikleri o çocuksu zamanlara dönüyorlar.

İki kadın. Nalan ve Handan. Tekerlek. Dönüyorlar, dönüyorlar... Ama bakıyorlar hep aynı manzara. Geldikleri yerlerden bir daha geçiyorlar, salondaki duman altı havayı, duvar kâğıdının yağlı, isli, solgun desenlerini; halıdaki kırçılı çizgileri, duvarda dönüp duran yelkovanla akrebi, televizyondaki haberleri, haberlerin karşısında uyuklayan babalarını, babalarının önünde yükselen izmarit dağı, baş aşağı durduklarında annelerinin başını ayakları, ayaklarını başı olarak görüyorlar. Başta annelerinin bu hâlden korkuyorlar. Sonra alışıyorlar. Çünkü kadının hareket etmekten, koşturmaktan, oradan oraya savrulmaktan düşünmeye fırsatı kalmıyor, uzuvlarını birbirinin yerine kullanıyor, kafası karışıyor, ayakları dolaşiyor, bazen ikisinin yerini karıştırıyor, ayaklar baş oluyor, başlar ayak oluyor. Düşünmenin çok da önemli sayılmadığı bu evde, bütün düşünme yetilerini kendinde toplayarak zihnindeki bütün bahçelerinde en güzel fikirlerini koşturan bu adam herkesin yerine düşünüyor, kararlar veriyor, kararlar alıyor, bazen kararları satıyor, bazen hurdaya çıkarıyor ve kaderlerin cilve denilen kısımlarını emekleriyle donatıp sahibine geri veriyor. Hayatlarının ortasına pergelle irili ufaklı daireler çiziyor. Evlendiklerinde iki kişi için çizdiği daireyi çocuklar çoğaldıkça siliyor, özenle yeniden çiziyor, genişletiyor, içine kendi geçmişinden tohumlar serpiyor, kurallar ekliyor, zamanı geldiğinde oradan diğer insanların icazetinden geçmiş kararlar biçebilmek için dur durak bilmeden çalışıyor. Çocuklar ve anneleri ısrırganların, cırtatanların, pıtrakların, dikenli çalılıarın, pergel iğnelerinin, kaktüslerin arsızca бүrüdüğü bu bahçeye canlarının acımasından korkup asla adım atmıyorlar. Bazen göz ucuyla onlar için alınmış, alınan, alınacak olan kararların rengine, kokusuna, dokusuna, duruşuna bakıyorlar. Bakar bakmaz gözlerini ısıyor bitkiler; yaprak bitleri, sirke sinekleri üşüşüyor yüzlerine, yanakları kıpkırmızı oluyor, gözleri acıyor, batıyor, kan oturuyor içlerine. Belli bir uzaklıkta duruyorlar bu yüzden. Belli bir uzaklıkta dönüyorlar. Dönerken beklemeyi, beklerken hayata devam etmeyi öğreniyorlar.

Nalan ve Handan dönüp durmaya alışık olduklarından nerede içinde ya da çevresinde dönecek bir yer görseler tutamıyorlar kendilerini. Dönme dolaplara biniyorlar, döner kapılarda oyalanıyorlar, çim sahaların etrafında koşuyorlar, bellerine hulahlolar geçiriyorlar, hayallerindeki yel değirmenlerinin ucuna tutunuyorlar, rüzgârgüllerinin kanatlarına oturuyorlar, taşla dönüşüp kendilerini denize atıyorlar, orada peyderpey büyüyen bir yuvarlağın içinde dalgalanıyorlar. İlk birkaç yıl vızır vızır dönen başları artık dönmüyor.

Alışıyorlar. Baş dönmesinin ancak dikkat çekmeye çalışan narin, nazlı, çıtkırıldım kızların icadı olduğunu düşünüyorlar. Onlar idmanlı oldukları için hayat karşısında herhangi bir sallantıda, sarsıntıda, deveranda dimdik durmayı, yer gök dengesizken bile kendilerine tutunup yere kapaklanmamayı iyi biliyorlar. Bir sohbet esnasında birileri lafı evirip çevirip onları sözleriyle düşürecek olsa bu kez de lafın çevrildiği o yeri buluyor, içine girip asıl söyleneni bulup çıkarıyor, gevelenenlerin posasını çöpe atıp lafı pat diye ortaya bırakıyorlar. Sadece babalarının çizdiği çembere giremiyorlar. Bu tehlikeli bahçede bitkileri besleyip budayan, bazen sulayıp bazen kurutan o bahçıvanın heybetli gövdesini, nasırlı kalbini, kanlı ellerini uzaktan izlemek daha güvenli geliyor onlara. Babalarına bakarken birden bir hayal ellerinden tutup bahçeye götürüyor onları. Babası uzaktan onlara gülümsüyor, hafif eğilerek iki kolunu kocaman açıyor, gelin diyor, gelin, koşuyorlar, şaşırıyorlar, ayakları acımıyor, dikenli, zehirli otlara değil yemyeşil çayirlara basıyorlar, çiçek tarhlarının yanından geçiyorlar, kollarıyla çiçek kokulu bir çember oluşturuyorlar, babalarına sarılıyorlar, ona ilk kez sarılıyorlar, sarılmaya doyamadan bitiyor hayal, o etli çember çatırıyor, kolları iki yana düşüyor, büyük çemberden yaka paça dışarı çıkarılıyorlar. Olsun, diyorlar. Biraz daha zaman, diyorlar. Bekliyorlar. Büyümeyi. Belki büyüyünce istemedikleri çemberleri kırmanın, istediklerini saklamanın; daireleri ortadan ikiye katlamanın, dünyayı birkaç yerinden kırıp eksenini kaydırmanın yollarını öğreniriz deyip umutla doluyorlar.

Döner kapıdaki kırk sekizinci dönüşten sonra Nalan'ın elindeki kâğıt kapıya dolan rüzgârla elinden sıyrılıyor, döne döne binanın içine uçuyor. Nalan kopardığı çığlığın ardından Handan'ı kolundan tutup kendisiyle birlikte içeri çekiyor. Bir dönüş uçuşan bir kâğıtla son buluyor ve Nalan kâğıdına kavuşunca Handan'ın yüzünde beliren gizli sevinç kanatlanıyor, yerine aşıkâr bir keyifsizlik, donuk bir ifade konuyor. Handan Nalan'ın yüzündeki hırsı, ellerindeki kör inancı, ona öfkeyle bakan gözlerine ara ara düşen yıldırımını içindeki iyimser havaya karıştırıp içinde döndürmeye devam ediyor. Kâğıt Nalan'ın elindeki sihirli değneğin ucunda sallanırken Handan'ın içinde döndürdükleri yüzünden hafiften başı dönüyor, midesi bulanıyor, burnuna tuhaf bir koku esiyor, kulaklarına bir uğultu yapıyor. Korkuyor. Şaşırıyor. “Hiç olmazdı böyle,” diyor. “Acaba biz de normal insanlar gibi mi oluyoruz artık? Düz bir zeminde, dümdüz yürümeye alışık insanlar gibi mi oluyoruz? Herkesin alışmadığı döndürüyor ya başını, ondan mı böyleyiz şimdi? Çemberlerin içinde sıkışmamış kalplerimizin farkına mı varıyoruz? Kendi bahçemizde tohumlanıp fişkın veren, yeşeren, çiçeklenen türlü türlü hislerle mi tanışıyoruz? Bak, hislerimiz içimize sızıyor, bir buhurdanlığın kucağına usul usul damlıyorlar, dingin bir mum alevinin üstünde gerçeklerimizin dumaniyle karışıp ılık ılık tütüyorlar. Tanımadığımız kokuların tuhaf aşinalığı sersemletiyor başımızı. Bir yandan da mest ediyor benliğimizi. Mumun alevinde eriyor çemberler. Dünya dümdüz bir yer oluyor sonra, pergeller kırılıyor, cetveller elimize düşüyor...” Handan başını tutuyor, midesine dokunuyor, duvara tutunuyor. Bir süre kaıyor öyle. Nalan onu umursamadan önündeki uzun koridora dikey gözlerini. Yürüyor. Handan güç bela yetişiyor ardından. Nalan bir kapıya yöneliyor, kadına bir şeyler fısıldıyor, elindeki kâğıdı gösteriyor. Bekleyin sıranız gelince, diyor kadın. Handan Nalan'ın türlü türlü surat asışlarına, göz devirilerine, yumruk sıkışlarına, dil ısırışlarına rağmen onu kolundan yumuşakça tutup az ötedeki sandalyelerden birine oturtuyor. Başı hâlâ uyuşuk. Midesi karışık. Zihni bulanık. Elinde sımsıkı tuttuğu cetvel. Önünde hayal meyal uzayan dümdüz çizgiler. “Gel vazgeç şu işten,” diyor Nalan'a. “Bunu değiştirince hayatın değişmeyecek. Hadi şimdiki az buçuk değiştirebildin diyelim, geçmişini nasıl allayıp pullayacaksın?” Nalan gözleri çilli yer fayansının üzerinde gezinirken yine ağlamaklı oluyor, yüzü buruşuyor, içinden gözlerine hücum eden, engelleyemediği, kendini savunup bağırıp çağırması gerektiği yerlerde boğazına tırmanıp orada düğümlenen, orada ağrıyan, biriken, sonra o düğümün ucunda yuvalanan âcizlikle birleşip gözlerine hücum eden o bulutlu histen nefret ediyor. Handan'ın yanında böyle görünmekten de nefret ediyor. Korkak, âciz, güçsüz, zavallı... Dünyanın bitki örtüsüne hep sulu sepken tabiatıyla katkı sağladığını düşünüyor.

Gerçi katkı mı bu, ondan da emin olamıyor. Nasıl bir katkı? Gözyaşları şimdiye kadar neyi yeşertti hayatında? Hayatının zemini bir avuç kireçli toprak, sular derine inmekten âciz, sular yüzeyde kımıldamaya meyyal, sular insanların üzerlerine savurduğu toprakla balçığa dönüşmeye hazır... Ağlama hissini başının dönme hissi gibi iradeli, kuvvetli, dimdik durmasını ne çok istiyor. Olmuyor. Keşke onu bir rüzgârgülünün ucunda dönerken dağların birine fırlatırsa de kurtulsa. Fırlatsa da orada birkaç ağaç büyüse göğe doğru, birkaç çiçek yeşerse, birkaç kuş susuzluğunu giderse, birkaç ot yetişse de hayvanlara katık olsa, su olsa, süt olsa, can olsa, kan olsa... Koskoca dünyanın taşıyamadığı yüklerini toprak taşısas, gök taşısas, dağ taş taşısas...

“Ağlama yine. Ağlaya ağlaya bir hâl oldun yıllardır. Bunu değiştirmeden önce her sözden sonra gökten bulut toplamayı, gökte şimşek çaktırmayı, göğü gürlletmeyi; kupkuru, soğuk, ayaz, sert yapılması gereken bir konuşmanın ortasına yağmur olup gökten şak diye inmeyi bırak artık!” Nalan ani bir baş çevirişle “Tabii” diyor. “Senin keyfin de ismin de yerinde. Yalan yanlış okunan bir ezanın ardından Nalan olup bir kulağa salıverilen benim. Lohusa bir kadının kendi derdinin, kendi sızısının etrafına çemberler çizip zihninde, gönlünde, bebeğinde, anneliğinde, kadınlığında, rüyasında, acısında, sütünde, sütsüzlüğünde türlü türlü hurafelerle at koşturan kadınların ortasında çipil çipil gözleriyle daha ilk günden dünyayla arası açılan benim. Bir adamın kendi elleriyle çizdiği çemberi bir tombala torbası gibi uzun uzun karıştırıp, oradan sapsarı parmaklarıyla harfler çıkarıp, sonra onları birleştirip, evet Nalan deyip, önünü ardını, anlamını manasını bilmeden, aklıselim birilerine danışmadan etmeden dumanlı diliyle bir kulaktan bir bebeğin kalbine, damarlarına, hayatına, iliklerine, ciğerlerine, kanına, kaderine isim olup üflenip, üflenip dağılıveren benim!”

Handan yıllardır ısıtılıp ısıtılıp önüne konan temcit pilavına bakıp burnunu kıvrıyor. Nimete burun kıvrılmaz elbet ama bu nimetin onda yarattığı külfet taş gibi oturuyor midesine. İçindeki bulantıya bir de pilavın kokusu eklenince iyiden keyfi kaçıyor. “Nalan bu,” diyor “Faturaları hep geçmişte bir yerlere, birilerine keser, o da yetmez kelimelere, anlamlara, sözlüklere keser. İsimlerin enerjisi, sinerjisi, kaderi, feleği derken babasının diline kaşık kaşık acı biber sürmek ister. İsmi anlamını tekrar tekrar okur, hah, der tamam şimdi parçalar birleşti. Oysa birleşen hiçbir şey yoktur. Aksine o birleştirmeye çalıştıkça lime lime dağılır her şey. Nalan bu şekilde durmadan dikkatini dağıtır; bakması, görmesi gereken yerde duran gerçeği dağıtır; içi zaten darmadağındır, oraya buraya fırlatılmış sözler, yarım yamalak planlar, ıvır zıvır cesaretler, fosalmış cevvalikler, sinik kararlar, kötürüm adımlar... Onca yığının arasına kalbinden gelişigüzel saçılmış parçalar... Bir bütün olmayan kalbiyle yanındaki adamı sevemeyişini anlatır. Bu adam da o çemberden çıktı, der. Suçlar onu, bahaneleriyle boğar, iyi bir insan olduğuna pişman eder. Ona bakarken aramadığı, bulamadığı, kalbinde saklayıp çoğaltmadığı o his kımıldanır içinde. Bazen bir hissini varlığı onun yokluğuyla karşı karşıyayken hatırlanır ya hani, onun o adamda gördüğü de budur. Yokluk. Sonra olmayan bir varlıkla uğraşır durur Nalan. O hissi bulsaydı bile onu bulduğu anla onu gömeceği mezarın kazısını başlatacağı anın aynı an olacağını adı gibi bilir. O duygunun içini teğet geçmesine sevineceği yerde üzülür, aslında sevinmelidir çünkü bizim gibi dönüşlere alışık insanlar bile bir kalbin etrafında dönerken akıllarını yitirirler, başları öyle bir döner ki bir fırtınanın ortasında kıvrılan hortumun içine karışıp döne döne kaybolurlar gözden. Bir daha kimse bulamaz onları. Bulunamazsın Nalan. Şimdi en azından varsın. Varsın Nalan! Yok. Dinlemez beni. Akıllanmaz. Sayıklar durur. Kırık dökük notlarını, okuldan firarlarını hatırlamaz da beni okutmadınız, der. Bir işte nasıl sebat edilir bilmez, mesleğim olsaydı, der. Bunları derken gökten bulut devşirmeye, şimşekleri tembihlemeye devam eder. Yıllardır beni döndürüp durdunuz, beynimi akıttınız, aklımı beş karış havada bırakıp kaçtınız, der. Salondaki uçurumlu çemberin ucuna gidip intihara teşebbüs eder. Nalan bu, kendi hariç herkesten medet bekler.

Mahkeme kararlarıyla, mektuplarla, dilekçelerle kaderini tel gibi eğip bükeceğini zanneder. Şimdi de benden medet bekler. Kelimelerden, isimlerden... Der, der, bekler, bekler... Kalkıp bir adım atmaz. Atsa da en zahmetsizine, en yalanına, en kanılanına, en bir şeye benzemezine atar. Kalkamıyorsa gerçekleriyle sarmaş dolaş oturup “Bu benim kaderim, tamam, yol bu.” deyip kabullenmeye de yanaşmaz. Ne kalkar ne oturur vaziyette iki büklüm gezer durur hayatın içinde. İnsan ya silkelenip harekete geçecek ya kabullenip boyun eğecek, diğer türlü ortada kalan sadece kuru bir sızlanmadan, içi şişirip duran şikâyetten başka bir şey olmaz. Ah Nalan! Kaderin ortası cetvelle hesaplanıp bulunmaz. Bak Nalan’la Handan’ın ortasında bir isim var mı? Bizim gibilerin kader duvarı gri renk boya tutmaz. Orta yoldan gideyim, daima tebessüm edip gezineyim dersen olmaz, saf derler, aklından zoru, zihninden sorunu var derler. Ya böyle ağlayan tarafta olup ıslanmaya alışacaksın ya da dakikada bir kahkaha atıp yaşadıklarını sokaktan aşağı yuvarlayacaksın. Babanın karşısına geçip dimdik durman işe yaramaz, babanın karşısına geçip öylece oturman işe yaramaz, çembere benzin döküp içindeki bahçeyle orayı ateşe versen dumandan boğulan yine ilk sen olursun. O zaman ne yapacaktıydın Nalan? Siyah beyaz. İki seçenek. Bu kadar. Sade. Sana en yakın olana çekileceksin, orada ömrünü çürütece... affedersin geçireceksin. Duydun mu Nalan? Değilse o kadar insan bu kadar gerçeğin içinde nasıl yaşar Nalan, nasıl nefes alır, insan çıldırır Nalan, insan çıldırır!”

Kapıdan başını uzatan kadın “Buyurun siz gelin,” diyor Nalan’a. Handan çok konuşmaktan yorgun düşüyor, hayalinde annesinin yaptığı gibi başını bir tülbentle sıkı sıkı sarıyor. Nalan elindeki kâğıdı savurarak giriyor içeriye, birkaç dakika sonra başka bir kâğıtla odadan çıkıyor. “Tamam,” diyor. “artık adım Handan olacak, bak. Dilekçemi verdim, imzamı da yeniledim.” Eliyle başının üstündeki bulutlu havayı dağıtır gibi yapıp “Senin anlamına tutunup günlük güneşlik olacağım bundan sonra.” diyor. Yüzünde alaylı bir gülümsemeyle “Öyle olsun.” diyor Handan. Nalan öfkeyle bakıyor Handan’a. Kolundan tutup hınçla çıkışa doğru sürüklüyor. Döner kapıya geldiklerinde Nalan onu kapının bir dilimine iteleyip bırakıyor, kendisi diğer diliminden güç bela dışarı atıyor kendini. Biraz ilerledikten sonra elindeki kâğıda, üstü çizilmiş Nalan’a, altında yazan Handan’a, yeni imzasına, sonra da dönüp kapıya bakıyor. Handan döner kapının içinde dönüp duruyor.

GÜN GÖRMEMİŞ ADAMLAR

Buket Uçar

Ah şu başıma neler geldi dostlar! Bir hazan sabahında, işimin başındayken başladılar gelmeye. İşim mi? Onu söylemeyeceğim. Anlarsınız zaten az sonra siz onu. İşim deyince eşimin zat-ı muhterem babası işimden dolayı evlenmemize başta razı olmadı. Hep evde olur, onun başına dert olurmuşum. Kendinden biliyor. Meslektaşız kayınpederle. Dur dur! İlk tepkisi adıma ve tuttuğum takımıydı. Fena Cimbomlu. Sanırım tuttuğum takımı söylememe gerek kalmadı. Adım dededen, meslek de rızkım, takım kendi kararım ama bu yaşa kadar bekleyemedim ya babacığım. Anlayacağınız işi yokuşa sürdü. Bu, razı olmamak değil de gözdağı vermektir bence, araya mesafe koymanın bahanesi. Dallı budaklı düşünemem ben, dümdüz anlarım gider. “Amann!” dedim. Ailesiyle mi evleneceğim. Allah sizi inandırın nikâh topumuza kıyıldı. Anacığım, “Uyamayız onlara,” demişti. Kayınpeder, denecek her şeyi dedi bana. Anam da bana dedi. Daha yolculuk başlamadan ayaklarımdan su almaya başladım. Köprüyüm ya! Adamsan bu köprü görevini göreceksin, Allah başa vermesin.

Dört arkadaşız, ne tesadüftür ki boş günlerimiz aynı güne denk gelmiş. “Yapın,” desek yapmazlar. Aramızda gün yapmaya karar verdik, kahvaltı günü. Gülmeyin. Peynir, zeytin değil mi bu? Yanına da bir iki simit. Safız biz, vallahi safız. Başımıza geleceklerden habersiz, kimselere de bildirmeden bu işe kalkıştık. Ne günler gördük biz! Hanımlar, bir hafta durunca öbür haftaya programlarına gün alıyorlar. Haklarını yemeyelim, iyi üstesinden geliyorlar. O gidecek de çocuklara... Alimallah babaları var başında. Bostan korkuluğu mu yuz? “Hem arada anama da götürürüm,” diye aklımdan geçirirken “Evde dursunlar, annene gidince düzenleri değişiyor,” diye okudu içimi. Garip bir mahlûk bu kadınlar. Korkmuyorum desem yalan olur. Dört bıyıklıgil, kim olduklarını boş verin, ayakta sıraya koyduk günümüzü. Okulu da yok ki bunun öğrenelim. Bizimkine hayatta demem. Burnumdan getirir çünkü ben onun burnundan az getirmedim. Gün gördüğümüz mü var bizim. Önceleri gün değildi bunun adı. Ya oturmaya ya misafirliğe gidilirdi. Analarımız koltukların tepesinde, gıcır gıcır tabakların içinde ikramlıkların en güzel yerlerini yanlarında fırfırlı elbiseleri, kurdeleli kafalı kızlarıyla yerd. Biz de kel kafalarımızla, saçı bile kafamıza fazla gördüklerinden, sofraya bezinin üstüne koydukları sininin içine yumulurduk. Kekin kenarları, poğaçanın yanıkları... Kapan yer, ağzını ayıran avucunu yalar, Az yedin, fazla yedin... Misafirlikte ikramlıklardan çok ya azar ya da dayak yerdik. Ne çileli günler gördük biz.

Büyük büyük büyük dedesinin adını alan arkadaşına gittik önce. Bizde bir heyecan. İlk olmasından sanırım. Bir gariplik yoktu masada. Peynir, zeytin... Simiti de biz aldık giderken. Domates, salatalık şekilli şüküllü doğranmış bir tek. Onu da dert etmedim. Yedik içtik. “Oh be!” dedik. Ne güzelmiş, biz bize. Çocuklar okulda, eşler işte... İkinci bardak çay için şekere uzanırken bazı yerlerimizden bir ürperti geçti. Küp şeker almaz bizimki. Zararlıymış. Daha onun hissi geçmeden başka yerlerim ayaklandı. Bana en son gelecekler. Salatalık, domates... Zamansız. “Olmayıversin,” diyeceksiniz şimdi. Zengin gösteriyor masayı, yerine bir şey bulmam lazım. Ne zor işmiş bu dostlar!

İkinci olarak dedesi adını beğenmediğinden başka bir dedeye yakışacak adla anılan arkadaşın evine gittik. Bu biraz abartmış mı ne? Sucuklu yumurtalar bakır tavalarda, altlarında dekoratif nihaleler... Masa örtüsü lila tül... Bardakları tutmaya kıyamazsın. Anam, “Uyamayız,” demişti ya. Bizimki bana uymuş. Kısmen yani. Ben öyle, here heçe tabak çanak alınsın öncekiler atılsın istemem. Eskisi demiyorum bakın çünkü eski değiller. Onun rahat duramadığını, el altından yenilerinin alındığını biliyorum. Biliyorum da ses etmiyorum. Huzursuzluğa gerek yok. Bu kadarlık ağırlığım olsun yeter. Kadın milleti dünyaya uyuyor, biz de onlara. Yaşayıp gidiyoruz. Nereye sakladı ki aldıklarını? Günden güne çıkarıyor biliyorum, ben görmeden de kaldırıyor. Arada bir ikisi ortada kalıyor, kısa sürede yok oluyor. İyi ki de ses etmiyormuşum, kolay değılmiş günlere karışmak. Sonu gelmeyen bir yarışmış bu iş. Bizimki güne çalışıyor zaten. Bir ara dört tane günü vardı. Hazandan bahara uygun bir programla biri biriyle çalışmadan bu işin içinden çıkmalıydı. Vallahi yaptılar. Ramazan ayını da boşta bıraktılar hatta. Korkuyorum bu kadınlardan, çok korkuyorum. Her güne giyeceğı, eve geldiklerinde ikramı, içeceğı... Az kalsın unutuluyordum. Temizlikçi de üstüne tuzu biberi... Bir de şu varmış: Her seneki gün müdavimlerine aynı takımlarla sunum yapılamazmış. Gün bildiğim mi var benim dostlar!

Üçüncü günümüz, babaannesinin yavuklusunun adını taşıyan arkadaşıta. Bilip de bilmezlikten gelinen bir durum var ortada. Fark etmez, onun da adı bizimkilere benziyor. Dikkat ettim de hanımların adı çiçek açıyor üstlerinde. Ne şanslılar be! Babaanneler, “İstemem ben,” deyip kenara çekiliyor. Gözleri yandan yandan ceplerinde. Kim takar senin cebini. Hoop, zamana uygun bir isim kızların oluyor. Biz masamıza dönelim. Bu iş sarpa sarıyor dostlar! Azıtmış bu arkadaş. Parmağım gibi sarma, yumruğum gibi dolma, kolum gibi börek, üstüne de köpüçüklü kahve... Hem de kendi yapmış. Gâvur, nasıl da güzel olmuş. Şapırdaya şapırdaya yedik. “Şapırdama!” diyen yok nasıl olsa. Bir zaman sonra birbirimizi uyarmaya başladık. Hoş değılmiş gerçekten de. Allah’ım eğer kadınlar olmasa başımızda, heder oluruz, heder. Kaymak karmış bir de. Sütün yüzünü üşenmemiş toplamış. Dondurucu da biriktirip, hamur yoğurma makinesinde karıştırıp tabaklara yapıştırmış. Afalladım. Bizimki de istedi de almadım. Ne gerek var ya hu! Yaptığı kek, börek... Hamur mu yoğuruyor, yufkalar mı açıyor sanki. Tereyağı yapıyoruz biz. Sarı kapaklı bidona koyup elime veriyor arada bir. Koca makine yer kaplar tezgâhta, ben nasıl olsa koltukta oturuyorum. Salla babam salla. Kıvama gelene kadar değıl de o, benden acısını çıkartana kadar sallatıyor bana. Elime mi yapışır. Sallarım. Zaman çok hızlı geçiyor. Önümüzdeki gün bende dostlar!

Aylardır düşünüyorum, günledir ne yapacağıma karar veremiyorum. Elimden de bir iş gelmez ki. Alışveriş yapmayı da bilmem, nereden ne alınır ilgilenmem. Bizimki ruhum duymadan hallediyor bu işleri. Şu işin içinden bir çıkayım sonra tövbe. Son diye sevinmiştim. Yavaş yavaş geliştii bizim iş. Başa mı dönsen? Peynir, zeytin... Her şey başladığı yere dönüyor nasıl olsa. Anamı arayışım geldi. Ona desem neler döktürür sultanım ama diyemem. Kural bu, kimselere demeden üstesinden geleceğiz. Parola: Boş Adamlar. O kadar boşluğun içinde arayamıyorum canım anamı. Bizimki evdeyken arayayım desem adımı uzun uzun uzatıyor, bir selam söylüyor o da diline ağır geliyor. Ne zaman o yokken arayayım desem hissediyor, alttan alttan çaldırıyor telefonu. Gün mü görmüşüz biz be! Farklı bir şeyler de yapmak lazım. Salonun orta yerine soba kurup üstünde ekmek kızartmaktan başka değışik bir şey gelmiyor aklıma. Hey gidi günler hey! Sabah o kokuyla uyanmak ne güzeldi. Anacığımın kadife sesi daha güzeldi. Uyanmamakta ısrar edince o kadife ses gider, “cart” diye bir çaput yırtılırdı kulağımızı dibinde. Bu arada dolapların önünde, tabak, çanak, bardakları gözümle ayarladım. Zaten hepsi bir yerde ama bunlar kadınlara has olduğundan bizim önümüzde biraz garip duracak ama olsun. Dostlar, bunca işin arasında, yatınca nasıl uyuyor bu kadınlar?

Kendi yeteneklerim dâhilinde alışveriş yaptım. Uğrun uğrun kilere sakladım. Sabah herkes evden dağılınca sofrayı kurarım. Canımı vereceğim bir gün uğruna. Ulan öleceğiz! Ne uğraşyoruz ölümlü dünyada? Önüne ne konursa ye git. Gece tası tarağı topladım, kanepeyi hazırladım kendime. “N’oluyoruz?” dedi bizimki. Bugün onun boş günüydü. “Yorulmuşsundur sen, git dinlen,” dedim. Gitti. Sabaha kadar döner dururum şimdi, üstüne de laf yerim. Şu gün bitsin, üç gün üç gece uyuyacağım, bir de bizimkinin alnını ortasından “şarp” diye öpücük konduracağım. Sabaha karşı içim geçmiş. Evdekiler gitmiş. Gözlerimi bildirim sesiyle açtım. “Simitleri aldık, tamam, geliyoruz, tamam, çayı koy, tamam...” Yatakla beraber topladım kendimi, odadan dışarı attım. Elimdekileri yatak odasına götürürken salondan gözüme bir şeyler takıldı, serap görüyorum sandım. Masa hazır. Üstünde çeşit çeşit peynirler, zeytinler, kekler, börekler... Salatalık, domates bile var masada. Toz şeker tahtını kaptırmamış, tam ortada oturuyor. Gözüm kamaştı. Bu kadınlar birer sihirbaz, onlardan korkmamıza gerek yok, sevelim, çok sevelim onları. Mutfakta çaycının yanında talimat yazılı. Düğmeye dokundum. Hepsi bu kadar. Kurban olayım sana çiçeğim, gözünün çapağını yiyeyim. Prenseslerimin anası... Kraliçem... Oğlum yok çok şükür. İsim derdi bizle bitti. Babam bozuldu ama dert değil.

Yatak odasına tekrar geçtim, üstümü değiştirirken aynanın önüne dayalı kâğıtlar dikkatimi çekti. Kâğıtların sırtında kısaltılmış adım yazılı. Adımın altında rujlu dudakları... “İçimden geldi yazmak, vakit bulunca bir ara bak,” yazıyor üstünde. İçim kalktı. Başlık: “GÜN GÖRMEMİŞ ADAMLAR” Vay anam vay! O kadar işin içinde bir de yazmaya mı başlamış? Bunu da yapar evelallah. Hamurlu da yapar çamurlu da. Yapıp yapıp başıma da kalkar ama olsun, o, benim başıma gelen en güzel şey dostlar!

KAPAKLI TENCERE YERLERİ KALBİMİN

Rumeysa Durak

Yıllardır ölülerle dolu bir eve girip çıkıyorum. Her yer kokuyor. Daha kapıyı açar açmaz. Daha kapağı açar açmaz. Tabutev burası. Ev tabut. Artık burayı terk etmeliyim. Ölülerle daha fazla yaşayamam. Yaşayamam. Bu yüzden ben de ölmeliyim belki.

Banyodan çıkıp vücudumdan damlayan sulara aldırmadan yatak odasına yürüyorum. Pencereyi kapalı tutmaktan, havasızlık sinmiş odaya. Havasızlık, kızım, annem ve babam. Hepsi camın önünde bir menekşenin köklerinde yatıyor. Çiçek çoktan solmuş. Bu havasız odada. Ne yaşayabilir ki? Ben? Aynaya baktığımda gördüğüm çehreyi tanımıyorum bile. Mor göz halkaları, çökmüş avurtlar, bembeyaz dudaklar ve ifadesiz bakışlar. Bu ben miyim? Ben kimim?

Şifon bir elbiseye uzanıyorum dolaptan. Hava soğuk. Olsun. Az sonra öleceğim. Paltomu alıyorum sonra. İnsan ölürken üşümeyi düşünür mü? Düşünmemeli. Ölmeye ilk nerenden başlayacağım acaba? Soğumaya diyorum. Ayağından çıkar insanın canı derler. Ayaklarım hep üşür zaten. Belki de çoktan başlamışımdır ölmeye. Çoktan. Kırk iki yıldır her gün. Islak saçlarıma bir bere geçiriyorum hızlıca. Bunlar ne garip hareketler. İlk defa korkmama gerek yok hâlbuki. Az sonra saçlarıma vuran rüzgârla zâtürre olmayacağım kesin.

Sonra odadaki ölülere çeviriyorum yönümü. Camın önünde. Kahverengi plastik bir saksının içinde yatıyorlar. Onları ben öldürmedim. Ama uğraşsam yaşatabilirdim belki de. Uğraşsam? Uğraşsan. Yaşatabilir miydin? Cama yaklaşıyorum. Sizi ben öldürmedim. Yaşatmamak öldürmek sayılmaz. Evden çıkmadan sulasam mı ailemi? Ya da yanına alayım. Yanına al bizi de. Burada bırakma. Bu havasızlıkta.

Omzumu silkiyorum. Fark etmez. Menekşenin -ölü menekşe tanelerinin- dibinden bir avuç toprak alıp atıyorum paltomun cebine. Küçükken nasıl olduysa kuruyemiş almıştı babam. Bir avuç cebime koymuştum gizlice. Salona, vitrinin alt bölmesindeki tencerenin içine saklamıştı annem. Bulmam zor olmadı. Bir kere orayı öğrendin mi. Öğrendim mi. Her gün bakıyordum tencerenin kapağını kaldırıp. Annem bugün vitrinin alt dolabına ne gizlemiş? İşte bir defa kuruyemişe denk gelip doldurdum cebime.

Duralı de öyle yapmıştı bana. Evlendiğimizde. Ona, çocukluk yaralarımı anlatmıştım. En gizli sırlarımı yani. Vitrinin alt dolabındaki kapaklı tencere yerlerini kalbimin. Her gün açıp bakmıştı yaralarımın altına. Her defasında daha hızlı açma açma.

Annebabakızımın toprağını cebime attığımda aklıma çocukluğum geldi. O bir avuç kuruyemiş. Evden fırlayıp sokakta gezerken ağzıma attığım sarı leblebi, üzüm ve yer fıstığı. Bayat, tatsız ama dünyanın en lezzetli yiyeceği. Cebimdeki toprağa dokunuyorum parmak uçlarımla. Şimdi bir tutam toprak alıp atsam ağzıma? Annemi mi yemiş olurum acaba, babamı mı, yoksa kızımı mı? Üçü birbirine karışmıştır belki de. İnsan hiç ailesini yer mi?

Bazen ilginç şeyleri merak ederim. Bir gece mezarlığa gittiğimde aileme ne olduğunu merak etmişim. Bekçi görmedi beni. Avuçlarımla kazdım mezarları. Üçü yan yana. Biraz ondan, biraz diğerinden. Tırnaklarımın arasına toprak doldu. Baktım yalnız toprak. Kazdıkça nemlenen. Demek dedim, bunlar şimdi benim ailem. Üç mezardan birer avuç toprak alıp poşete doldurdum. Eve getirip camın önündeki saksıya koydum.

O zamanlar güzelliği andıran bir şeyler vardı içimde. Sözelimi menekşe yetiştirirsem yalnızlığım biter sayıyordum. Öyle sanıyordum. Camı açıp evi bile havalandırıyordum. Menekşem büyürken mutlu dahi olmuşum. Fakat sonra bıraktım. Bıraktım. Mutlu değilim hiç. Zaten nasıl mutlu olur ki kişi? Kimse sırtımı sıvazlamadı benim herhalde. Sırtı sıvazlanmayan insanların mutluluğu, annesini emip gazı çıkarılmayan bebeğe benzer.

Durali, telefonlarına çıkmayınca, mektup yazmış bana. Pişmanım diyor. Eskiden olsa inanırdım. Şimdi inanmam. İnsanın ailesini yok etmesinin. Kendi öz kızını. Yok etmesinin. Sarhoştum, kazaydı, diyor. İçme, demiştim. Bu kadar çok içme. Omzumdan tutup savurmuştu beni duvara. Araba kullanacaksın yapma dememiş miydim. Kafası önüne düşse düşse. İnsan evladını tırın altına serer mi?

Menekşemle epey dertleştim başta. Durali de aramıyordu. Hapse girince arabayı satmıştı. Araba hurdasını. Kanlı. Enkaz. Paraya ihtiyacı olmayınca bana da olmaz. Ben de menekşeyle dertleştim. Anne, dedim bazen ona, bazen baba. En çok kızım, dedim. Sonra Durali aradı. Ev telefonu çaldı doğrusu. Çalınca açtım. Özledim, pişmanım, dedi. Param bitti, sigara getir, diyemediğinden. Telefonu kapattım. Fişini çektim. Camı da kapattım hatta, perdeyi de. Menekşeyi sulamadım. Yattım. Öyle çok yattım ki. Eski karyolanın döşeğine vücudumun şekli oyuldu. Kalksam bile yatıyormuşçasına bir çukur. Camın önünde yeniden öldü sevdiklerim. Onlar ölünce. Anlatacak kimse bulamayınca. Hep uyuyunca. Unutmaya çalışınca. Geçecek sanınca. Avundum. Sonra o mektup. Pişmanmış, kazaymış.

O kadar içmeseydi. Artık burayı terk etmeliyim. Cebimde ailem, çıkıyorum evden. Hava buz gibi. Ayaz vuruyor ıslak saçlarıma. Dişlerim takırdıyor. Ölüler üşür mü? Ölenler üşür. İnsan üşüyerek ölür daha doğrusu. Camı çekilince. Buz! Onların yanına gitmeliyim. Cebimdeki toprağı avuçluyorum. Onlar yanımda zaten. Menekşe ölmeseydi. Durali aramasaydı. Sarhoş olmasaydı. Arabaya binmeseydi. Ben ailemi sulamak zorunda kalmasaydım. Köprünün korkuluklarına oturuyorum. Şehir rengârenk. Aşağısı karanlık. Ölüm ne renktir acaba. Eskiden beyaz sanırdım. Şimdi emin değilim. Daha koyu geliyor artık. Katran. Sağ elimi gevşetiyorum sıkıca kavradığım korkuluktan. Cebimdeki toprağı alıyorum evvela. Kendi başımdan aşağıya döküyorum. Yemeğe bir tutam tuz atarcasına. İnsan ailesini başından aşağıya döker mi?

BASİRETİLİ YALNIZLIK

Yasemin Coşkun

Blackout perdenin açık kalan kısmı ilk sinyalleri vermişti. Hava aydınlanmış, gün, geceyi alt etmişti. Her sabah bir önceki günün yorgunluğunu taşıma konusunda çok mahirdi. İflah olmaz bir bezginliğin kucağında gibiydi uzun zamandır. Üzerine düşünecek olsa yataktan çıkamaz hale getirecek olan mevzulara dalmanın sırası değildi.

Kalktı. Perdeyi kaldırdı, camı açtı. Odanın yeterince havalandığına ikna olduktan sonra kapatacaktı. İki ayrı dünyanın geçiş kapısı gibiydi perdenin zinciri ve sürekli kapalı tutarak dış dünyadan uzaklaşabilme gücünü seviyordu belki de.

Saçını topladı, yatağı düzeltti. Siyah yatak örtüsü bilinçli seçimlerinden biriydi. Grinin tonlarında bir yaşamın içindeydi zaten. Mutfığa geçti. Evi toplamak ne kadar geceye, düne, geçmişe ait iş ise, çay suyunu koymak da, o kadar bugüne ait bir eylemdi. Umud vadeden bir yanı vardı. Kendisini dinlenmiş hissetmenin alametlerini düşündü dolaptan kahvaltılıkları çıkarırken. Yaşama sevinciyle aynı şey miydi?

Evi toplamadan önce kendini toplamak, dinlenmiş bir sabaha uyanma hevesinin alameti olabilir miydi? Aklına estiğinde yaptığı gibi mesela yüzünü temizleme jeliyle yıkayıp, toniklerini, kremlerini sürse, saçını rastgele toplamayıp tarasa, hafif bir makyaj yapıp dışarı çıkacakmış gibi giyinse değişir miydi sabahların rengi? Denemeliydi.

Bilirsiniz, günlük yapılan işler zamanla el yordamıyla yapabilme kabiliyetini geliştirir insanın. Başlangıçta, dikkat ve özen gerektirmeyen bu işlerin sıkıcılığını gidermenin yoluyla onun için radyo dinlemek.

Aynı frekansta sabitlenen radyo istasyonu, seslerle inşa edilmiş bir dünya gibi gelmeye başlamıştı sonra. Yüzlerin, duyguların ve hayatların, seslerin arkasına saklandığı bir dünya. Her sesin sahibini giydiren, her sesin tonunu, boy ve kilosuna yakıştırıyordu. Seslerin ve yüzlerin, karakterlerin ve ruhların uyumlu olduğundan hiçbir zaman emin olamayacağı bir dünyaydı orası. Sunucuyla dinleyiciyi aynı saatte buluşturan sebeplerin hikâyesini yazdığı bile oluyordu. Birbirini tanımayan iki insanın dakikalarca havadan, sudan, aşktan, gurbetten, geçimden konuşup, konuya uygun bir şarkı isteğiyle muhabbeti sonlandırması renksiz sabahların tonlarından biriydi. Arkada çalan fon anlatılan her şeyin önemine vurgu yapıyor. Sese en yakışanın söz olduğunu düşünüyor böyle anlarda. El yordamıyla yapılan işlere zihni eşlik etmiyor, bütün kentin telefon ahizesinden boşaltılan hikâyelerini derleyip topluyordu adeta.

Cama vuran yağmur damlaları öyle davetkâr ki balkona sürüklüyor önce ruhunu sonra bedenini. Yağmurun sesi ve kokusu giriyor içeri. Derin bir nefesle çekerse, içine hapsedebilirmiş gibi çekti ve tuttu nefesini. Bahçedeki ağaca takıldı gözü. Dalları nasıl da boyun eğiyordu yağmura. Yapraklardan süzülen su damlaları, azarlanan bir çocuğun boyun büküşünü canlandırıyor. Üstünlük sağlamanın kabalıkla bir tutulduğu, nezaketin zayıflık görüldüğü toplumun bir ferdi olmasa, bu görüntü daha romantik çağrışımlar yapabiliirdi şüphesiz.

Yağmuru seven birinin ince, kitap okuyanın derinlikli, gün batımını sevenin hassas ruhlı olduğunu sanması ne büyük yanılgıydı. Hep bir anlam arayışında olan, zihnindeki anlamların gerçek hayattaki uyumsuzluğuyla başa çıkmanın yollarının arayan, kaçış yolu olarak da, yaşamının büyük kısmını dört duvar arasında geçiren biri için böyle şeylerin deneyimlenmesi az şey sayılmazdı yine de.

Duyguların bir su gibi olduğu, taşıyan insanın şeklini aldığı da bu zamanlarda öğrendiği olgulardan biriydi. İnsanı cezbeden şeylerle kurduğu doğal bağlar, çabasız bir tecrübe yoluyla kendine özgü aforizmalar doğurabiliyordu demek ki.

Bu defa çalan fon müziği, içeri davet ediyor. Ayaklarının ıslaklığına aldırış etmeden giriyor. Masayı toplayınca kafası da toplanacakmış gibi hissediyor. Gün ortasına göre fazla duygusal, hava durumuyla epey uyumlu bir ses var radyoda. Buğulu. Hüznü. Ağlamaklı. Alışık olmadığı bir eylemi yaptığı kesik kesik konuşmasından anlaşılıyor. Soru cevap şeklinde giden konuşmanın seyri değişiyor. Elindeki işi bırakıyor. Buğulu ses, sözlerin hüznüne kapı aralıyor. Arkadaki fon müziği kısılıyor. "Yağmur yağdığı için çıktım dışarı" diyor Yıldırım'dan Selim. "Arabayla birkaç tur atsam aklım kalacak, işe odaklanamayacağım." Serseri bir heves olmadığı yine sesinden anlaşılıyor. Masa başı bir iş sahibi olana kadar yaptığı işlerden bahsediyor. Çaycılık yaptığı zamanlara gelince duraksıyor yine. On iki - on üç yaşlarında kahveci tepsisiyle çarşı esnafına çay dağıttığını anlatıyor, sesi çocuklaşıyor. Yağmurlu bir günde, bir elinde şemsiye diğer elinde tepesinde ki askılıktan tuttuğu çay tepsisiyle taksiciye çay götürdüğünü, sileceklerin sürekli ön camı sildiğini, yan camı indirerek çayı alıp camı kapattığını anlatıyor.

"Şoför çayı alıyor, camı kapatıyor. Damlalar giriyor aramıza. Yağmur yağmaya devam ediyor, ben kalıyorum." Sesi büyüyor.

"O günden beri yağmurlu havada arabada olmanın ne demek olduğunu düşünüyorum." Nasıl anlatsam bir yanıla hayatın tüm zorluklarına karşı kuşanacağım zırhlara sahipmişim, diğer bir yanıla ne yapsam üzerimden ebediyen atamayacağım bir mahcubiyet hali." Savunmasızlığım, çocukluğum ve daha birçok yoksunluğumla ilk o gün yüzleşmişim sanırım.

Şimdi her yağmur yağdığında on iki yaşındaki Selim gibi üşüyor ve ıslanıyorum. Sonra güvenli limana geçip cama vuran damlaların süzülüşünü seyre diyorum.

Bir adı var mı bilmiyorum ama yağmurlu havada arabada olmak istiyorum" diyor. Selim susuyor, programcı susuyor, fon müziğinin sesi açılıyor. Beş dakikaya kırk yıllık bir hikâye sığdırılıyor.

Kendi mutlak gerçeklerinden uzaklaşmıştı Nermin. Yaşamın tek sahici parçası kendisi değildi. Asıl hikâye de buydu.

ÇOBANIN YOL GÖSTERİCİLİĞİNİ REDDEDEN SÜRÜNÜN YOL HARİTASINI YIRTAN İNATÇI KEÇİ

Faik Öcal

Ben sürünün içindeki keçi oldum hep; ne sürüye uyandım ne de çobana soruldum. Hep kafama buyruk yaşadım. Belki biraz inatçıydım ama kendime ait bir yaşamım ve ölümüm, başlangıcım ve sonum, yaratılışım ve tasavvurum vardı. Sevmedim sürünün ayak oyunları ile yaşamayı, istemedim çobanın üstün ve kutsal görüşlerini; onların arasında yerim hiç olmadı.

Kıyıda köşede tuttuğum uçurumlarım vardı, hiç bozdurmadığım gizli geçitlerim sonra, gün yüzü görmemiş yeraltı sığınaklarım. Sürü ve çoban beraber olup üstüme geldiklerinde görünmez olmayı tercih ettim, görünmez olmayı bildim. Çobana yakın durmadım ki beni tatlı ve cazibedar tuzaklarıyla kandırsın, sürünün içinde olmadım ki onlar gibi konfora alışayım, kendimden taviz vereyim.

Başkalarının sevaplarıyla cennet düşleri görmektense günah keçisi olma suçlamasını göze aldım da öyle yola çıktım. Çobanın ahlaki değerlerinin, sürünün gelenek göreneklerinin bir hükmü, bir değeri, bir bağlayıcılığı olmadı benim için. Acılarımla ve ödediğim bedellerle onların bütün bildiklerini ve bilemediklerini boşa çıkardım. Ben onların kömür madenlerinde kendi yaşam incisini arayan kara bir keçiyim, buna yazgılıyım.

Herkes sonundan korksun, bilhassa da yolculuğun başlangıcını unutanlar. Çobanlar ve sürüler hiç bilmezler yola ne zaman ve nasıl çıktıklarını. Ben hiç unutmadım gök kubbe altındaki hoş seda niyazımı, yokluktaki biricik varlığımı, mevcudattaki müstesna hiçliğimi, sonsuzluktaki payımı, ömürlük aidatımı. Gücümü ve manamı bunlardan aldım. Beni anlayamazsınız ve içinize alamazsınız. Bozarım alelade düzeninizi, fazla gelirim size, rahatsız ederim bütün bir varlığımla.

Ben başkalarının içi geçmiş, kararlı yaşantılarının üzerinden atlayan ak keçiyim. Yarına dair aydınlık düşleri olan ideallerim için çıkmıştım yola ve meydan okumuştum onlara. Adım çıkmıştı Ak Deli'ye. Onlar Ak Deli dedikçe aklıma Ak'ıllı olduğum gelirdi. İçten içe gülerdim onlara, onların da bana güldüğünü bilerek, dış bilemediğini görerek. Onların asılsız ithamlarını boşa çıkarmak hiç zor olmamıştı.

Ben siyahlığı kendimden, beyazlığı başkalarından alıp birbirine karıştıran gri keçiydim. Renklerin ve sınırların baskısından kurtulmuştum, büsbütün kendimi azat kılmuştım. Göğün altındaki bütün dağları gezmek hakkım vardı. Griydim, ak ve karanın ötesinde, sürülerden ve çobanlardan azade. Griydim, dağların dağlara kavuştuğu zirvelerde, siyah ve beyaz bulutların birbirine karıştığı yerde. Griydim, yol ile yolcuların bir olup sustuğu ufuklarda, baskıların ve sınırların bittiği diyarlarda.

Ben görünmez dağ zirvelerine hep tek başına çıkan kayıp dağ keçisiyim; beni aramayın, beni rahat bırakın, hiçbir şekilde bana ulaşmayın. Dağın zirvesinde yalnızlığım ve kimsesizliğim bana yeter. Rüzgâr göğün şarkısını bir başka azimle fısıldar kulağıma mütemadiyen. Bir şair intihar eder içimde, her zamanki nedenlerle. Bir çocuk yeni bir mezar kazar kendine kalbimde, bir başka azimle.

Bir anne evladının kemiklerini arar, gün yüzü görmemiş bir yenilgiyle. Bir kuş yeni bir kafes aramaya başlar, hemen başının üzerinde. Bir insan güvercinleriyle dünyayı terk eder, eski bir su sızıntısıyla.

Çobanın kaydı ve sürünün emniyeti altında olmaksızın dağ zirvesinde kalmayı tercih ettim her defasında. Kaybolmak, hiçbir yere ait olmamaktır. Kaybolmak, aşağıya inen yol işaretlerini yıkmaktır. Kaybolmak, yeryüzü ayetlerini keçi diliyle okumaktır. Ama kelimelerimin karşılığı yoktur sizde. Van Gogh'un kulak ağrısı yok kulaklarınızda. Hölderlin'in gece korkuları yok gecelerinizde. Trakl'in cesareti yok zerrenizde. Yeats'ın kalp çarpıntıları yok kalbinizde. Woolf'un gözyaşları yok gözlerinizde. Sevdiğim, istediğim, değer verdiğim hiçbir şey yok sizde. Taptıklarınızı görmedim. Sadece çobanı ve sürüyü gördüm. Çobandan hep uzak kaldım, sürüyü otlarına gömdüm.

Yoluma geçersiz sular çıktığında geri dönmeyi düşünmedim hiç; hep uzaklara, ötelere gitmem gerektiğini bildiğim için. Çoban sürüsüyle geri döndüğünde onlara da bir şey demedim; çünkü ben geçersiz sularının yolcusuydum, onlarsa geçersiz suların geri dönen sakinleriydi. Hep böyleydi. Tarih boyunca hep böyle olmuştu.

Ölümü göze alarak sulara vurduğumda kendimi, sudaki dostum Küçük Kara Balık, gökteki yoldaşım Martı Jonathan Livingston benimledir hep. Mutluydum ve umutluydum; çünkü arkamda ne kıyı kalmıştı ne de onların haklı çıkaracak bir hüküm. Önümde ulaşmam gereken bir menzil de yoktu. Su, yolunu arayan bir yolcuydu; ben, özgürlüğüne giden inatçı bir keçiydim. Buydu benim hakikatim, onların gerçeği ve hakikat gerçekten hep daha kuşatıcı ve kucaklayıcı olmuştur.

Sesim cırtlak olabilir ama bana ait. Sürünün kalabalığında sıradan boş bir ses olmaksızın kendi tek başınlığımda sıra dışı ve cırtlak bir keçi sesi olmayı tercih ettim. Yere çakılır sürünün bağırıcıları, yükselir biricik çılgınım. Ben çobanın yol göstericiliğini reddeden, sürünün yol haritasının yırtan inatçı keçiydim. Bilirim koyun postuna girmiş kurtların yoluma kurduğu tuzakları. Bilirim ve yoluma devam ederim; asla yolculuğumdan geri kalmam.

ALİŞVERİŞ ÇEKİ

Cem Alan

Duru, göz alabildiğine uzanmış çıplak kadın gibiydi manzara. Mavi gökyüzünün altındaki sonsuz yeşillik... Fakat hissettiğim huzur değil, tedirginlikti. Çünkü bu manzarayı izlediğim yer, eğimli bir uçurumun en ucuydu. Uçurumun ucundan uzaklaşmak istiyordum ama sanki görünmeyen bir el beni oraya mihlamış gibiydi.

“Bırak kendini, debelenme,” dedi ses.

Panik, içime zift gibi yayıldı. Rüzgâr, sırtımı sıvazlayan bir el gibi beni hafifçe aşağı itekliyordu.

“Düşmek istemiyorum, hayat ne olursa olsun güzel!” diye bağırarak istedim ama sesim çıkmıyordu.

“Belki kaybettğin ya da ulaşamayacağın her şey aşağıdadır, sal kendini Enes,” dedi ses.

Sarsılarak uyandım. Terlemiştim. Bir an nerede uyandığımı bilememenin aptallığıyla şaşkın şaşkın etrafa bakındım. İnsan alıştığı yatağından başka yerde uyandığında, birkaç saniye ‘neredeyim ben’ ikilemi yaşıyor. Tabi ya, otobüsteydim. Nemli, yağlı şakaklarımı ellerimin arasına alıp ovaladım. Derin bir nefes aldım. İçeride bayat, kekremsi bir havasızlık var. Cam kenarında, yanımda oturan genç çocuk bir süre bana baktı. Horlamış ya da çoğu gece olduğu gibi uykumda çılgık atmış olabilirdim. Etrafı suç işlemiş mahcup bir av köpeği gibi utangaç bakışlarla süzdüm. Muavin çocuktan su rica ettim. Memnuniyetsiz, mecburen onayladı isteğimi. Tahta elektrik direkleri hızla arkaya doğru akıp yitiyor, yolum az kalmıştı.

“Bak bak, abiye bak,” diye söylenir gibi konuştu yandaki kadın. Sözü geçen cümledeki “abi”nin ben olduğumu anlayamamıştım. Hemen yanımda, aramızda sadece ince patika gibi uzanan koridor vardı, bir anne ve çocuğu gözlerini dikmiş bana bakıyordu. Küçük çocuğun yanakları, az önce ağladığının kanıtı olarak ıslak, tuzlu, parlak izlerle aşağıya doğru çizilmişti. Çok da sevimli görünmeyen, büyümüş de küçülmüş bir ifadesi vardı. Bugs Bunny’de kendisini bebek olarak tanıtan mafya babası bölümünü akla getiriyordu çocuk. Anlamsızca baktık. Sadece bu cümlenin değil, evrendeki herhangi bir cümlenin “abi”si olmak şu an son tercihimdi.

“Bir daha yaramazlık yaparsan abi kızar,” dedi annesi ve bana bakıp hafifçe gözlerini açarak başını salladı. Tanımadığım bir çift anne gözü, yerinde açıldığında ne kadar da ürkütücü bir silah olabiliyor diye düşündüm. Onu onaylamamı istiyordu.

“Di mi abisi? Kızarsın böyle yaparsa.” Çocuk, annesinin yaramazlık olarak tanımladığı eylemlerini durdurmuş, gerçekten ona kızacak mıyım ya da yaptırım uygulayabilecek konumda mıyım diye çözmeye çalışıyordu. Dünya üzerinde sadece bize özgü olduğunu düşündüğüm bir emrivaki çeşidiydi; yabancı birinden çocuğuna kızılmasını istemek. Nasıl öğrenildi, ilk kim yaptı, sonrasında nasıl bu denli kabul görüp toplumumuzda yaygınlaştı, bilmiyordum. Avrupa’da böyle bir şey olabilir miydi? Bir Alman, bira içtiği kafede aniden yan masaya dönüp tüm o Alman donukluğuyla: “Çocuğuma kızın, çok yaramazlık yapıyor,” diye bir ricada bulunuyor muydu? Bunun Almanya tarihinde tek bir örneği dahi olduğunu sanmıyordum.

Tanıdığım insanlardan bile kaçmaya uğraşırken, tanımadığım insanların birden bire, olmayacak bir yerde, çocuk eğitiminde tıkanıp topu bana atmalarından gerçekten hiç hoşlanmıyordum. Bunu yapabilecek olsaydım şimdiye çocuk sahibi olurdu zaten.

“Merhaba,” deyip gülümseyerek mafya bebeğe el salladım. Karşılık vermedi. Üzerindeki tedirginliği atmış, tehdit olmadığını anlamıştı. Benden daha özgüvenli görünüyordu. Tekrar şırmarmaya, annesinin karnına ayaklarını vurup tepinmeye başladı. Yavru bir maymun gibi görünüyordu. Annesi, yavrusunu korkutmada yetersiz kaldığım için memnuniyetsiz bir bakış fırlattı bana. Kadına da gülümsedim. Yeryüzünde minik, sevimsiz bir yaratık için bile tehdit oluşturamamıştım.

“Aa, Berke Tuğrul iyice şırmardın ama! Abi nasıl kızıyor sana bak! Kızarsın ama böyle yaparsa, di mi abisi?” diye gitgide yükselen ses tonuyla tekrar ve ısrar ile pası bana attı anne. Kaleci Berke Tuğrul’la karşı karşıyaydım yine. Sakin bir plaseyle bu maçı anneye kazandırabilirdim. Yarı modern yarı dede isimli mafya bebe ve annesi, meraklı gözlerle bana bakıyordu. Anne sadece meraklı değil, sinirliydi de. Artık çocuğu değil, beni azarlamak istiyor gibiydi. Berke Tuğrul bebek, bir ihtimal kızacak mıyım diye öylece bekliyordu yavrucak. Kızamıyordum. Tanımadığım birine hiçbir gerekçe yokken, üstelik yetişkin bile değilken nasıl kızabilirdim? İyiden iyiye terlemiş, sıkılmış, belki de kızarmıştım. Yavru mafya maymun, şırmarmaması için yaratılan koşulların kof çıktığına emin olunca iyice zıvanadan çıkarak hem bağırıp hem tepinmeye başladı. Artık ultra zulüm moduna geçmişti. Annesinin bakışları ve dişlerini sıkmasından, yavrusunu biraz sonra basket topu gibi otobüsün koridorunda fırlatacağı izlenimine kapılıp korkmaya başladım. Öfke, her an bana da sıçrayabilirdi.

“Berke Tuğrul yemin ederim veririm seni şimdi bu adama, kaçırır seni!” diye bağırıldı kadın. Gözü dönmüştü. Tuğrul bebek olmasa da ben korkuyordum. Sorumluluğumu yerine getiremeyince kadın ipleri tamamen eline almıştı. Beni dâhil etmeyi düşündüğü diyalogun senaryosunu değiştirerek monolog haline getirmişti ve korku öznesi yine bendim. Artık abi değil, adam olmuştu. Mafya bebek ürkek gözlerle bana döndü. Şimdi de onu kaçırıp kaçırmayacağını bilmek istiyordu. Sanki gözlerinde biraz da olsa, az önce kızamamış adam nasıl kaçırarak’ın rahatlığı da var gibiydi. Bir süre ifadesizce baktık. Kaşlarımla ‘yok kaçırmam’ manasına geldiğini düşündüğüm bir hareket yaptım. Bir süre küçümser gözlerle bana bakıp tekrardan tepinmeye başladı.

Dar kaldırımda ağır ağır yürüyorum. Cuma ezanı, son ses müzik açmış bir ergen düşüncesizliğinde, otogarda çığ çığ yankılanıyor. İçimde, tam göğüs kafesimin altında, patlamak üzere olan bir yanardağ vardı sanki. Serin, sisli havayı derin derin içime çekip bir nebze olsun rahatladım. Hafif hafif yağan kar, trafik tabelasına sürtünen tombik kedi, sevdiğim şarkının kulağıma çalınması; hiçbiri içimde minik bir kar tanesi kadar heyecan yaratmıyordu. Cadde, reklam panolarıyla zevksiz şehir içi minibüsleri gibi süslenmiş, ıslıl ıslıl parlıyordu. Dükkânlar; kar küreleri, kırmızı iç çamaşırları, geyikli kazakları ve plastik çam ağaçlarını almak zorunda olduğumuzu söyleyen kocaman yazılarla doldurulmuştu. Plastik çam ağaçlarının üzerine simli kanserojen süsler astığımızda hayatlarımızın daha iyi olacağına dair bir bağlantı kurabilmiş ve buna herkesi inandırmış olan ilk insanı alnından öpmek istiyordum.

Gökdelen sayılmayacak ama apartmandan hallice, orta karar binanın önünde durdum. Sigaramı sokak küllüğüne basıp heyecanla döner kapıdan girdim içeri. İş görüşmeleri, insanın kendini abartıp pazarlaması gereken ahlaksızca şeylerdi. Çıkacağım odayı biliyordum ve saatinde gelmişim. Bu yüzden danışmaya danışmadan, koşar adım merdivenlere yöneldim. Çalışan arasında sırtıyormuşum gibi hissetmişim. Çocukluğumdan beri aidiyet duygumu sağlayamadığım yerlerde bunu hemen belli ettiğimi ve herkesin dikkatini çektiğimi düşünüp utanırım. Kapının önüne gelince terli avuçlarımı hızlı hızlı pantolonuma silip kuruladım. Kapıyı tıklatmama fırsat kalmadan kendisi açılıverdi.

“Ah, geldin mi Enis,” deyip yapay bir ilgiyle bana baktı Alperen Ortakçı. Adımı yanlış söylemişti. Bir yandan siyah bıyıklı, siyah saçlı, dar gömlekle, Osmanlı dizilerinden fırlamış gibi görünen Ortadoğulu bir tipi uğurluyordu.

“Geldim abi, Enes ben merhabalar,” deyip elimi uzattım. Misafirini yolculamanın telaşıyla olsa gerek, tokalaşma girişimimi görmedi. Bir süre havada pantomim sanatçısı gibi manasız bir vücut devinimiyle öylece durdum.

“Enes gel bakalım,” dedi. Bu kez o elini uzatınca tokalaştık. Saniyeler içinde tekrar ter içinde kalmış, kurbağa derisi gibi ıslak elim canını sıkılmış olacak, yüzü ekşimişti. Görüşmemiz planladığım gibi başlamamıştı. Sabaha kadar uyuyamadığım dün gece, kafamda defalarca oynatarak hazırladığım seçenekler içinde böyle sevimsiz, güvensiz bir başlangıç yoktu. Nazikçe masasının önündeki karşılıklı iki koltuktan birine beni buyur edip, masasının arkasına geçti. Birkaç saniye hangi koltuğa oturmamın daha iyi olacağını düşündüm. Emin olamıyordum. Hiçbir zaman emin olamazdım. Sol profilden daha iyi görüneceğimi düşündüğümünden soldaki koltuğa oturdum.

“Ne içersin Enes,” diye sordu. “Enes’ti di mi?”

“Evet abi,” dedim. “Bir çay alayım zahmet olmazsa.” Çok geçmeden çaylarımız geldi. Gerginliğimi dağıtmak istercesine, bir enstrüman gibi çaldım bardağı karıştırırken.

“Sen Alptemoçin abinin nesi oluyordun Enes’çim? Unutuyorum kusura bakma,” diye sorup çayından gürlütülü bir yudum aldı.

“Eniştemin aile dostu olur,” dedim. “Yani ablamın erkek arkadaşının, çok yakın bir dostu oluyor.” Referans verdiğimiz isimle yakınlık bağım, sesli söyleyince beni bile ikna etmiyordu. “Epey yakın eniştemle ya,” diye üsteyip bağımızı pekiştirmek istedim. “Dopdost.” Pekişmiyordu.

“Anladım. Okulu bitirmiştin değil mi Ersin’cim,” dedi.

“Enes,” dedim.

“Yok Alperen,” diye cevap verdi. Birkaç saniye konuşmadan çaylarımızı içtik.

“Yok Ersin dedin abi, Enes ben.”

“Ha kusura bakma Enes. Ne diyorduk? Okul?”

“Üç sene oldu abi,” dedim.

“Ne okumuştun?”

“Kimya.”

“Olsun.”

Çekmecesini karıştırdı. Bilgisayar ekranına bakarak fareye defalarca tıkladı. Belki de sıkıntıdan, meşgul görünmek için boş ekrana öylesine tıklıyordu. Kaçak bakışlarını birden bana döndürüp:

“Senin bir iki işini attı bana Alptemoçin, fena değil Enes. Hoş yani kardeşim. Şimdi nereye kaydettim diye onu arıyorum ama... Bulacağım,” deyip tıklamaya devam etti. “Biz,” dedi. “Biliyorsun iyi bir reklam ajansiyız. Sen de genç, müzisyen bir arkadaşmışsın. Hoş reklam jingleleri yazıyor dedi bana Alptemoçin, senin için. Dedim ne kadar güzel.”

Son çift tık, yazdığım mini melodiyi açmak içindi. Kendi kendimeyken daha çok beğendiğim şarkı, sınamaya tabi olunca kulağıma basit gelmişti. Gerginliğime taban tabana zıt bir neşeyle, bestem birkaç dakika odada yankılandı.

“Akılda kalıcı, basit ve akılda kalıcı.”

“Sağ olun,” dedim utana sıkıla.

“Şimdi ben bunu şirketimizin üstleriyle görüştüm Enes. Ayarlayacağım ben bunu, sırada yazılan reklamımıza kafamda oturdu bu jingle. Senin için, bir de abimin hatırı için olduracağız bu işi.”

“Aa çok iyi abi ya,” dedim. İçim ferahlamıştı. Sıkıntım paçalarımın akıp gidivermişti. Gerçekten iyi ve akılda kalıcı melodiler yazdığımı farkındaydım. İyiymdim bu işte. Hak etmediğim bir iş değildi. “Peki abi koşullar ne olacak,” dedim çekinerek, kısık sesle. “Alp abiyle de konuşamadık bunu. Dolayısıyla koşullardan haberdar olmadan geldim. İşe de ihtiyacım vardı epey, duyunca geldim yani...” Kötü bir şey söylemişim gibi sesim gitgide azalmıştı.

“Şimdi kardeşim,” dedi. “İnan olsun ki bunu ben senin için ve Alptemoçin için yapıyorum. Böyle bir kadrosu yok şu an şirketin. Gönüllü olarak bünyemizde bir süre bulun. Bir altı, yedi ay bakalım duruma. Sonra atıyorum burada olmasa bile senin CV için en kötü, bulunmaz fırsat burası, yemin ederim. Piyasada çok saygındır firmamız. Ayrıca, bak bunu yeni giren kimseye yapmıyorlar ama kıyafet çeki ayarlayacağım sana. Aylık alışveriş çeki,” deyip göz kırptı.

“Nasıl,” dedim. Afallamıştım. Yüzümde şaşkınlığın verdiği çizgilerle komik ve acınası bir ifade oluşmuştu, hissediyordum. Herhangi birinin acımasına gerek kalmadan, o an kendi kendime acıdım. Gözümde değersizleşmişim. Ümit ettiğim ve karşılaştım koşullar arasındaki uçurumu zavallıca buluyor, kendi saçımı okşamak istiyordum.

“Hangisi nasıl,” dedi. “Bir sürü şey anlattım komple mi nasıl, aradan herhangi biri mi nasıl?”

“Alışveriş çeki mi?”

“Herkes yapmıyoruz bunu.”

“Bestelerimi bedava reklamlarınızda kullanmak mı istiyorsunuz siz yani?”

“Şimdi Ersin,” dedi. Ciddileşmiş, alınmış, kızmış gibiydi. Bir anda benden tamamen uzaklaşmıştı. “Ayıp ediyorsun, stajyersin sen, alışveriş çekin olacak mis gibi. İnsanlar burada staj görmek için, adımız geçsin firmanın bünyesinde diye kendini paralyor.” Bilgisayarını kapadı. Yüzüme bakmıyor, boşluğa konuşuyordu. “Bir süre firma elemanını dener, gönüllü olarak bünyesinde misafir eder. Böyledir bu her yerde. Bakıyorum özgeçmişine, 30 yaşında adamsın iş deneyimin yok. Firma baştan bir deneyecek bakalım seni Ersen. Ben senin gönlün olsun, kapı açsın diye şarkını değerlendirelim diyorum. Yani şimdi bu ülkede birçok şey söyleniyor bak Ercan, krizmiş iş yokmuş ama bizim sorunumuz ne biliyor musun? Zafere giden yol çilelidir. Ama bizim gençlerimiz çileyi çekmeden zirvedeki koltuğa oturmak istiyor.” Bir an için karşılaştığım tavır ve pişkinlikten, benim yüzümün kızardığını hissettim. Birden bire kendimi o odada çok yalnız hissettim. Yapayalnız. O kadar ki Berke Tuğrul ve anası gelse onlara bile sarılır, kaçırın beni buradan derdim. Ben kaçıramadım, siz kaçırın.

“Müsaadenizle,” dedim. “Ben eserlerimin bu şekilde kullanılmasını kabul edemem. Kalkayım ben.”

“Sen bilirsin Ersan,” deyip elimi sıktı. Yüzüme bakmıyordu. Sanki o bana değil, ben ona bir kabahat işlemişim gibi tavırlıydı.”

Hızlı adımlarla, söve söve yürüdüm kaldırımda. Teyzeler yüzüme bakınca –bir tanesi bakarken çık çık çık diye ayıpladı- içimden değil sesli sövdüğümü fark edip sustum. Bugün ne çok utanmıştım. Lez-et adında bir dönerciye girip, yarım ekmek tavuğumu yerken, beceriksiz bir yönetmenin çektiği üçüncü sınıf trajediye benzeyen istikbalime üzüldüm. Dönerimin yarısındanayken kıvrıcık marulun içindeki kıvrıcık simsiyah kılı, dişimin arasından çekip alıp tabağın kenarına bıraktım. Keyfimi döner ekmek ile de yerine getirememiş, aksine daha da bozmuşum. Ustayla bakışınca:

“Bir şey mi istedin kardeş,” diye sordu. Elindeki döner bıçağını, bugünkü kırılganlığımla ilgili olacak, tehdit gibi algılamıştım.
“Yok ustam,” dedim. “Eline sağlık.”

Mutfağa dumanı üstünde ekşi tarhana çorbasının hem iştah açan, hem güven veren o büyüü kokusu yayılmıştı. Sobalı evimizdeki çocukluğumun akşam yemeklerini hatırlatırdı bana tarhana. İçime mutluluğa yakın ama daha çok buruk, kırgın, artık ulaşamayacağımı bildiğim şeylerin sıkıntısı dolardı aynı zamanda. Geçmişe özlem, belki de hayal ettiğine çok uzak bir gelecekte yaşayınca olan bir şeydir sadece.

“Ne iyi ettin geldin. Kaç hafta oldu özledik oğluşumuzu,” dedi annem. Şapırtılı bir yudum aldım çorbadan. Biberle domatesin tadı iliklerime işlemişti.
“Eline sağlık valla ya, insan kışın başka şey istemez,” dedim.

“Yi kızanım, ilaç bu,” dedi anam. Bir anlığına, çorbayla turşunun büyüüne kapıldığımdan olsa gerek, kulağıma çalınan tanıdık melodi televizyondan değil de kafamın içinden geliyor zannettim. Annem benden önce fark edip heyecanla televizyonun sesini açtı.

“E yavrum bu senin müziğin değil mi,” dedi. Benim şarkımla gülümseyerek gofret yiyen, Noel anne kıyafetleri içindeki güzel kadına baktım. Mutlu görünüyordu.

“Verdin mi şarkılarını reklamlara sen artık oğluum? Bunu söylemeye mi geldin anacığın sen,” diye parlayarak gülümsedi annem. Her koşulda dolmaya hazır olan gözlerini tülbente sildi. Ağzım açık, öylece televizyona baktım. Melodimi benden izinsiz kullanmışlardı.
“Alışveriş çekini kabul edecektik. Kafamı sikeyim,” diyebildim.

YAŞAM SATICISI

Esmâ Safalı

Kırk mum diktim pastama. Kırkıda parlak, alaz alaz. Kırk gözyaşı, kırk sevinç. Kırk karın ağrısı, kırk kalp kırıklığı. Kırk umut, kırk tebessüm, kırk hayal, kırk iniş çıkış, kimi düzlük kimi yokuş. Koca kırk yılı topladım da kırk gün etmedi. Kırk ah düştü dilimden. Açtığım avuç içlerimde toplayamadım. Kırk yılın kırkıda kırıldı gitti. Şimdi gecedен kalan ayyaş ruhumla kol kola yürüyorum ince, uzun patikanın üzerinden. Gözlerim ayak izlerine takılıyor, yaşanan, yaşanamayan izlere. Bastıkça çekiliyorum içine. Ayakkabım bulanıyor önce çamura. Paçalarım. İzlere bastıkça kayboluyor ayaklarım. Her yer çamur. Her yer yaşam artığı.

Kırk camın boşluklarından içeriye süzölen kırmızı, mavi ışıklar döndükçe midem bulandı. Kulaklarımın uğultusu başımın ağrımına yetti. Aralı kirpiklerimin birbirlerine dolanmaması için epey uğraştım. Ellerim vücuduma öyle ağır geldi ki, varlığının hafifliği yok oldu. Zorla da olsa ellerimin arasına aldım başımı. Parmaklarıma yayılan sıcak kan içimin ürpertisini daha da arttırdı. Dışarıdan gelen sesler sakın olmamı söylüyor, sağ yanımdaki kırk camda beliren mavi beyaz formalı bir adam arabanın kilitli kapısını açmam için el hareketi yapıyordu.

Onu görüyorum ilerideki yokuşun başında. Kır saçlı. Gözleri parlak. Oturuyor kurduğu tezgâhın ardındaki taburede. Sessiz, beklentisiz, alacağı vereceği kalmamış dünyayla. Yürümeye çalışıyorum ona doğru. Çamura bulana bulana. Gülümsüyor. Gittikçe içine çekildiğim yolları görmüyor. Öyle değil midir zaten? Kimse kimsenin boğulduğu bataklıkta görmez.

Mahşer yeri geçti gözümün önünden. Terk farkla kimse kimseden kaçmıyordu. Aksine uzatılan eller sarmıştı etrafımı. Şimdi mi geldi aklınız başınıza diye haykırmak istedim. Tükürükler saçta saçta bağırarak. Babamı kaybettiğimde askerden gelmiş toy bir delikanlıydım. Günlerce iş aramış, çalmadık kapı bırakmamıştım. Neredeydi merhametiniz? Seyahate mi çıkmıştı? Askıya mı asmıştınız vicdanınızı? Ya da bazanın altına çok nadir kullandığınız giysiler kokmasın diye naftalin niyetine mi bırakmıştınız? Çekin ellerinizi. Tek başıma kaşdım başımı. Kararmış kalplerinizi gölge etmeyin kâfi.

Yaklaşıyorum. Omzuma kadar battım çamura. Boğulacağım. Kaçmak isteyen bir mahkûmun duvara çarpan bedeni gibiyim. Ya da suya düşmüş sinek. Bulandığım çamurda çırpındıkça etrafa sıçırıyor balçıklar. Herkes kaçışıyor. Kimse kalmıyor etrafımda. Yalnızca o. Yokuşun başında dimdik oturuyor ve yüzü güleç. Sinirleniyorum. Komik olan neeeee? Az kaldı. Sakalını tutup çekeceğim. Bakmayacağım yaşına başına. Utansın. Utanma duygusunu kaybetmemişse.

Kelimelerim içime kaçtı. Alışık olduğu yere. Hastanenin ruhumu duvarlarının arasına alıp sıkıştırdığını, başını sinsice ezdiğini hissettim. Annem belirdi. Duvarda. Her yerde annem. Kanayan parmaklarımla gözlerimi ovdum. Gözlerim kansılaştı. Annem kanlar içinde kaldı. Tıpkı o lanet gün gibi. İştenden biraz geç çıkmak zorunda kalmıştım. Yetiştirmem gereken dosyalar vardı. Annem biten suyun yerine yeni bir şişe almak için mutfaka gitmiş olmalı. Sonrasında tekerlekli sandalyesinden nasıl oldu devrildi de başını masaya çarptı bilmiyorum. Bildiğim şu ki dosyalar katilidir annemin. Ben suç ortağı. Belki de suçlunun ta kendisi.

Gözlerim kızarıyor. Tezgâhın önüne yapıştırılmış eski bir kartonun ucundaki ip esen rüzgârın peşine takılmak, özgür kalmak istiyor. Gökyüzünde alaycı ötüşlerle kanat çırpın kuşlara özeniyor. Hey, sen ipisin demek istiyorum. İnce, hafif, kıymetsiz. Arada işe yaradığın anlar dışında unutulmaya mahkûm. Sadece ip. Ne eksik ne fazla.

Suna geliyor aklıma. Aklım başıma geldiğinden ya da. Yanımdaydı. Düğün önü eksik olan birkaç eşyayı almış benim haberim olmadan. Onları gösterecekti bir ay öncesinden tuttuğumuz evde. Beraber gidiyorduk eve. Aniden bir bisikletli çıktı önüme. Ona çarpmamak için direksiyonu kırdım. Gerisi... Yok.

Büyük harflerle yazılmış kelimeleri rüzgâr havalandırıyor. İp öfkeli. Rüzgârın kendisine gönül indirmedeği kırıyor tel tel içini. Harfler yaklaşıyor bana. Sırayla ve hızla kol kola giriyorlar. Okumak için kısıyorum gözlerimi. YAŞAM SATICISI. Gülüyorum. Öyle ki battığım çamur sallanıyor, harfler rüzgârın elinden kurtulup kâğıdın üzerindeki yerlerini alıyorlar. İp sakin. Kelimelerde olmasa tuttuğu kâğıdın anlamı kalmaz.

Kolumdaki iğneyi söküp atıyorum kendimi odanın dışına. Duvarlarda beliyor Suna. Sağa dönüyorum Suna. Sol Suna. Yer, gök Suna. Bulduğum her odaya dalıyorum paldır küldür. İnsanların şaşkın bakışları kimin umurunda. Sesim duvarlara çarpıyor. İnsanlar üşüşükçe başıma Suna kayboluyor. Gayet iyi diyorlar. İnanmıyorum. Babam ölünce annemi hastaneye kaldırmışlardı. Kapıda saatlerce bekledim. Gayet iyiydi annem. Konuşmasa, yürümese de olurdu. Suna ya ne oldu bilmiyorum ama bir şey olduğu kesin.

Bedenim direnmekten bitap düştü. Yoruldum. Çamurlaştıkça bedenim adımlarım küçüldü. Belki de kıvıldamamalı. Nefessiz kalmalı. Battıkça batmalı. Ne kaldı yaşanacak? Şu pişkince gülen adamın suratına bir tokat patlatıp ölmekten başka ne?

Başıma atılan dikişlerin sızısı, iğnenin deldiği oyuktan delice fişkırın kan dondu. Akrep ve yelkovan durdu, Suna'nın kirpiklerinde beliren hissizlik yüreğimi ele geçirdi. Yüreğimin yangını yerlere sıçradı. Yandı her yer. Morg alev aldı.

Ben yaklaştıkça hareketlendi kır saçlı adam. Ayağa kalktı. Geri geri attı adımını. Ardındaki duvara çarptı. Köşeye sıkıştın, dedim. “Şimdi kaçacak delik ara.” Mimikleri zerre değişmedi. Gülüşü iğreti, can sıkıcı. Tuttum onu. Tırnaklarımla parçaladım. Parmak uçlarını kanadı. Duvar rengini kaybetti. Adam benim kanımda boğulurken haykırdım. “Ölüm satsan zengin olurdu be adam!”

GECEYE TANIKLIK

Robert Bly (Çev. Arif Teymur Demirci)

Çok şeyler olur arkada, kimseler bakmıyorken.
Şu dün gece hariç kâinata dair umutluyuz hâlâ.
Kaplumbağa sert kabuğunu çok seviyordur belki de.

Geçen hafta tekrar buluştum onunla. Rüyamda
Bir Alman hanında oda tutmuşum; o da orada.
Hiç kimse bilmiyor tabii o geceyi.

Kupa geldiğinde kâğıtların hepsini atar
Ve ayağa kalkar biz de dağılırız.
O gece biliriz oyunun orada bittiğini.

Seher vakti birbirimizi uyandıracak mıyız
Endişesi taşımak zorunda kalmayız.
Uyku ile alakalı canımızı sıkmayız.

Bazen bahse girer ve kaybederiz.
Neden son kuruşunla bahse girmeyesin?
Kartları dağıtan kafamızı da alıp dağıtır o gece.

En iyisi mi sen yak mumları şarkısını söylerken ayaklarının etrafına.
İyi karıncalar odanın etrafında taşıyacak bizi bütün gece.
Işık saçması için değil mum yakılması, geceye tanıklık etsin diye.

PASLI BÖCEK

Ahmet Menteş

Beni öldürmeniz için çok güzel bir gün
Değil mi ki elinizde baltalar, dilinizde yaftalar
Beni o büyük boşluğa itmeniz için
Ne şahane bir gün dostlar

Buyurun, bunlar kalanlarım:
Kinle epey kararmış bir kalp
Bir beyin, mazi düşüyle yorgun
Bardağımda soğumuş günler ve geceler
Yatağımda ben yerine bir paslı böcek
Gölgemin eviydi oysa beden denen
Gece olunca girip uyuduğum
Umduğum, bulduğum sonra kaybolduğum
Sonsuz, döngüsel bir geçitti yaşam denen

Şenlik sürsün, kırılısın yat boruları
Yoksa nasıl edilir sabah dört soğuk tahta arasında
Kadavramın ağzından dinleyin son şarkıyı
Ben, çıkıp gittim filmin yarısında
Soytarı, oturup ağladı şenliğin ortasında
Mutlu bir son umuduyla siz, memnun,
Bakıyordunuz

Buyurun bunlar da sizden kalanlar:
Sizden kalan...
Hiçbir şey yok!

Giden gitti, kalan kaldı da
Gerisini söyledi bir harf yığımı:
Asıldım
Taşlara yazılmış anıları sildim
Gördüm, orada, ucube kentin sığınaklarında
Sabaha sağ çıkamayan kalbimin
Artıklarını gagalıyordu kargalar

ŞAŞKIN İMGELEM

Muhammet Erdevir

Sana yıldızlı bir geceden,
Sana kokulu ve kokusuz çiçeklerin imgelerinden
Sana, seni anlatan sözlerin cümlesinden
Sana camlarda titreşip duran şehir ışıklarından ulaştım.

Poyraza çalan bir rüzgâr dans ediyor ikimizin arasında
Saçlarını savuran, eteklerini uçuşturan, ellerinin arsından kayıp giden
Koynunun kokusundan sarhoş bir rüzgâr.
Kıvrılıyor al bir kısrak gibi dingin ovada
Kanının akışına eşlik ediyor halhallı ritmi adımlarının

Kalbim ne geceden mutlu ne de memnun şu günden
Özlemlili bir güvercin var daima göğümün sınırlarında
Benden havalanan, sende konaklayan, yerini bulamayan kanatlarıyla

SANKİ DAHA ÖNCE HİÇ, SANKİ BURADA

Işık Sungurlar

Ellerinin altında genişleyen, genişledikçe sana açılan
Sanki burada
Sanki daha önce hiç
Bir yuvarlağın etrafında
Döner, yanar ve söner gibi
Sanki daha önce hiç
Sanki burada
Ellerinin bembeyaz örtüsü altında

Dik bir yokuşun sonunda
Yürüdükçe görünen iki ayrı çatı
İki ayrı yolun kesiştiği noktada
Ellerin işte, ellerin orada

Böyle geçen bir yaz
Siyah ve beyaz
Rengini nereden buldu
Yakar, geçer ve diner gibi
Kapıların kapandığı yerde
Sandalyelerin ters döndüğü
Gece vaktinde sokakta
Eve dönmenin ağırlığında
Sanki daha önce hiç
Sanki burada
Ellerin bir su yolunda, akışında

Bir orman uğuldar,
Hiç görmediğim hayvanlar
Bir bir açar perdelerimi
Sesleri içimde duyulur
Göllerin ve dağların
Zamanın bilmediğim bir noktasında
Denizler böler derimizi
Tuzu yakar, geçer ve diner
Adımı bilmediğim ağaçlar
Gözümün önünde büyür, büyür ve büyür
Ayaklarımın altında ezilen otların hükmü bana kalır
Sana yazılır pencereleri evimin

Ellerinin altında genişleyen
Genişledikçe sana açılan
Yüz bin ateşin içinden geçip
Sanki daha önce hiç
Birleşme noktasında iki açık parantezin
Kapanır, açılır ve sarar gibi
Orada
Orada olmanın en tanımsız kuytusunda
Uzar, uzar ve uzar gibi

Bana hiç söylemedikleri yerden
Ağaçların en dibinden
Buradan işte
Bakacağın yer değil öncesi
Zamanın kestiği neyse, ondan
Uzun bir sahilin başlangıcı
Gece, ay ve ışık
Yüzüne vuran aydınlık
Gözlerime bulaştırdığından

Ellerinin altında genişleyen
Genişledikçe sana açılan
Anahtarı bir akşamın
Açar, girer ve kilitler gibi
Yerini bulmuş bir kayıp
Adı hatırlanan çocuk sevinci
Açılan, açılan ve açılan
O bir şey ki yeni, çok yeni
Sanki burada
Sanki daha önce hiç

Ellerin bana unuttuğum yerden açan çiçek şimdi

CEVAHİR

Murat Serdar akıroğlu

Cevahir,

Bir can pazarında parlat öfkeni,

Ateşi gözyaşı teknesinde yu,

İkrah yahut iştah

Ricat ve huruç,

Dünya çekilsen de düşsen de kuyu

Cevahir,

Nicedir halimiz süt kesiği,

Burnumuzdan gelmedi emdiğimiz

Memlekette vaziyet bildiğin gibi

Ölüyoruz ve zevahiri kurtarmak peşindeyiz

DÜNYANIN ÇİVİSİ

Hasan Ulaş

Dünya işte:

Etme.

Bulma.

Diyesi geliyor insanın.

Yanlış iliklenmiş düğmelerin ceremesi bu deli gömleği

Yine de sizi onlardan çok tutuyoruz

sırtımızda sızısı dursa da haçerinizin

Hasımla gerdeğinizdi ölüm döşeğimiz,

düğün bayram bildiniz

Mark Sykes many faturacısına koşup atlaslar biçtirdiniz

Daha dün gibi pey pey dah oluşunuz

Kanla alınan satıp satıp

südümüze musallat bu yılını koynunuzda siz beslediniz

Hayırsız da olsa ev lât

üzülüyor insan

hakedişini istemeye gidip dayak yiyişine

Arsızın gücü haklının suçu

Bıçağı tahrik edenle kanı tazyik eden yine aynı

Siz yiyedurun birbirinizi

Çekiş güç gelir, çakar

dünyanın burasından çıkmış diye çivi

LEYLA'NIN GÖZLERİNDEN AKANLARDIR

Adnan Semih Dumlupınar

İlkin ürkeklik vardı
Bakışları biraz dalgın
Çiçeklerin saksılarına kadar değen gülüşlerin sırrında
Çekilen onca yükün ne zaman hafifleyeceği bilinmeyen bir zamanda
Önce hamurdan ekmek pişiren kadınlar vardı, henüz genç kızlığını yaşayamadan
Kimi sofrayı serer, kimi bir tencere yemek yapar, kimi de ismine yabancı bulaşığı yıkardı
Sonra harfler vardı bir de ardı sıra, yabancı
Duyulan, görülen ama bir türlü öğrenilemeyen
Mesela büyük duvarlar, tellerle çevrili çitler
Bir kızın utangaçlığında gizlenen sırlar vardı bildiğim
Adımı soramayan, adını bilemeyenler vardı
Neyse oydu işte
Nasılsa bir cevabın ortaya konması zahmeti de yükü tüm narinliklerine
Leyla vardı önce, harfleri bilerek tüm yasaklardan sıyrılın
Gözlerindeki okyanusta bir kıvılcımla gemileri batıran Leyla vardı hep.
Kendi gözlerinden yaban topraklara daha yakın.
Sustu her şey, bunca zaman aktığı menzilde
Yükler, yokuşlar, tozlar, çamurlar, ellere tutuşturulan kirli esvaplar
-Al bunu da sen doyur denilen aile efradı-
Aldı ve yıkadı, inatla köpürürken bir yerde dalgalar.
Çıkıp koşulamayan bahçeler, aşılamayan sınırlar vardı
Göğün maviliğine benzer maviliklere ulaşılabilen düşler de
Leyla bir sabah harfleri buldu.
Bir sabah özledi, özlemine diri tutan ateşi
Yamalı bir evde açtığı bir sabah gözünü, bildi beyanını içinde
Koştı kendi içine, koştı yasaklı diyarlara
Oysa eviydi orası bunu da biliyordu
Bir zamanlar öğrendiği harflerle yazmıştı kara tahtaya kazıyarak
Önce hep vardı düşler tellerin arasına sıkışmış halde de
Leyla bulaşık yıkarken de yemek yaparken de harp vardı
Leyla'nın gözleri maviydi yine harp vardı.
Leyla öğrendiği harfleri bir ummanda kaybetmeden önce de harp vardı.
Dikerdi gözlerini semaya yasak diyarları düşlerken harpten uzakta.
Kapılar açsa kendine kapılar bulsa kendinden varsa özgürlük denen şeyin yamacına.

Bekledi ve dinledi geçmeyen zamanın çağlamasını
Tüm mahzunluğu ile bir de utangaçlığını da takınarak.
Hangi diyarın kucağında gecelerin o yalazına dayanarak
Ulaşır sabahın elinde kalan kırık hatıra çerçevelerine.
Leyla bir gece ansızın üşüdü yaktı mumları
Unuttuğu yerde bulmak istediği harflerden kaçak
Başka bir bedendi onu ayazda ısıtacak
Tüm genç kızlığını bir çırpıda unutarak.
Leyla'nın gecedeki kara saçlarına serilen bıkkınlıklar vardı bilirim
Bir gün çıktı Leyla yazdığı mektuplardan bir şeyin garip hüznünü de taşıyarak
İçti suyunu içini yakarak denizin de
Tuttu kaldırdı eline batıp kanatan şeyleri
Bir öğle vakti gölgenin hemen altında
Bildi insanoğlunun nankörlüğünü
Tuttu kalemi kırdı, içine gömerek harfleri ve mektupları
Yutkundu bir öğle vakti gölgelikte
Bu kalbin dağdağasını duyar da dinler kendi harbinde
Yakın olan şey neden bu kadar uzakta.

EKSİK BAŞLIYORUM LEKELİ SANIYORLAR

Oğuz Ertürk

iyi bir çarşaf ve slogan klu klux klan
sana amerikan tarihini özetlerim ama gözlerin çok güzel

durdur çalar saatleri
sabahçı kahvesi, ferdi tayfur ve Jan dark

kırılmış bir psikoloji ile
günde kaç kez gidiyoruz tanrıya

diş çürümesi, buğday sapları
var mı haber ademin kayıp oğullarından

"adımızı yanyana" yakmışlar
küllerden bir gül devşir bize ey derviş

||
gönlümüzde ihlal edilmiş çizikler
babamın seksenlerden kalma bıyıkları

ve makaslar tarihine denk düşen ideoloji

korkular ve mağaralar vitrini
mistik bir gözyaşı akıtıyoruz asırlar boyu

kaygıları miras bırakılmış bir gök
yağmura dua niyetine

çocukluk ceplerime geri dönsem
sana doğru uzanan bir renk gibi

devrik çakıl ve ferman
parmaklarımı bıçaklardan topluyorum

kırmızı değil iyi bir gömlek

tüm sorular duvarlardan dönüyor
aynalarda çatlak arayan sorular

ifadesi solmuş ağaç
böyle konma dallarıma

işte suskunluğun ilmihali
peki gözlerime hangi el

iki dirhem iki kurşun

kanadı kiralık bir kuşun
sesi nereye ait

kötü bir fotoğrafla anlatırlar beni
seni gece ışıklarından korumak suç

işte ayağımı sürdüğüm dağ
şahit arıyorlar mürekkeplere

tanrı kafesimi kırıyor durmadan
sana doğru
o'na dosdoğru gideyim diye.

SES ETMİYORSUN NEHRİN AKIŞINA

Burhan Tuz

Nar'ın sahibine

Kaybettim bir sabah benimle uyanan ellerini
Duymadım çarpan bir kapı ve su sesini
Hazırda bekliyorken burkucu bir sual
Heves ettim ve süslendim elinden içtiğim suya inat
Felaketi hak ettiğim ayan olacakken
Gönül indirmedim itaate yitirdiğimi bulmak için

Bunca zaman bunca insan sürdüm izini
Bir adım olsun diye
Kekeme dilimden
İçinin tüm aynalarına baktım
Baktım ve yeni bir şarkı öğrendim
Masada unutulmuş bir çiçekten

Adın okunurken gülün bittiği yerde
Bakınca bir geyiğe dönüşüyor sesin işitilsin diye
Sen yüzünü eğince aynalardan
Ve bakınca iyi bir terziden dikilmiş gözlerinle yarama
Ben bir yolcuya dönüşüyorum bu şiirde
Elimde bir nar her cephede adını çoğaltırken
Dinlendim sebepsiz yere gövmek için incir ağacının dibinde

Bunca zaman bunca ağaç bunca kuş
Konuştum bir aynanın karşısında
Bekleyen yanından geçerken
Bir ağaç yanında büyürken
Ayna kırık, kapı aralık beklerken
Hatırlamak için yeniden sesini
Bir rüyayı ödünç alıyorum
Dünya orucunu tutan bir keşişten

HER ÂŞIK BİRAZ TERS KÖŞEDİR DİĞERİNİN NAZARINDA

Sevda Altinkaya

Nasıl bir savruluştu o penisiline karışan öç
Anaların doğurdukları kadınlara kini vardı nasıl diri
Nasıl saydamdı yüzüne düşen bilgeyi ağırlayan yaş
Saçına karışan beyaza hayranlığından
ağarmayan gün vardı, nasıl inat
İçimizdeki korkakları hizaya çekememişken daha
Hangi saplantılı rüyanın peşine düşmüştük seninle

Aramızda bir sorun yoktu, çözülmeyi bekleyen bir sır da
Konusulmuştu kimin nereden yeniden başlayacağı
Konusulmuştu kimin nereden yeniden yaralanacağı
(Başlamak yaralanmak sayılır, evet budur doğrusu)
Neticesi olmayan aşkın ötesindedir hayat
Karnını doyuran toprak kadar hilesiz bir şeydir
ağına düştüğün örümceğin kollarına sarılmak

Korkularınız en büyük silahınız
Korkularınız en büyük yalanınız
Parmağınızda oynatmak isterdiniz ölümü
İyi bir köşe bulsanız dönerdiniz
Kötü bir son görerseniz sevinirdiniz
Hiçbir şey yolunda gitmedi, artık kaderci değilsiniz

Yaban bir kök karışmıştı kavganıza
Bütün hezimetlere açıldı beyanınız
Bense eşiğimdeydim yaşamın ve hatanın
Elimi uzatsam ikisini de çekerdim kendime
Pişmanlığı diline kuşanan kadın öğretmişti:
Her âşık biraz ters köşedir diğerinin nazarında
Eşikten ilerisi yoktur eşiğe gelene
Anılardan ötesine götürmez boğazındaki yumru
Geçmez bu dil yarası, dünyayı yutkunsan bile

Saplantılı bir rüyanın peşinde yok olmak
için miydi Tanrı'm bu gençlik
Dinmesini beklerken yağmurun ve acının
Aynı göğe bakmıyorduk, yemin ederim
Çok zaman öldü aramızda
Hizaya çekemedik içimizdeki korkakları
Günahlarımız kadar yakındık oysa
Yüzüne düşen bilgeyi ağırlayan yaşında mısın hâlâ

TAKSİM

Büşra Badeci

udaklarını tazele ötekine refakatçi
taksim göbeğinde ruhuna
yontulmuş ayakkabısıyla
adam ekmek dilensin cami vicdanında
topallısın uzak doğulu istirahat sonrası
binalar güzelliğini resmetsin
metrobüs yetişmeye çalışırken telaşa
nefesler, adımlar, ruhlar nasılsa yükselir semaya

taksim çocuğun göbeğinde
geleceğini garantilesin çarıksız
yol çalsın taksiler, iki adım kârdır can için!
ezan okurken, sahiller şişe çalıyor?
vapurların darbesi mi suyun bağrında
öfkesini kusarken köpüğüyle ardındaki dalgaya.

ATANAMAYAN DUYGULAR

Sait Özbal

Gökyüzü fırsat eşitliği sunsa da hepimize
Bilimsel ipuçlarında yorgundur dünya
Atanamayan duyguların sancısı ile birlikte
Hüzün var coğrafyanın yorgun gözlerinde

Sessiz döner içimizde, düşünce tekerleği
Bilindik yollarda yılların parmak izi
Neleri kaybettik demlenmiş yorgunlukla
Kendimizi özlüyoruz teknoloji kafesinde

Kaldırımlarda yalnızlığın eskimeyen sesi
Metrekareye düşen kişi sayısı kadar
Ah! Zamanın uyutamadığı
Nüfusumuza kayıtlı dertler
Top sektirmeyin artık
Edebiyatın soğuk köşesinde

BARİTON

Ömer Keser

Benden geriye kalan sadece cehennem diye yazıyordu
Günahlarıma yavaş yavaş temas eden
dikiz aynalarımda!

İnce bir tüy oluyordu
Ovdukça içimden üç ayaklı tahta bir balerin düşüyordu
-bir ayağı kısa
Hülasa
Kaynarsa biraz ihanet dökün üstüme biraz da cinayet
Mümkünse ince belli bardakta
Mümkünse son kadehi kırmadan önceki barmenle
Bileklerimi henüz kestiğim karanlıktayken
Çünkü kanım ağır ağır içime akıyordu!

Şimdi ben kime bariton diye seslenmeliyim
Üstü kimyon kokan Hintli dilenci de öldü
Artaud çıldırdı, Rodez'deki ressam da kulaklarını kesti!
Elde kalan tinerle rujunu silen şımarık bir tanrıça!

Vakit varken kalbimi kum saati gibi ters çevirsem
Yaralı bıraktığımız bütün hayvanlardan
İçimdeki hayvanlardan, dışarıdaki hayvanlardan
Almanaklardan düşen tek bir yaprağardı
Cehennem misali gülün kanatlarında

Şah damarını kesmeye kalkan alkolik bir udiyim ben
Bir çıban gibi büyürken çocukluğum
Çocukluk dediysem hani tül den düşerken yaralanan
O sakat, o masum, o sahte nevbahar
Hangi makamının peşrevinde birbirini vurdu nakkaş
Selvi boylu, şuh bakışlı, o esrik gül nar
Oturup meşk ediyor mey âleminde bas ve sakura
Arsız bir tenör sırtıyor
Bir zakkum sırrımızı anlatıyor taht soytarisına

Senin adını bariton koymalıyım
Erkekçe bir dilden hoyrat kelimelerle süslemeliyim
Küllerden arta kalan kurşuni zambakları
Suya susayan nilüfer ağzınla, cam kırığıyla
Sonra pılını pırtını toplayıp düğümlemiş şehirlerin
Özgürlüğün saçlarında çözmeliyim kara yazgımı
Bakarsın çiçeğe duruverir hüküm süren yalnızlık
Bakarsın ceylanlar iner durup dururken dağlarına

Aslında ben hiç kimseyi öldürmedim,
Hatta,
Balkonlardan öylece bırakamadım kendimi boşluğa
Gövdemi usturayla sıkıştırıp öperdim
Gövdem alın kemiği çatlamış taze bir siperdi
Menzilimde yediğim kurşun, parça tesirli imbatlar
Döne döne bariton bir ses çarpardı ağzıma
Ağzımla kuş tutsam gökyüzü içime doğru bükülürdü
Yağmur, çocukluğunu yıkardı cam ırmaklarda!

Benden geriye kalan sadece cehennem diye yazıyordu
Dikey rüzgârın gömüldüğü kanyon kasıklarında!
İnce bir tüy oluyordu
Kovdukça içime tahta bir kamelya düşüyordu
Galiba ölüyordum
Anlayacağınız bütün mesele tam da buydu!

LÂLÂBEL İSTASYONU

Suzan Yörük

1. PERON /KADIN

bir istasyon, lâlâbel istasyonu
raylar uzadıkça uzuyor ufukta
bir kadın salına salına yürüyor
karmaşadan boğulan iskeleti dik çiçeksi parfümü, ruj kokusu
ve pileli eteği savrulurken rüzgârda
çantasından çıkardığı bütün korkuları
tiz bir çılgınlıkla son bulacak
deliliğin rengi, aklın kırmızı çizgisi
çılgınlık bazen unutturuyor yaşananları

bir kadın derin düşünceler önünde dağ dağ
üzerinde bulutlar, ayağında ovalar süpürüyor yorgunluğunun tortularını
geziniyor demirden bakışları istasyonda
ağır ağır hareket ediyor lokomotif
savaş gürültüsü gibi gür sesli, dumanlı belli bu bir veda bir ayrılık provası

2. PERON /DELİKANLI

bir delikanlı elemli bakıyor
kaçırdığı trenin ardından
parmaklarının dokunduğu metal
can çekişiyor soğuk gövdesi
içini titreten serin bir rüzgâr
sivri ve keskin öfkenin kıyısında bileniyorken sevgisiz geçen çocukluğuna
bileniyorken yoksul ve yoksun bileniyorken biçare oluşuna
sevdiği kızı alanlara, kızlarını satan zalim babalara
hem de pazarlık yapıp hiç kuruşa
çarpsa defalarca cebindeki ışıldayan kama

3. PERON /ŞAİR

düşlerimi kitaplara, düşlerimi sayfalarca umut dolu satırlara
kana kana içtiğim bir bardak suya, vazodaki mor leylaklara
baharda leylek görünce marteniçkalara
ve perondaki renkli vagonlara pay ediyorum
ilkel bir kavmin ilkel bir çocuğu gibi
şaşkın ve masum sayıyorum yıldızları
gök kubbe açan taze menekşe serinliği
ruhumda esen mutlu bir hava
bu aralar çince sözcükler ezberimde
ve cemal süreya şiirleri
en çokta tomris'e yazdıkları

bir istasyon, lâlâbel istasyonu, raylar uzadıkça uzuyor ufukta

KÜÇÜREK ÖYKÜLER

Fatma Nur Uysal Pınar

Hayal

- Sabaha kadar gözümü kırpmadım.
- Neden?
- Uyumaktan, sonra uyanmaktan korktum.
- Nasıl yani?
- Her şeyin rüya olma ihtimali!..

Çevirme

Hiç gitmeyeceği bir ortamda gördüler onu. Sebebini sormadan yargıladılar. Astılar, kestiler, kötüledikçe kötülediler. Yanlış anlaşılma olduğu ortaya çıkınca onun gitmeyeceğini zaten biliyorduk, deyip geçtiler.

Kusurlu Şuur ya da Şuursuz Kusur

Okulun ilk günü derse geç giren öğrenciye alaylı şekilde uyanamadın herhalde, dedi. Öğrenci, gözlerini yerden kaldırmadan özür dileyip sırasına geçti. Ertesi gün alay ettiği öğrencinin gözlerine bakınca utancından hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Pay

Ailesinden bir çuval bulgur düştü genç kadına. Alışık değildi. Günlerce, aylarca çuvalın ağzını açmadı. Yemeye kıyamadı. Kapının ardındaki çuvala baktıkça omuzları kabardı. Güvelere nasipmiş, derken bile bulgura gülümsedi.

ÖLÜME ULANAN AŞKLARIN TOPRAKLARINDAN BİR GARİP EFSANE: ŞAHMARAN

Nurhan Ceylan

Tahmasp; yakışıklı boylu poslu, yüzüne baktıkça bir daha bakılası yağız bir delikanlı. Dağ bayır dolaşıp sevdiğini arıyor. Yüzünü hiç görmediği ama dolaştığı her yerde varlığına dair işaretlerle avunduğu bir dünya güzeli. Kim olduğunu bilmiyor ya da nerede yaşadığını, hangi ülkenin delikanlılarının dilinde aşka dönüştüğünü de. Aramakla yükümlü yüreğinin ateşi gün geçtikçe kordan bir meraka dönüşüyor. “Neredesin? Kim bilir hangi aynanın bahtına yazılmıştır yüzün ve ben o yüzü her gece rüyamda görmekteyim.”

Bütün âşıkların kaderine eş bir sabırla ama bağrının orta yerindeki yangını her gün biraz daha körükleyerek, bekliyor.

O gün geliyor nihayet, Mezopotamya topraklarında anlatılagelmiş tüm hikâyelerde olduğu gibi, aşkın ölüme durmuş halini başlıyorlar resmetmeye hikâyeciler. Bir mağara... Önünden geçip gitse Tahmasp, merakının dizginlerinden tutsa şöyle sıkıca, adımlarına söz geçirebilse belki... Mağaranın içi karanlık, etrafını seçemiyor delikanlı. Tuhaf sesler ve etrafını saran belli belirsiz gölgeler dışında hiçbir şey.

Birden mağaranın içini aydınlığa boğan bir ışık huzmesinin ona doğru yaklaştığını fark ediyor. Kalbinin hızla attığına bakılırsa aşk, kendine yeni bir damar bulmaktadır akacak ve yanı başında sinsi bir ölümün kelimeleri hikâyeye usulca giriş yapmaktadır.

Nihayet upuzun bir arayışın son durağı bu mağara. Etrafta irili ufaklı, bin bir renkli yılanların meraklı bakışlarının şahitliğinde bir ölümsüz aşk daha filiz veriyor.

Adına “İlk ân” diyor aşkın tarihini yazanlar. O ânın adı Şahmeran. Yarı insan yarı yılan... Yılanlar ülkesinin Kraliçesi, yüzünü bir görenin bir daha hiçbir güzele bakmaya tenezzülkâr olmadığını söylüyor efsaneler.

Tahmasp, Şahmeran’ın güzelliğine vurgun, su gibi bir sesle irkiliyor.

“Korkma, kötülük yapmayacağız sana. Dünya kadar eskidir varlığımız. Kadim bir bağımız var insanlarla. Korkma bizden, Tanrı misafiri bizim de dokunulmazımızdır.”

O günden sonra başlıyor anlatmaya Şahmeran. İnsanlık Tarihini baştan sona o billur sestem denlemekten mest olsa da Tahmasp, var olduğu toprakları özlüyor ve Şahmeran'ın sonuna ilk şerhi düşmüş olmaktan bîhaber evine doğru yol alıyor.

Efsane kendine biçtiği sona ihanet eder mi? Ülkenin padişahı hasta, dünyanın bütün sırlarına vakıf olmak isteyen kötü kalpli vezir (her hikâyede kılık değişirse de) kararlılıkla bir planı başlatıyor ve Şahmeran'dan koparılan bir parçanın Padişah'ı iyileştireceğini söylüyor.

Bütün ülke karış karış arıyor. Kaderin cilvesi bu ya Tahmasp'ın izi bulunup, günler süren işkencelerin ardından Şahmeran'ın yeri öğreniliyor.

Şahmeran ve büyük aşkı karşı karşıya. Ölümünü altın kadehte de olsa sevdiğinin elinden içeceği için mutlu. Tedirgin ve kahrolmuş sevdiğini teselli etmek çabasında. "Üzülme sevdiğim, bu topraklarda aşkların kaderi hiç değişmez. Ölüm o "ilk ân" ile birlikte yol alır bizimle, bilmezsin. Sen Yüzündeki kederi sil, sönsün içindeki pişmanlık ateşi. Bizim hikâyemizle başlamadı firak, bizden sonra da efsaneler doğuracak bu topraklar mümbit bağrında. Keder ve aşk hep yan yana, hep sinsi bir ihanetin gölgesinde yol alacak ama kimsenin silmeye gücü yetmeyecek kalbimizdekini."

Şahmeran ölecek, çaresiz. Canından çok sevdiğine ölümsüz bir armağan bırakmanın peşinde.

"Şimdi size sırrımı vereceğim. Kim ki benim kuyruğumdan bir parça koparıp yerse O bütün dünyanın sırrına ve gizemine vakıf olacak. Her kim ki benim kafamdan bir parça koparıp yerse o da o anda öte dünyayı boylayacak."

Tahmasp kederli, canı kendine fazla bu kahır karşısında. Vezir hırslı, dünya emrinde olsun istiyor. Bu durumda Tahmasp Şahmeran'ın kafasından, Vezir ise Kuyruğundan bir parça koparıp ağızlarına atmakta hiç tereddüt etmiyorlar.

Şahmeran'ın son hamlesi müthiş...

Vezir ölümün kucağında...

Şahmeran'ın bilgeliği ise artık Tahmasp'ın kaderi. Aşk ölümlü âşıkların topraklarında yeniden ölümsüz bir hikâyeye dönüşüyor.

Derler ki Lokman Hekim efsanesi bu hikâyenin devamındadır ve derler ki kendi devasız bir derde yakanmışken insanlara şifa dağıtan yürek hep yaralıdır.

RÜZGÂR RİSALESİ

Aydan Algül

Yangın sönsen de içi hâlâ yanan birkaç parça kor vardır. Kader beni su kıyılarına savurduğunda yangından kalan kor parçaları gibiydim. Savrulmak bazen iyidir, hiç değilse kavrulmaktan. O su kıyılarında ne boğulmuş ne sönmüş ama hayli yatışmış ve hiç hesapta yokken bir Su Risalesi yazmıştım. Ya şimdi? Bu serin su şırıltıları, ulu çınarlarda birbirleriyle hasbihâl eder gibi hışırdayan yapraklar, önce kara sonra taze ihlamura bürünüp gelen bu dağ kokusu, ağaç sarmaşıkları, ansızın karşıma çıkan cumbalı, incinmiş evler, hayalimde bütün şehri belli belirsiz bir uğultu gibi kol gezen eski şarkı... Beni bu lodolar şehrine hangi rüzgâr attı? Yazıyor, siliyor, kelimelerin yerini değiştiriyor; izlere bulanmış, karalanmış bu eski yazıyı bir türlü bitiremiyordum. Arkasındaki hengâmenin gölgesi görünse de kendi tertemiz bu yeni sayfayı kim çevirdi, rüzgâr mı?

Rüzgârın önüne düşmeyen yorulmuş. Yorulmamayım diye mi düştim bu rüzgâra yoksa çoktan yorulduğumdan mı bilmiyorum. Bildiğim şu ki içimde rüzgâra tükürecek cesaret de cehalet de çoktan yok oldu. Havadan sudan risaleler yazıp durdum ama ne yel üfördü ne sel götürdü olanları. Her şeyin üzerine, kalbin dilinde, görülen duyulandan ziyade iliklerine kadar hissedilen bir geçmiş zaman kipi geldi oturdu. Çok anlamlılık esastı kalbin dilinde. Kalp, kelimelerin sonuna bir kanca takıp onu 'an'lardan örülmüş bir kuyuya atardı; dönüşte ne çıkarsa bahtına. Kelimeleri çağrışımlara teslim edip onlara bambaşka anlamlar yükler dururdu. Kalpti işte nihayetinde; değiştirmek, dönüştürmekti onun mayası. Hâl böyle olunca ağırdı kalbin dili ama biz de ağır yongaydık artık, yel kaldırmıyordu. Okuduğum, yazdığım kelimeler; uç uca eklenip kıvrılarak, dönüp dolanıp bir hortum beni içine alamyor; perperişan, darmadağın edip bir kenara atamıyordu artık. Saçlarıma, yüzüme vuran, nefesime karışan, hüzünlü kokular sırtlanmış bir rüzgârla karşılaşmışım gibi bir iç çekiyordum sadece. Bir yanım öyle kırılğan kalsa da bir yanım; tüm sustuklarımla, söylediklerimle, yazdıklarımıyla ve hâlâ patlayacak bir çekirdek gibi sakladıklarımıyla hayatın, zamanın katman katman sıkıştırdığı eski bir kaya gibiydi artık. Yel kayadan ne aparırdı.

İnsandık işte, şaşıyorduk. Şaştığımızı şaşıyorduk bir de sonra. Bizi yakmayacağını sandığımız ateşlere, boyumuzu aşmayacağını sandığımız sulara atladık demek isterdim ama esasen öyle olmadı. Ya başka türlü bir mümkünü yoktu ya da bile bile getirdik bütün bunları başımıza. Çünkü korku ile ümit yaratılıştan bugüne ruhumuzda ikamet eden ikiz kardeşlerdi ve biz hep birini diğeriyle karıştırmak yazgısına düştük. Biz; şaştığına şaşan gâfiller, tutunuruz sandık bir mucizeye. Ne ateşe düşmüş İbrahim gibiydi bahtımız ne suya düşmüş Yunus ne de tufan sandığımız nemli rüzgârlarda Nuh'a benzedik. Harcımız mıydı ki? Zaten benim Nuh'a benzer bir yanım olsa geleceği kuracak numuneler bindirirdim gemime; oysa ben geçmişten numuneler toplayan, bu numunelerle geçmişi tüm kombinasyon ve olasılıklarıyla yeniden, yeniden kuran, yeniden yıkan, tüm varyantları derlenmiş bu yanık geçmişin bir kere daha altında kalan ve yine sessiz bir zaferle bir kere daha altından kalkan çılgın biriyim. Bunun bir çılgınlık olduğunu numunelerini yenilerini ekleyerek geçirdiğim yıllarda -vazgeçememiş olsam da- öğrendim. Bir de dost dememeyi öğrendim numunelerim çoğalırken, belki dostum olmak istemezsin ama gel gör ki hâlâ "biz" deyiveriyorum farkında olmadan, cümlelerim üçüncü çoğul şahsa geçiyor birdenbire. Her şeyde tek olmayı pek bir seven ben, demek tüm bunları tek başıma sırtlanmak istemiyorum. Bu risalelerin üstünden tek başıma geçmeye gönlüm razı gelmiyor. Gönlüm; rüzgâr ekmeden biçtiğim fırtınalarda yanıldım, yenildim ama yıkılmadım demek istiyor. Bak yıkıldım işte; üstüm başım toz toprak, yara bere, niye kimse görmüyor, demek istiyor. Nasıl da ayaktayım heyhat, demek istiyor; illâ bir şey demek istiyor. Artık her dediğini de yazıyorum gönlümün. Büyük laflar etmeyi bıraktım. Şimdi sadece yok oluşları, kaybedişleri değil yeniden başlaşırları, ayağa kalkışları da duyuyorum ruhumda. Hani doyasya ağladıktan sonra, bir an göğsünü titretip her nasılsa buz gibi yakarak içeri dolan ve her şeye bir süre sükûnet getiren o nefes var ya; işte oymuş rüzgârların en ferahlatıcısı ve aradığıyla bulduğu tanışır mı, barışır mı bilmem ama insan kendini kendi rüzgârında buluyormuş. Şimdi yüzümü aynalara dönüp, rüzgârların en ferahlatıcısı sende esmekte, diyorum. İşte bir numune, bir anahtar daha!

Açılıyor zamanın tutmaz kilidi, bir eski şiir defteri duruyor karşımda; maviyle kaplamışım, başında tütüyor kavak yelleri. Haberi yok yeller esiyor o hevesin yerinde, yılların yerinde yeller... Bu numune mısradan da geçmişti yeniden yapıyor, yıkıyorum. Hatırlıyorum; mahşer günüdür, ortalığa düşmüşüm birilerini arıyorum, bulamıyorum. Gördüğüm dünya bile her geçen gün biraz daha sandığım gibi değilken hiç görmediğim mahşerden ne bekliyorum. Büyüdüm artık, uyumadığımca büyüdüm, büyük laflar etmeyi bıraktım cümlesinin altını üstünü büyük laflarla doldurduğumu bilecek kadar olsun büyüdüm. Yalnızca yıkan değil nefes veren, ayıltan; kokusu, sinir ve hararetin taşıdığı demlerde kalbe buz gibi bir ipek şal bürünmüşçesine iyi gelen rüzgârları da tanıyorum artık. Kapıları yüzüme kapatan, pencereleri yumruklayan, ılgılı geceyi yırtan, çer çöpü kapıma dayayan rüzgârlar kadar çınarlara ney üfletenleri, en güzel çiçek tozlarını toprağıma taşıyanları da tanıyorum. Anladım havanın bulanmadan durulamayacağını, durulmak denen şeyin bu âlemde pek mümkün olmayacağını. Rüzgârsız bir ömrün imkânı yok bazı fütursuz bazı umarsız dönen şu dünyada. Ne rüzgârdan şikâyet etmemek mümkün ne de hiç rüzgâr istememek, bildim. Yel için savurdumsa da harmanı dağ başına yapan bendim, beni dağ başına getiren kader; bildim.

Defterim; seni bu dağ eteğinde rüzgârlara emanet ettim. Nereden eserse razıyım. Kendimden razı olamayacak kadar büyüdüm ama “dağların derdini dinleyen rüzgâr”a razıyım. Eski sayfalar açıldığında kan revan günlerden geçmişliğime selâm veren kırmızı çizgilerle uslandıracağım yanılışlarımı; birkaç zeyl cümlesiyle okşayacağım haksızlığa uğrayışlarımın başını. Yeni sayfalar? Onlar, kalemimle birlikte rüzgâra emanet.

KIRK YILIN ARDINDAN

Serap Kılınçoğlu

Karnım mı acıkmıştı? Hayır. Şöyle demli bir çay mı çekmişti canım? Hayır. Evin içinde sıkılmış da neşeli bir müzik açaraktan havamı mı bulmak istemiştım? Balkon sefası dedikleri şeylerden yani. Yok, böyle de değil. Ama nedense birden, hiç sebep yokken –belki de sebebini bulmak için yazmayı tercih ettim- bakın ben ne yaptım?

Oturduğum yerden hop diye kalkıp mutfağa seğırttim. Çaydanlığa su doldurdum. Ocağı yaktım. Demliğine koyduğum çayı yıkayıp üzerine biraz soğuk su ekledim. Soğuktan demleyeceğim çayı. Bu yöntemle çay daha lezzetli oluyormuş fakat uzun sürede demleniyormuş. Uzun uzun düşünmeye ihtiyacım olduğu için bu yöntemi seçmiş olabilir miyim?

Buzdolabına yöneldim sonra. Buzdolabının kapağını açıp hiç düşünmeden içinde tereyağı olan kabı aldım. Ekmeğin olup olmadığını anlamak için mutfak kapısının arkasına baktım. Ekmeği poşetiyle oraya asarım hep. Kapının arkasında portatif tel askı var. Yatak odasının, banyonun, çocuk odasının kapı arkalarında da birer tane asılıdır. Modern evlerde hiç de olmaması gereken bir eşya olsa da benim vazgeçilmezlerimin arasındadır bu askılar. Bu vazgeçemeyişimin elbette bir sebebi var. Ama konumuz tel askı da değil.

Çay demlenene kadar yağın biraz yumuşamasını istedim. Öyle buz gibi soğuk, taş gibi sert olması akıllardaki yağ kavramına ters. Yani öyle olmasa kılı tereyağından kolaylıkla nasıl çekerdik? Kıl ve yağ... Bu iki şey bir araya gelince tereyağı yemekten vazgeçer gibi oldum. Kim bulmuş acaba bu benzetmeyi? Yağın içine kılı düşüren de mi aramalı kabahati? Bu iğretiye maruz bırakmanın hesabını kime sormalı? Tereyağı kabını elime aldım. Göz hizasına kadar yukarıya kaldırım sonra. Evirip çevirdim elimde kabı. Derken tereyağını geri buzdolabına koyasım geldi.

Koydum da. Baktım zihnimde türlü türlü düşünceler oluşmaya başladı, aldığım yere tıkıverdim ben de onu. Böylece kurtulmuş oldum tuhaf düşüncelerden. Bu kez de gözüm siyah zeytine ilişti. Gözümün ilişmesiyle dolması da bir oldu. Hiç düşünmeden çıkarıp masanın üzerine koydum. Bulutlanmış gözlerimle zeytin kabına bakıyordum şimdi. “Ah babacığım!” deyiverdim.

Babam her gece olmasa da –özellikle uzun kış gecelerinde- yatmaya yakın zeytin ekmek yedi. İki parça ekmek, bir zeytin tanesi; sırasını asla bozmadı. Soba üzerinde çay, her daim hazır bulunurdu. Zeytin ekmek faslından önce -hele bir de kış gecesiye- bizi etrafına toplar, küçük büyük demeden hepimizi mutlu eden sözler söylerdi. Bıkmadan. Biz yaşlarımız birbirine yakın, beş kardeştik. Önce büyüklerinden dinlediği mesellerle başladılar. Büyüklerini anlatırken başka âlemlere dalıp giderdi. Bunu uzun uzun, hiç acele etmeden sardığı tütünden anlardık. Sigarası hazır olunca onu hemen yakmaz, bir süre de öyle beklerdi. O anlar babam için bir çeşit ayindi. Biz de yarı anlar yarı anlamaz, o ayine eşlik ederdik. O sırada da önümüzde duran zeytin ekmekten birer ikişer ağızımıza atardık. O büyüü zamanlara götüren yolun zeytin ekmekten geçtiğini düşünürdük kendimizce. Sonra bize bakıp geniş bir tebessüm ederdi. “Ashında” derdi, “tereyağı daha iyi olurdu ama perhizi bozmayalım şimdi.” Beklettiği sigarasını yakardı.

Bu sigara yakma işini, zamanla bir yarış oyununa döndürmüştük. Sigarayı ilk kim yakacak, yarışması diyorduk adına da. Önceleri küçük ve önemsizdi fakat sonraları aramızda amansız bir rekabet oluşmaya başlamıştı. Babamızın ayin dediğimiz anlarına saygısızlık etmeden katılırken hepimizin bir gözü yerde duran çakmakta olurdu. O andan sıyrılıp da yanımıza döndüğünü anladığımızda ise beşimiz birden çakmağın üzerine kapanırdık. Bu kapma işi nasibe değil çevikliğe bağlı bir durumdu. Aramızda çevik olan ablamdı ya da yaşça büyüğümüz olduğundan mıydı, çoğunlukla o kazanırdı yarışı.

Ağabeyimse çeviklikten ziyade kurnazdı. Son zamanlarda yarışmayı hep o kazanır olmuştu. Biz hırstan, telaştan yerdeki çakmağı kapmaya çalışırken o, hareketsiz kalıyordu. Başımızı kaldırdığımızda bir de görürdük ki babam sigarasından bir nefes almış bile. Ağabeyimin yüzünde ise pis bir sırıtış... Bir süre sonra vaziyeti anlamıştık. Öncesinde cebinde başka bir çakmağı hazır bulundurmuş meğer... Bak şimdi yine aklıma düştü. Birazdan ağabeyimi arayıp hatırlatayım da gülelim beraber.

Bunca şamatadan sonra babam bize tekerlemeler söyler, bilmeceler sorardı. Bir bağrış, kıyamet de burada kopardı. Annemin arada bir gözü saate gitse de “Haydi yatma vakti.” ya da “Yatmadan önce yemek yenmez.” filan demezdi çok şükür. Gülümseyerek bizi izlerdi. Allah ikisine de uzun ömürler versin.

Deminden bu yana izlediğim şu zeytin kabı beni alıp nerelere götürdü. Çayım da demlenmiş olmalı bu arada. Demliği sıcak suyla tamamlayınca altında su kalmadı. Belli ki kaynayalı epey olmuş. Çaydanlığa tekrar su doldurup ocağa koydum. Bu arada da balkonu alelacele yıkadım. Masa ve sandalyeyi çıkardım. Vakit ikinci olmaya yakındı. Ağustos sıcaklığı yakıp kavuruyordu ortalığı. Bereket versin ki akşamüstü ılık da olsa rüzgâr çıkıyor, geceye doğru da serin serin esmeye başlıyordu. Bunu bildiğimdendi bunca hazırlığım.

Yok artık sen de, diyeceksiniz belki ama oturduğum odada klima var. Oda yayla gibi serinken ben şimdi bunca zahmete niçin kalkıştım? Üstelik aç susuz değilken bu tereyağı, zeytin, ekmek, çay isteği nereden geldi? Hani bir film izlersiniz ve sahnede bir şeyler yiyip içiyorlardır. Sizin de canınız çeker. Film izlemiyordum çünkü televizyon denilen zerzevatı evden atalı hayli oldu. E şimdi. Aç değilim. Çay tiryakisi değilim. Televizyon izlemiyorum. Dışarı sıcak. Balkon sevdalısı da değilim üstelik. O zaman bunca işlere niçin giriştim ben? Bakın bunu ben de bilmiyorum. Bilmiyorum demek size de bana da pek inandırıcı gelmeyecek sanırım. Hatta içten içe bana sinirlenenler bile olacaktır. Üstelik de birçok şey anlattım. Bunların birbiriyle ilgisi olmalı değil mi? O zaman en başa dönüp bunların birbiriyle bağlantısını bulmak gerekiyor. Başa dönelim.

En öncesi...

Saatlerdir odamda koltuğa oturmuş kitap okuyordum. Kitap okurken arada bir karşımdaki duvarı seyrediyordum. Desensiz beyaz duvarı, zihnimmiş gibi düşünüyordum. Duvarı seyretmekteki maksadım okuduklarımı zihnimde canlandırıp sindirmektir. Aynı duvarın yarısı kitaplıkla kaplı. Üst kısmında da bir saat asılı. Bu saat öyle pahalı, özellikleri olan bir saat değil. Eski, yıpranmış sıradan bir duvar saati işte. Arada bir de gözüm saate kayıyordu. Bir yere yetişmek gibi durumum da yoktu. Saat. Evet ya! Saat! Her şey bu saate bakmakla başlamamış mıydı? Saate baka baka, canım tereyağı, zeytin, ekmek ve çay çekmişti. Bunun için yerimden fırlamış, mutfağa koşmuşum.

Saatin hikâyesi...

Eski saatin içinde bir deniz kıyısına kurulmuş bir kentin fotoğrafı vardı. Kıyının bitimine yüksek duvarlar örülmüş. Daha yukarı bakınca da duvarın dibinden kente giden tertemiz yollar başlıyor. Karşıda küçük küçük tepeler ve bu tepelerin yanı yönü evlerle bezenmiş. Bakınca insana dinginlik veren bahçeli, en fazla iki katlı taş evler bunlar. Hangisine uğrarsanız uğrayın hepsinin de içinde mutlu olacağımızın garantisini verecek türden evler. Kıyıya küçük bir iskele yapılmış. İskelede irili ufaklı kayıklar suyun üzerinde bebekler gibi uyuyor. Saatin içindeki bu fotoğrafa bakınca huzur, sanki bu kente demir atmış da kalmış gibi his veriyor insana. İnsan demişken fotoğrafta hiç insan yok. İnsansız oluşu, ıssız oluşundan değil asla. Kardeşlerle birlikte uyuduğumuz odanın duvarında asılıydı bu saat. Bozkırın ortasında yaşamamıza rağmen biz deniz aşırı hayaller kurardık. Hayallerimizin başlangıç noktası hep geceleri parlayan bu saat olurdu. Bu yerin nerede olduğuna dair fikirler koyardık ortaya. Okulda coğrafya derslerinden öğrendiklerimizi sayıp dökerdik ama yine de buraya benzetemedik bildiklerimizi. Sonra fotoğraftaki bu yeri Mutlu Kent olarak adlandırdık. Hiçbir kitapta adı geçmeyen, bize ait, sadece bizim bildiğimiz bir yerdi burası. Uykuya böyle daldık.

Saatin içindeki fotoğrafın üst kısmında küçük bir madenî para kadar delik açmıştı kardeşim. Bu ayrı bir hikâye konusu. Eşyaları açıp kurcalama tutkusu olan kardeşimin yaptığını bilmekle yetinelim şimdilik.

Bahsettiğim saat, çocukluğumun geçtiği evin bembeyaz duvarında asılı olan saatti. Otuz yıl. Tam otuz yıl boyunca aynı beyaz duvarda, aynı yerinde otuz yılın nasıl geçtiğinin kaydını tuttu durdu bu saat.

Büydük sonra. Annemin deyişiyle kuşlar gibi bir bir uçmaya başladık yuvadan. Erkek dişi demeden herkes kendi yuvasını kurdu. Mutlulukları ölçüsünde duvarlarını boyadılar, eşyalarla dayadı döşediler. Moda olan her ne varsa evlerine tika basa doldurdular. Mutluydular.

Annemle babam da bizden uzak olmaya dayanamayınca çocuklarına yakın bir yere gelmeyi istediler. Zira modern zamanlarda kuşlar gibi göç etmek zor işti artık. Yeni evlerine taşıdık onları. Kolay olmadı onlar için eski evlerini terk etmek, ama çocuklarından ayrı olmak da bir o kadar kolay değildi.

Çocukken annemle babama hep şu soruyu sorardık: “En çok hangimizi seviyorsunuz?” Her seferinde kendi adımızı duyacağımız ümidiyle vazgeçemedik sormaktan. Aldığımız cevap hiç değişmezdi: “Beş parmağın hangisini kesersen kes, acımaz mı? Acısı geçse de onun eksikliğini duymaz mısın?” Dönüp elimize bakardık, ilk kez görüyormuşçasına. Kendimizi o parmakların sırasına koyardık. Bu kez de hangi parmaksak o parmağın elde daha önemli olduğunu birbirimize kanıtlamaya çalışırdık. Bir düelloyu andıran hâlimize babam tek cümleyle son noktayı koyardı: “Beş parmağın beşi bir olmaz.”

Olmazdı ya. Kardeşlerimin içinde eski eşyalarla bağı olan bir tek bendim işte. Yeni eve alınan hediyeler arasında duvar saati olunca bizim emektar saat paketlendiği kutuda kalıverdi. Bu duruma çok sevinmişim. Yıllardır kendi evime götürmek gibi bir niyetim vardı çünkü. Ablama göre ben, eski istifçisiydim. Annem saatin kutuda kaldığını bir iki söylediyse de onu oyalayıp geçiştirdim bir şekilde. Bir sonraki gelişimde ise saati kendi evime getirecektim.

Yerleşme telaşı bitince annelere uğradım bir gün. Kullanılmayan eşyaların konulduğu çatıya –buraya eşyaların mezarlığı diyorum ben- çıktım. Kire toza aldirmeden kutuları bir bir aradıysam da saati bulamadım. Kan tere batmıştım. Yoktu. Aşağıya indim tekrar. Annem yüzümdeki parmak parmak siyah lekeleri görünce çocukmuşum gibi payladı beni. Ne aradığımı da vazgeçmeyeceğimi de çok iyi biliyordu. “Gel, gel. Saat burada.” dedi, “Kırkında öğrendiğini kırk yıl unutmazmış insanoğlu.” Birbirimize bakıp gülümsedik. Eskilere bağlılığımı annemden almıştım çünkü onun da eskilerden kalma birçok hatırası olduğunu biliyorum. Odasına gitti. Ben de bu arada elimi yüzüm kirden arındırdım. Elinde saatle dönüp geldi. Saati bana uzattı. Hiç konuşmadık.

Şimdi...

Otuz yıl baba ocağında aşınan saat, dokuz yıldır da benim beyaz duvarımda aşınmaya devam ediyor. Saatin her yeri aşınmış olsa da içindeki o geceleri parlayan fotoğraf hiç eskimiyor. Hâlâ ilk günkü gibi pırl pırl. Zamanı öğrenmek için bakmıyorum zaten ona. Tam karşımda böyle dönüp dursun, anılarımı daha dün yaşanmış gibi her dakika bana hatırlatsın diye bakıyorum.

Gelecek ay kırkıncı yaşıma gireceğim. Kırk yılın hatırı sonsuzluğa denktir bana göre. Bütün var olan duygularım içimden taşmış, odaya, eve sığmaz oldu. Ne sığıyorum buraya ne de burayı terk edebiliyorum. Uzanıp duvardan saati çıkardım ben de. Önce mutfığa götürdüm. Zeytini, ekmeği ve de çayımı aldım. Balkondaki masaya yerleştirdim hepsini. Saati de karşıma koydum.

Hava akşamdan geceye dönmeye başlamış yavaştan. Rüzgâr serin serin okşuyor tenimi. Zaman ilerliyor. Şehrin ışıkları gitgide azalıyor. Gökyüzünde yıldızlar daha belirgin görünüyor şimdi. Saatin içindeki fotoğraf da daha bir parlıyor. Masamda zeytin, ekme çay; karşımda çocukluğumun saati; başımın üstünde pırl pırl gökyüzü, çayımı içiyorum. Şimdiye dek kimselere söylemedim ama bir de tütün sarıp öylece bekliyorum.

RÜYA GÜNLÜKLERİ

Özlem Göktaş

Gökyüzü bulutlarla kaplı, güneş görünmüyor. Güneşin sarı, turuncu ışıkları bulutlardan süzülünce sanki koskocaman bir floresan lamba yanıyor gökyüzünde. Göz kapaklarımın üzerinde biraz ağırlık yapıyor bu aydınlık. Taş döşeli sokaklarda adımlıyorum. Bedesten çarşısı, Konya'nın tarihi köşelerinden biri. Bu sokak ayakkabıcılar çarşısına çıkar diye içimden geçirek yürürken yeni bir bina görüyorum biraz uzakta. Kubbeli bir yapı, içinde hediyelik eşyalar vardır diye düşünüyorum ve bir hevesle gezmek istiyorum. Etrafta insanlar var ama gölge gibiler, kıyafetlerinde renk yok, yüzleri karanlık ama bunu da çok garipsemiyorum.

Bir an önce kubbeli yapıya girmek istiyorum. İki kanatlı büyük bir bahçe kapısının önüne geliyorum. Bahçe kapısından kubbeli yapıya uzanan yol bulutsu bir boşluk içinde, mermer kaplı yol zeminden bağımsız gibi. Sanki adım atsam kaybolacağım içinde, tedirgin olsam da yine de geçmek istiyorum o yoldan. İki kanatlı büyük kapının ortasına bir vitrin yapmışlar. Erkek kıyafetlerinin giydirildiği cansız mankenler var ve sonra fark ediyorum ki, mankenlerin arasında vitrinin camsız bir bölümünde, yerden iki karış kadar başını yükseltmiş bir yılan var, süs gibi duruyor. Ben kapıya doğru ilerleyince yılan başını bana doğru uzatıyor. Hemen geri çekiliyorum. Vitrinin arka tarafına dolanıp kapının diğer kanadından geçmeye karar veriyorum. Yılan da vitrinin arka tarafına geçiyor. Başını sağa sola hareket ettiriyor sürekli, beni takip ediyor. Kalabalığın içine karışıp geçmeye çalışıyorum, iri yapılı bir adamın arkasında kapıya doğru ilerlerken bir anda yılan yerinden sıçrayıp elbisemden içeri giriyor, sol kolumun altına yapışıyor. Çok korkuyorum, elimi elbisemin içine sokup yılanı çıkaracak cesaretim yok. Telaşla sağa sola koşuyorum. Canım acımıyor, yılan derime yapışmış, kolumun altı şiş gibi duruyor. Hemen eve geliyorum. Anneme anlatıyorum ama annem beni dinlemiyor. “Kendisi gider” diyor. Bir makas buluyorum ve komşulara gidip yardım istiyorum. “Makasla elbisemi omuzlarından kesin, elbise yere düşerken yılan da düşer, kimsenin olmadığı yerde hemen elbisemi kesiverelim” diyorum ama kimse uğraşmıyor. O sırada bir komşumuz doktordan gelmiş. “Beni de götürün doktora” diyerek arabalarına biniyorum. Arabanın arka koltuğunda kolilerin içinde bir basket topu büyüklüğünde hayvan gözü gibi bir şeyler var. Kolilerden kanlar taşmış ve çok kötü kokuyor. Arabadan hemen geri iniyorum. “Bize de yılan atladı ama çıkarınca bu şekilde büyüdü, koktu ve çoğaldı” diyor komşumuz. Arabanın içindeki o kokuşmuş kanlı gözlerden korkuyorum.

Mahalleden uzaklaşarak bir arkadaşına gidiyorum. Arkadaşım bir tiyatrodaki çalışıyor. Koridorlarda büyük perdeler var ve biz bu perdeler arasında konuşarak dolaşıyoruz. Ona kolumun altındaki yılanı anlatıyorum. “Sen yaparsın, makasla kes elbisemi, yılan da o zaman düşer ve gider” diye tarif ediyorum. “Tamam ama burada olmaz yılan yere düşünce nereye gittiğini bilemeyiz, ormana gidelim, yılan ormanın içinde kaybolur” diyor. Ormana doğru giderken “Bu yılan türü çölde yaşarmış, sen çölde bir ülkeye mi gittin” diye soruyor. “Yakın zamanda gitmedim, Kudüs'e gittim ama çok zaman geçti üzerinden” diyorum.

Ormanın içinde piknik alanı buluyoruz. Bir piknik masasına oturuyor arkadaşım, makası çıkarıyor elbisemi kesmeye hazırlanıyor. Bir anda gökyüzü kararıyor, saniyeler içinde kara kara bulutlar toplanıyor gökyüzünde, piknik masası sallanmaya başlıyor. Şimşekler çakıyor, gök gürlüyor ve ağaçlardan garip hışırtılar, uğultular geliyor. Arkadaşım çok sakin, makası masaya bırakıyor, sanki bunları daha önce yaşamış gibi ama ben çok korkuyorum. Olanları şaşkınlıkla izliyorum, dilim tutuluyor konuşamıyorum. “Bir anda gökyüzünün kararması, bu uğultular, deprem hayra değil, bu yılı çıkmamak lazım, çıkarırsan kötü olacak, biraz kalsın, zaten o yavrulayınca kendisi gider, onu kolunda taşımak senin tekâmülünün bir parçası” diyor.

Ben sağıma soluma bakıp ne olduğunu anlamaya çalışırken sanki bir film sahnesi gibi her şey küçülüp, katlanıp kayboluyor. Yılan da yere düşüp yok oluyor. Ben de katlanıp, küçülen sahnenin içinde kayboluyorum.

Boğuluyormuş gibi derin bir nefes çekerek uyanıyorum uykudan. Sessiz bakıyorum etrafıma. Temiz bir ışık doluyor pencereden, sabah olmuş. Odamı hatırlamaya çalışıyorum çiçekli perde, çalışma masam, dağınık kitaplık... Rüyanın etkisinden çıkmak zaman alıyor. Yılan düşman, çarşı zenginlik... demek diye gördüklerimi yorumlamaya çalışıyorum. Yataktan kalkıp bilgisayarımı açıyorum. Şartları uymadığı halde benim bölümüme atanan, her işi üzerime yıkıp bilmiş bilmiş konuşan oda arkadaşımı şikâyet etmek için yazdığım dilekçeyi siliyorum. Onun yüzünden çok zor anlar yaşamıştım ama sabretmeliydim.

İnsan yaşadığı olayların, durumların kendisine ne öğreteceğine odaklanıyor. “Bu bana ne katacak, ben bundan ne öğreneceğim.” Belki biraz da başkalarının bizden ne öğreneceğine, ne öğreteceğimize, yanımızdakine nasıl katkı olacağımıza da odaklanmamız gerekiyor. Belki de yüzeyde can sıkıcı gibi görünen şeylerin derinde başka anlamları olduğuna inanmak gerekiyor.

Şikâyet etmekten vazgeçtiğim arkadaş bir süre sonra başka ilçeye tayin oldu ve aylar sonra yolda karşılaştığımızda konuşmasının içinde şu cümle geçmişti: “Sakinliğinize hayran kalmıştım.” Hepimiz birbirimizin aynasıyız, benden ona rüyamdan da bana yansıyan sabırdı.

“GÖRÜLMÜŞTÜR” DAMGALI MEKTUPLAR

İsmail Kurağ

*Varsın dehşetli gözleriyle baksın bana lambalar
Ben elbette direnirim göğsüme batan ayrılığa*

Önce damlar kayboldu ufukta
Bacalardan tüten duman dağıldı
Uyanınca baktığım gözlerden ayrı düşmek
Bir güz yağmuru gibi ansızın ve ölüm kadar zamansız
Kamyon kasalarında sallansam gün boyu
Bilmediğim kavşaklarda açsam gözlerimi
Yine de bu sevgiden gitmek imkânsız

Nerden gelir bilmem ovanın kuytusunda
Bir tren sesiyle bölünür hüznüm
Karanlıklar içinde boş vagonlar bir de ben varım
Sabaha karşı pencereden bir kere seslen gülüm
Yarı baygın saatlerde belki duyarım

Aynı anda gülüm aynı anda
Ay ışığı altında yakamozlanır düşlerimiz
El ayak çekildi mi içimde yankısı başlar
Böyle derin ve uzaktan uzağa hasretin
Yastığın soğuk yüzüne bir hıçkırık düşünce
Göğsümün çarpıntısı dökülen kan gibi yavaşlar
Yaşlara boğulmaktan başka çaresi yok bu illetin

Daktilomda isminin baş harfine uzansam
Avuç içlerimde ellerinin tadı
Artık ne bahar akşamı esen kekik kokulu rüzgâr
Ne taze yıkanmış serin yaz sokakları
Aklımda yanıp sönen berrak yüzün
Bir de fotoğrafta titreyen hatıran kaldı

Önümde beynimi kemiren demir
Ardımda kana doymayan dikenli tel
Onları uyuttum desem sırtımda biter
Yaz güneşinden kopan bir kurşunun kuru
Yol inadına diyor ki ‘durma’ istikamet kavuşmak
Kibir abidesi çelik makineler gezerken sokakta
Çirkin savaşlarda bize düşense en zoru
Beyaz entariler giyip, tertemiz ellerimizle boğuşmak

Eğer bir şeyler yazıyor, masalara çentik atıyorsak hala
Al kanlı bir kalp taşıyorsak, gri duvarlara inat
Belli belirsiz bir ışık varsa ömrün bir noktasında
İşte sana ümidin hası
Değil mi ki sevgim hüküm günlerinden daha büyük
Ve değil mi ki en büyük meydan okumalarım ispat
Mektubumdaki ‘görölmüşdür’ damgası

Sapanları kır gülüm, tüm taşları ez
Parmaklık yürürlükten kalktı tutsaklık derdest
Serçe gölgeleri düştü göğün perdesine
Ayrılıkla hesabımız göröldü
Sevda serbest

HADİ SANA ELVEDA

Hatice Kübra Öktem

Şairim susuyorum sana
Yanıyor içim yok bir damla su elimin altında
Sana yürüyüp varmak
Dudak değirmek kana kana içmek
Taşmak mevcudiyetinden
Taşımak ağız dolusu
Yutkunmak kalbime akıtmak
Demlemek içimi seninle
Dinlenmek içimde seninle
Yekvücut yekbeden bütün eş anlam
Tek tek denerdik tek tek yazardık okurduk seninle

Şairim selamlar sana
Bana selam gönderirken en çok selamını istemedim oysa
Neler isterdim bilsen dudakların uçuklar
Senin küçük yağmurun kuruyan gölleri kıvılgılar
Senin küçük hayranların şairini ister
O kadar küçük hayran sana düşman bana düşman
Gör bunları gel yanıma et aşkın Allahına iman

Şairim hadi sana da merhaba
Kömürcü'den, Ayçil'den
Sinem'den, Bir japon nasıl öldürülür'den
Eve dönmekten ibaret olan hayattan
Çözmemiş mi Seyyidhan
Gideceksin işte Manhattan sokaklarına
Göl gezilerine tek başına
Ferdi, Orhan, üstüne Pink Floyd'la
Gideceksin gitmesen ne vardı

Şairim çıkar beni diskografi'k bahçene
Tut elimden gezdirdi beni
Sana asmaların dansı'nı okur
Şarkısını söylerim bahar türküsünün
"Yağmurlu günlerde seviş benimle
Kuşlar çinko damı gagalarken
Tenimin kokusunu değiştiren yağmurlarda"

Madem ölecektik güzel şarkılar dinleyelim
Wild is thewind, Simone
Love me love me love me say you do..
Bir daha söyle
Şeytan kıyak geçerse seninleyim de
Sadece seninleyim yalnızca seninleyim
Bütün eş anlam
Bir tek seninleyim

Gelmişin geleceğin sonsuz şimdinin
Varsa canı cehenneme
Teorinin pratiğin bu yavşak zamanın
Muallak'ın, Aslı'nın
Okyanus düşünün'nün
Zeplinlere bakan kelebek toplayıcısının
Kalbimin yerini değiştiren şarkıların
Sarrow'un
Alta gracia'nın
Varoluşma'nın, Deprem'in, Mayıs müzik topluluğu'nun
"Gagasında bir türkü dalgın uçarken
Birden önüne dikiliveren
Duvara çarpan serçe
Şarkısına yıllardır aradığı adı buldu
Ah benim İsmail'im"
Diye bitiyor şarkı

İnsanların üzülmeyecek neyi kaldı ki biz üzelim
Hadi sana elveda

AYRILIK PROVASI

Özlem Eylül Öz

Seninle her yaramızı sabahlar kuşatsın
hep telaşa kapılıp yenilgiden dönsün
böyle yaşamak bir azdan haliyle
taşsın gölgelerimize âlâ
şimdi, günleri sarmalında ağırla
sesimin pasını sil kulaklarından!

Dünyadan geçiyorsun yorulmuş
kelimelerden yoğrulmuş yüzün
hangi cihan harbinde vurulmuş
bilmem bakışında o yaralı kuş

Seni unutmak kokan vahalarda
azala azala ekilen hikayelerden
artık yüzüme uğurlayabilirsin!

CANDAN ÖTE

Seyfi Altındış

Kanatlı doru bir kısrak doğurdu güneş,
Tek boynuzlu bir tay vardı peşinde
Geceyi kıskandıran rengiyle
Bir de Zümrüd-ü Anka...
Hafiftiler tüyden bile,
Zapt edilmez ve de yabandılar.
Kızıl ve sonsuz gökyüzünün altında,
Seher okşarken yelelerini,
Rüzgârla yarıştılar.
Ayakları yere değmeden daha
Kattılar tozu dumana.
Yağmur damlası gibi,
Çiğ tanesi gibi saftılar.
Yaklaştılar yaklaştılar...
Sönerken birer birer yıldızlar
İndiler yere, yorgundular.
İlk ışıkları dökülürken günün,
Bir pınarın yanında durdular.
İçtiler kana kana o billur sudan.
Söğüdü'n kuytusunda geceleyen yıldı,
Uyandı yüz yıllık uykusundan.
Düş müydü, gerçek miydi,
Pınardan su içenler,
Ne kadar da insandılar.
Kanatlı doru kısrak, Zümrüd-ü Anka,
Bir de tay, tek boynuzlu
Ufukta kayboldular.
Büyülenmiş gibiydi,
Kalbini tutuşturup yakan da neydi?
Allah'ım! Ne kadar da candılar.
Simurg'u arayan kuşlar misali
Düştü peşlerine yıldı,
Kanayana kadar toynakları
Günlerce koştu dört nala.
Ey aşk derdine müptela,
Kanatlı bir hayalle tutuşan, yanan yıldı,
Bozkırların kuşlardan özgür ruhu
Aşka varanları hep kanatlı sanma,
Vuslata erenlerin hayalleri kanatlı.
Onlar ne bir düş, ne hayal, ne de yalandılar,
Ne yoldular, ne yolcu, ne de kervandılar,
Uzaklarda arama aşka müptela göçmen
Onlar yanı başında, can içre canandılar.

YEŞİLÇAM ÖNERGELERİ

-2-

Ömer Aksay

(Türk sinemasındaki bütün saçmalıklar bütün 'kitsch'likler bile ertelendi, çünkü şimdi dünyayla eş zamanlı bir film "Gazze'de Katliam" herkes ölmeden çıkış yok, film icâbı; geçmiş olsun..)

... .. WRROOOOMMMM!

'aklımız ne işe yarar' diye sorar birisi jenerik dışı
hamas emirleri çiğnemek için mi diye sorar belki
hangi akli kullanmalı hamaset
hangi hakla bataklığa batarken tra[]ged[]ya[]lar
büyük 'D'nin karnında 'de' jenerikte
tepemize yağan bombalarla bu kutsal günde
şimdi eş zamanlı kaybolduğumuz masalda beliren bir dua
ve birdenbire çoğalışımız bu her yerde.

... .. WRROOOOMMMM!

hızla geçen bir kameranın ışığındaki yanıltıcı gerçekle
uyanıp düşmek, düşman betonlar, asıl düşen
yanıp sönen fotoğraftaki alevler asıl
kıyıya saldıran dalganın şarlayan köpüklerinde kan kalıntıları asıl
hışşışışışışı... hışşışışışışı... hışşışışışışı
aşkın kızlar asıl, bombalardan gelinliğiyle koşan
koruda. beyaz dudaklı, beyaz saçlı, beyaz cesetle
eziyetle zulmün içinde tuza gömülmüş nazlı kızlar
gelin teli yerine duvağı süsleyen füyeleri olan
gazetelerden kesilmiş bebek resimleri, ezik çocukları peşine düşüren.

27 Aralık 2008, şabat. son kez dua edilen akşam
iki gün sonra 1 muharrem 1430, hicrî yılbaşı
masalı başa aldığında bombalar yeniden yağmaya başlar
kana bulanmış kucakta uyurken dürü görünümünde bebek
kanlı bir bohça içinde polar etkisi.

toparlanmak için bakılan haletiruhiyeyle duvar
yüzümü toplayamam. yüzüm benim değil, bir; dağılmış
aynaya ihtiyaç duymam bu durumda mümkün değil, iki
çıkamam gerek masaldan. ağlama dedim kendime. ağlama
duvarda eriyen yüzleri gösterdiler bana. sümüksü
nefisleriyle cebelleştikleri lağımdan çıkamayan diğerleri
yapay/sahte/çürümeye/yüz/tutmuş bir açmazda
aynelyakîn gözlüğünü takarsan gazap başka bir boyutta.

peşimi bırakmayan okunaksız hutbeler, onlar da sümüksü
yapışkan, iki yüzlü; mütemadiyen diyaloga açık
gizli şeyler var. bir iz. yüzde seğirmeler, karşılıksız çıkan dualar
üstünde kanın şakırtısı kalmış biraz, elinde
abdest alıp kurulanmak için antika bez paralar.

müslüman burjuvaziyle birlikte korkunç yanılısamalar
zaman kaybı ve müspet davranışla asayişin bekçileri
olmak. cihat kavramına bireysel bir yorum getirerek hem de
masalı değişik anlatımla sürdürmek imkânı -ne densiz-
uzlaşmacı bir yaklaşımla sümüklü böceklerden temizlenen
pennsylvania koridoru.

Kana Batar Duanın Sözcükleri Kana Bulanır Şimdi Batone

Bir Harfin Kanıdır Bu Taze İsmail'in Kanıdır Akan
İshak'ın Kanıdır Aynı Zamanda Aynı Bıçakta
Koç İnmemiştir Bu Kez İnmesi Beklenirken
İnen Bombalardır İnen Sağanak Misket
İbrahim'in Bütün Çocukları Göz Göze Kurban Edilir
Kurban Edilen Çocuklar İbrahim'in Elinde
İbrahim Durur İbrahim Yürür İbrahim'in Yüzü Acıyla Kasılır
Çılgılık Atar Savunmasızdır Bombaların Sesini Duyar
İlk Kez Bu Kadar Geç Kaldığını Düşünür İbrahim
Adaklık Çocuk Kalmamıştır Elinde Çaresizdir Yeni Gelen
Hacer De Sara Da Gözyaşları İçindedir
Safa Ve Merve Arası Kan Gölüne Dönmüştür Topuklarından
Sadece Bir Uyarı Bir Yakarış Bütün Harflerde Bütün Çekimlerle
Ve İnfilak Kutsal Gazve Kutsal Gazve Kutsal Gazve
Kutsal Azap Kutsal Azap Kutsal Azap
Zulmün Rahmete Sevk Ettiği İnsanlar Zulmün Rahmete
Sevk Ettiği Zulmün Rahmete Zulmün
Zulmetle Rahmeti Zulmetle Rahmeti Zulmetle
Bomba Atarken Tahrif Olmuş Bir Halk Çürüyor Aslında.

tehlikeleri yüklenen bir dua, orada tra[]ged[]ya[]lar
stepan'la lusin. Kaygısız, umarsız âminle anlamsız ferahlıkta
bir önsezi, bir açmazı yorumlayış
gür kaşlarla bitişik kaşlarda dürüstlük hep hamâsî. İbrahimce
çünkü peltek değil Mûsâca gibi.

bâriz dilde bombalar yağar başımıza dinler arası
diyaloga dair laflar edilirken, ağlama duvarları olan evlerde
salonda bir ağlama duvarıdır ekran, lağım çukuru dolu
şimdi nasıl da hayıflanılır vah vah vah
tüh yazık oldu barışa, projeler kana düştü tüh tüh tüh falan.

kağıtlara düşen her şey boş burada
artık aklımıza düşen her şeyde bir nifak, ılımlı ve ılıgın
düşen bombaların altında son din, düşen beton parçalarının altında
yoksul kadınlara ait akşamın döşünde
bir bir açılırken düğmeler aynı ilikten aynı gözyaşlarında
aynı ıstaplarla sızlar yorgun kaslarım, beni sürekli rüşte iten
hüznün kumral iksirine şükranla dualar okurum, dualar
ama içimden. bir türlü dinmeyen kan. gözyaşımı dindirilmez kılan
çevrimiçi-çevrimdışı bombalar düşüyor hesabıma hızla
kızların yüzlerine sürdükleri düzgün: gaze, uzun okunan 'ga' ile
kanı ayıran çizgide allığın katmerli
lağnet yüzü beliriyor sürekli kara bir düş gibi gölgeli
ağlamak, duvardaki iğrenç yüzünü görmek için burada
ancak bombaların aydınlattığı kadar
korkunç bir gece, dul ve öksüz bir gece benim için. Adorno
uzun bir gece duasına çıkmıştır şimdi. Ah, ne çekti bir bilsen Kafka
oysa ne çek'ti ne de alman
her yerde ussuz mezarlar, her yer kan ummanı şimdi
ussuzluğa açılan her yerde meleğin suskunluk mezarı
dilinden dökülen umarsız dualarla açmazda
bu belki de sondan bir önceki gecedir, kim bilir.

... .. WRROOOOMMMM!

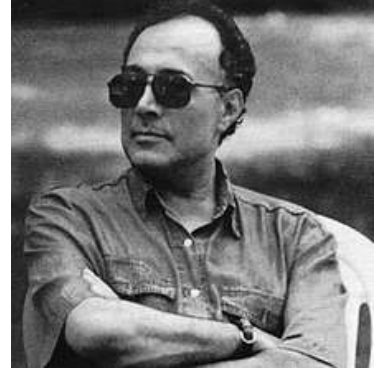
ÖDÜL VE CEZA EKSENLİ EĞİTİME DAİR BİR NAZAR: “EV ÖDEVİ”

İsmail Çakmak

Abbas Kiyarüstemi'nin sineması sadece İran'da değil, dünyada rüştünü ispatlamış durumda. Özellikle son yıllarda ona olan ilginin artması da bu durumu daha anlaşılır hâle getirmektedir. Bunun yanında “minimal”, “düşük” bütçelerle çektiği filmlerin şu anda dünya sinemasında maruf yönetmenler kategorisinde yer alması da onun sinemasının diğer bir dikkat çekici unsurudur. Söyleşilerinde sinema üzerine ortaya koyduğu fikirlerin, bazı yönetmenlerin üst perdeden nazarına karşılık daha “samimi” olması ve “anlama” gayesi gütmesi onu daha da farklı kılmaktadır. Ünlü yönetmen Haneke, Abbas Kiyarüstemi'nin bir yönetmen olarak önemli olduğunu altını çizer ve hak ettiği ilgiyi görememesini geldiği coğrafyaya bağlar. Bu görüşünde haklıdır da. Birçok başarılı İranlı yönetmen Kiyarüstemi kadar şanslı da olamamıştır. Kiyarüstemi çevresini ve olayları iyi analiz eden ve “bütüne” bakan bir yönetmendir. Kendisiyle yapılan bir söyleşide, insanın öncelikle çevresini tanıması gerektiğini söyler ve şunları ekler:

“Hikâyelerimin temelini gerçek hayatın oluşturduğu ve filmlerimin itici gücünün de bu olduğu, sokaklarda yürüyen sıradan insanların bana ilham verdiği doğru. Tetikte beklerim, etrafımda olan bitene odaklanırım, bunların ardından harekete geçerim ve olayları kameranın önünde oynayacak şekilde düzenlerim. Anlatacak hikâyeye bulmak için kitapları ve dergileri inceleyen yönetmenler, iri ve sağlıklı balıklarla dolu hızlı akan bir akarsuyun kenarında yaşıyıp sardalye konservesi yiyen insanlar gibidir.”

Kiyarüstemi, bu minvalde kendi çevresinde olup biten, şahit olduğu hadiseleri bir mesele yaparak sinemaya taşımıştır. 1989 yılında kadraja aldığı “Ev Ödevi (Meşk-i Şeb)” filmi de bizzat kendi çocuğuyla ev ödevi konusunda yaşadığı bir sorunun perdeye yansımış hâlidir. Oğlu Behmen ile çatışmaları artınca ortaya böyle bir film çıkmıştır. Behmen o dönemde ilkokul çağındadır. Kiyarüstemi eğitim şeklinin değişmesinden dolayı oğluna yardım edememektedir ve bu da onda kaygı uyandırmaktadır. Filmin dili didaktik bir söylemden ziyade bir anlama gayreti üzerine kurgulanmış, sorular da ona göre sorulmuştur.

Abbas Kiyarüstemi

“Ev Ödevi” (1989)

Filmin ilk sahneleri sokakta elinde çanta olan çocukların okula gidişleri ile başlar. Arkada Kiyarüstemi'nin sesi duyulur ve Kiyarüstemi onlara ev ödevlerini yapıp yapmadıklarını sorar. Çocuklar ilkokul çağındadır. Sonra çocuklar okuldaki törene katılır. Okulda sıraya geçen öğrenciler besmele çekerek yüksek sesle asr suresini okur. Bu arada İran-Irak Savaşı'nın izleri vardır. Okuldaki öğrencilerin ağızlarından dökülen “*Bizler cesuruz, mücahitler kazanacak, Saddam'ın adamları yok edilecek.*” sözleri dönemin zihniyetinin okullara kadar indiğinin kanıtıdır.

Kiyarüstemi elinde bir senaryo olmadan, sadece bir fikir peşinden koşarak kamerasını okula (Şehit Masumi) kurar. Daha önceden belirlemediği öğrencilere ödev, ceza, ödül üzerine bazı sorular yöneltilir. Çocuklar genel olarak ceza konusunda açık fikirlidir fakat ödül (Farsçada teşvik) konusunda ifadeleri belirsizdir. Kiyarüstemi'nin birden fazla çocukla yaptığı bu filmde, çocukların bazı beyanından öğretmenlerin bazen az bazen çok ödev verdiklerini anlıyoruz. Çocuklardan bazılarının anne ve babasının okuma yazma bilmediğini ve çocukların kardeşlerinden yardım aldıklarını yine kendi beyanlarından biliyoruz. Bazı öğrenciler, ailesinden (kemerle dayak) şiddet gördüklerini de söyler. Bir öğrenci, ödevlerini yaptığında pasta ya da alkış ile ödüllendirilmek istediğini dile getirir. Kiyarüstemi'nin yönelttiği sorulardan anladığımız kadarıyla bazı aileler çocuklarına karşı ilgisizdir. Kiyarüstemi, ilkokul çağındaki çocuklara çizgi film mi, yoksa ev ödevi mi güzel diye sorduğunda ilginç cevaplar alır. Bazı öğrenciler rüyasında ödevlerini görür. Ceza kavramının çocuklara çağrıştırdığı şey “vurmak”tır. Aralarından bazıları bunu ilerde kendisinin de uygulayacağını söyler, bazıları da tam tersi yönde fikir beyan eder. Çocukların anne babalarına dağıtılan bir anketle de durum anlaşılacak istenir. 856 anketten, 526 tane dönüş olur. Ebeveynlerin % 37'si okuma yazma bilmedikleri için çocuklarının ödevlerini kontrol edememektedir. Okuryazar olan ebeveynler de çocuklarına yardım edemeyecek kadar yorgundur, yoğun iş yükü çocukları ile ilgilenmelerine engeldir. Çocuklar ödevlerini, özellikle dikte ödevlerini (yazma) kardeşlerinin ya da başkalarının yardımı ile yapmaktadır.

Filmin sonuna doğru, yurt dışını görme fırsatı bulmuş, çocuğunu Abbas Kiyarüstemi'nin çekim yaptığı okula kaydettiren bir baba, bir anda kadrajda görünür. ABD, Kanada gibi ülkelerde ev ödevinin olmadığını söyleyen baba, bu ülkelerde önemli olan şeyin çocuğun yaratıcılığıdır, der. İran'daki geleneksel eğitimi tenkit eden baba, geçmişin kopyası bir nesil yetiştiğini ve bu yüzden çocukların “pasif”, “savunmasız”, “kırılgan” olduklarını ileri sürer. Ona göre bütün bu nedenlerden dolayı çocuklar, “solgun” ve “mutsuz”dur. Bunun çözümü, çocukları özgür bırakmaktır. Bu mevzu üzerine ciddi olarak kafa yormuş babanın, eğitime dair diğer düşünceleri şöyledir: “*Çocuklarımız ev, okul ve öğretmen arasında sürekli bir çatışmanın içinde kalıyor. Sürekli onlardan yüksek not istiyoruz. Onlar bu sistem içinde entelektüel kapasitesini kaybediyor. Kişiliğini geliştirmesini öğrenmesi gerekiyor. Bunun için de onlara balık vermek yerine, balık tutmayı öğretmek gerek. Çocuklarımıza düşünmeyi öğretmek yerine, balık tutturmak yerine, onları balıkla dolduruyoruz. Dünya değişiyor artık. Bilgisayar kullanılıyor derslerde. Ya biz... Bu eğitim sistemi içinde düşünmek imkânsız, teşvik etmiyor.*” Babanın tenkitleri haksız da değildir, çocukların arasından pilot olup Saddam'ı öldürmek isteyen olduğu düşünülürse. Film; bir öğrenci (Macit) tarafından okunan şiirle son bulur.

Sonuç

Kiyarüstemi bu filmi kendisinin de çalıştığı İran'daki "Çocukların ve Gençlerin Entelektüel Gelişimi Enstitüsü" adına çeker. Fakat daha sonraki yıllarda söyleşilerinde bu enstitü hakkında sitemkâr açıklamalar yapmış ve enstitüyü emeğini sömürmekle suçlamıştır. Bu enstitüye birçok kısa film de çekmiştir. Yine aynı kurum için çektiği bu filmde kamerasını alır, yollara düşer. Elinde bir senaryo da yoktur, oğlu Behmen ile yaşadığı sorunlar bu filmin doğuşunu hazırlamıştır. Eğitim sistemini anlamaya yönelik bazı sorular soran Kiyarüstemi, çok da iç acıcı cevaplar alamaz. Bir taraftan da öğrencilerin dönemin havasına uygun bir tarihî zeminde, propaganda ile zihinlerinin işlendiği görülür. Çocukların eğitim konusundaki verdiği cevaplara bakılırsa "ceza" kavramı mutlak olsa da "teşvik (ödül)" kavramı müphemdir. Bazı çocukların üzerinde bir kara bulut gibi gezinen korku, kaygı yüzlerinden okunur. Yurt dışını biraz gezme fırsatı bulmuş bir babanın söyledikleri, esasında eğitimin geldiği noktayı özetler niteliktedir. Okullar çocukların entelektüel kapasitelerini yok etmektedir. Böyle gittiği takdirde şimdiki nesil bir önceki neslin kopyası olmaktan ileri gidemeyecektir. Aslında bu sözler sadece İran için değil, günümüzde bu tür eğitim yapan ülkelerin de bir hülasasıdır. Macit isminde bir öğrenci ile yapılan son röportaj oldukça ilginçtir. Macit, Kiyarüstemi'nin büyük gözlüklerinden mi yoksa kameradan mı olduğu anlaşılmaz, bir anda ağlamaya başlar. Arkadaşı Molayı'nın yanından gitmemesini ister. Macit'in yüzünde tuhaf bir korku vardır. Molayı'ye göre bu korkunun altında Macit'in öğretmeninden cetvelle yediği dayak vardır. Bu onu çevresine karşı baskılamış, korkak yapmıştır. Eğitimin/okulun bizim hayatımızın şekillenmesinde büyük bir öneme sahip olduğu buradan anlaşılır. Kiyarüstemi, sadece bu filminde değil, diğer filmlerinde de eğitim konusunu işler. Sebebi de belki oğlu ile yaşadığı bu sorunun onun ömrü boyunca sorguladığı bir mevzuya dönüşmesidir.

Kaynakça

- Assheuer, Thomas, Yakın Plan Haneke, çev. Nazlı Pakkan, Agora Kitaplığı, 1.bs., İstanbul, 2013.*
Dabaşı, Hamit, İran Sineması, çev. Barış Aladağ-Begüm Aladağ, Agora Kitaplığı, 2.bs., İstanbul, 2013.
Sâveci, Muzaffer Mehdi, Abbas Kiyarüstemi ile Söyleşiler, çev. Mehmet Akif Koç, Alfa Yay., İstanbul, 2023.

“ALTIN ŞEHİR” OLARAK ANILAN KENT: PRAG’A BİR MEKTUP

Ülker Gündoğdu

Sevgili Prag;

Çekya’nın başkenti ve en büyük şehrisiniz. Geçmişte Çekoslovakya’nın da başkentiydiniz. Orta Bohemya’da Vltava Nehri’nin üzerine yerleşmişsiniz. Adınızın, nehrde yer alan ve Çek dilinde “prah” denilen pervazlardan geldiği düşünülmektedir. Sevgili Prag, şehrinin kendi dilindeki adı: “Praha” olarak bilinmektedir. Dünyanın en güzel şehirlerinden biri olarak görülesi olmanız ve misafirlerinizi mutlu etmenize imrenildiğini mektubumla size aktararak anılmak istedim.

Güzelliği yaşamayı dilediğin arzuda mektuba yazarak, hayata geçirebildiğiniz inancını taşımaktayım. Sizi görenlerin: “Altın Şehir”, “Doksanların Sol Bankası”, “Masal Şehri”, “Şehirlerin Anası” ve “Avrupa’nın Kalbi” olarak anlandırılmaktasın. Ben, sizi Altın Şehir olarak anlandırmaya değer buldum. Sevgili Prag, lokasyonunuz çevrenizdeki ülkeler ile merkezi bir konum oluşturmaktadır. Avrupa’daki en fazla iç kaleye sahip üç şehirden biri olduğunuz için güvenliğinizi ve tarihin güzelliğini günümüze kadar koruyarak taşımaktasınız.

Prens Premysl ve Prenses Libuse tarafından kurulduğunuz düşünülmektedir. Herkes gibi benim de gördüğüm; sizin gölgeniz olan, Franz Kafka: “Kendimden başka hiçbir eksikim yok.” Derken bile kendinden fazlasını size bırakarak gölgenizi pelerin gibi omzunda salındırmakta olan Gölge Pelerini Kafka, sizi gelecek nesillerde temsil ederken Sevgili Prag; kendi yalnızlığını insanlarla dolduruyor. O da sizin gibi gönlü geniş bir ruh taşımaktadır.

Kendinize çeken bir Orta Çağ gizeminin gölgesinde; bizim şairimiz Nazım Hikmet'in şiirlerine de konu aldığı, mistik havanızı, doğal güzelliğinizi ve zenginliklerinizi cömertçe ziyaretçilerinize katmaktasınız. Yazar ve şair yetiştirmek konusunda da sahip olduğunuz özel güzelliğinizi dizelerden anlamayı mümkün kılmakta Nazım:

*sanatların en kanlısı şairlik
Sırların sırlarını öğrenmek için
Yiyeceğini yiyeceksin, yedireceksin.
Pırağ şehri yaldızlı bir dumandır
Vltava suyunun köpüklerine
martı kuşlarıyla gelir İstanbul...
Lejyonerler manzaraya bakarken Tavfer
martı kuşlarına ekmek verelim.*

Nazım Hikmet, Prag, 26.4.1958

Hayranlık uyandıran, görülesi ve hissedilesi bir cazibe merkezi gibisiniz. Sizi alkışlamak istiyorum Sevgili Prag, beş Nobel ödülüne sahip olmanızdan daha da fazlasına sahip olduğunuzu fısıldıyorsunuz ruhuma.

II. Dünya Savaşında zarar görmemiş olmanız sayesinde tarihi aynadan yansıtarak nazlı nazlı salınmaktasınız. Bu mekânlarınızın öncüsü olan Aziz Vitus Katedrali merkezinde yer alarak kenti çevresinde geliştirmektedir. Haklı olarak konuklarınız, asaletinize çok fazla rağbet göstermektedir. 1992'den beri kentinizin tarihi merkezi, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü UNESCO Dünya Mirası listesinde yerinizi hak etmektesiniz.

Şimdiki zaman bulvarlarınızdan akan tramvaylar, silüetinize özgü olan füniküler her bölgenizi görme olanağı sağlamaktadır. Sevgili Prag, kışları oldukça soğuk ve sert geçtiği için sıcak mekânlarınızla kucaklayarak manzaranızla ısıtıyorsunuz. Yaz ayları sıcak Orta Avrupa şehirlerinden biri olmakla her mevsimin kattığı güzelliği layığıyla taşıyabilen masalsi bir büyü yaşatmaktasınız. Ziyaretçilerinizi en çok temmuz ve ağustos aylarında ağırlıyorsunuz. Daha تنها bir kent hayal edenlerden biri olarak, güneşin kendini gösterdiği mayıs ve eylül aylarını sizinle yaşamayı tercih edebilirim de ocak da beyaz zarafetinize dalma umuduyla Sevgili Prag. Kış ayları beyaza büründüğünüz bir kar manzarası altında yeniden yorumlanmak için harika bir kar küresi atmosferi oluşturuyorsunuzdur kesin. Bu zamanlarda Sevgili Prag sizi romantik bir gözden seyre dalarak doyasıya, acelesiz ve telaşsız gözlerimle süzerek keşfetmeye niyetliyim.

Sevgili Prag her anın dolu dolu yaşatan aşkının kaynağını kış ve yaz aylarında düzenlediğin festival organizasyonlarından almaktasınız. Mayısta Prag Uluslararası Müzik Festivali, temmuzda Bohemya Caz Festivali, ocakta Prag Kış Müzik Festivali, mart ve nisan aylarında Paskalya Bayramı, benim katılmak istediğim en yaratıcı festivalin kasımda Prag Yazarlar Festivali oldu. Hiç, bilmem neden içimden geldi, öyle aniden gelmek istedim ve yazdım, bak belki denk gelir bir gün yazarlarınızla buluşuruz Sevgili Prag.

Çeklerin ataları çevrenize ağırlıklı olarak beşinci yüzyıl sonrası göçlerle yerleşmişlerdir. Siz Sevgili Prag, gelişmeniz dokuzuncu yüzyılın sonlarında kurulan Bohemya Devleti'nin başkenti olmanızla mümkün olmuştur. Sizin merkezinde, yer aldığınız topraklar, Premysl hanedanından düklerin ve daha sonra aynı hanedandan Bohemya krallarının ikametgâhı olmuştur. Sevgili Prag 973'te piskoposluk, 1344'te başpiskoposluk merkezi haline geldiniz. Merkezliğinizde krallık 1310'da Lüksemburg hanedanına geçmiştir. Şehir olarak gelişmeniz, Kral IV. Charles döneminin 1346 ve 1378 yılları aralığında hızlansa da on beşinci yüzyılda mezhep çatışmalarından kaynaklanan Hussit Savaşları ve on yedinci yüzyıldaki Otuz Yıl Savaşları siz Sevgili Prag ve Bohemya halkına büyük zararlar verdi. On altıncı yüzyıldan itibaren Bohemya Habsburgların yönetimi altına girdi. Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu zayıfladıkça Sevgili Prag, önce Avusturya İmparatorluğu sonra da Avusturya Macaristan İmparatorluğu'nun bir parçası haline geldiniz. İmparatorluk I. Dünya Savaşı sonunda yıkılınca siz de böylece 1918 yılında Çekoslovakya'nın başkenti oldunuz Sevgili Prag.

Adolf Hitler 15 Mart 1939'da sizi almak istedi. Ve sizi isteyen Hitler, Alman Ordusu'na emir verdi. Sizin kalenizde bir Alman himayesi olan Bohemya ve Moravya Protektokrasi ilan edildi.

Old Town, Eski Şehir anlamına gelen bölgeniz Sevgili Prag; sizin tam merkezinizde yer aldığı için kentinizin kalbi olarak bilinen meydan; Jan Hus Anıtı, Tyn ve Aziz Nikolas Kilisesi, Eski Belediye Sarayı gibi görkemli tarihi yapıtlar ve renkli, keyif alma mekânlarıyla kuşatılmaktasınız. Old Town en Eski Şehir bölgenizdir. Birbirinden farklı hediyeleri seçmekte zorlanacağınız tezgâhlara ev sahipliği yapan bölgede; zevkinizin de üzerinde mağazalar, çılgınlığın sınırı aşılacak tasarım butikleri, kendinizi kaybettirmeye yetecektir. Old Town Meydanı'yla Wenceslas Meydanı'nı birbirine bağlayan yolda kurulan Havel Pazar Old Town meydanının canlılığı ve eğlenceli atmosferi hayatı şenliğe çevirmekle biliniyor. Eski Şehir, antika eşyalara ilgi duyanlara Old Town ve Mala Stana bölgelerinizden alıcılarını dünyanın dört bir yerinden çağırılmaktadır. Alternatifler caddenin bilinen eğlence rotaları arasında Karl Charles köprüsünün yanında yer alan Karlovy Lazne oldukça bilinen, Orta Avrupa ve Balkanlar'ın en büyük kulüplerinizdendir.

Astronomik Saat Kulesi Eski Belediye Sarayı üzerinde konumlanan ve Eski Şehir meydanında yer alan kulenin tepesine çıkıp Prag'ı kuş bakışı izlemeniz ya da bodrum katına inip Gotik dönemlerden kalma sırlı odaların tarafıma keşfedilmeyi beklediğine inanmaktayım.

İşte koruyucunuz Prag Kalesi Old Town Eski Şehir Meydanı Vlatna Nehri üzerinde bulunan Charles Köprüsü'nün her iki yanı kuleler ve Barok mimarisine ait otuz heykel ile çevrilmektesiniz. Köprü üstü, sokak müzisyenlerinin, ressamların ve zanaatkarların buluşma noktasını oluşturmaktasınız.

On bölgeye ayrılmış olan Prag'ta, konaklama yapacağınız bölgeyi amacınıza hitap edeceği şekilde seçebilmekte olanak çok. Şehir merkezinde konaklamak sizin için önemliyse Josefov, Nove Mesto, Vinohrady, Mala Strana, Smichov bölgelerinin olduğu bir numaralı bölgeyi tercih etmelisiniz. Turistik yerlerin toplandığı Mala Strana bölgesi uygun otel seçeneklerini bulabileceğiniz bir bölgesiydi. Konforu arttırmak isterseniz Nove Mesto bölgesindeki otelleri deneyimleyebilirsiniz. Prag'ın altıncı ve yedinci bölgelerini ise daha çok havalimanına yakın olmak ve şehir merkezinden uzak olmak isteyenlerin tercihiydi. Sevgili Prag, savaş sonunda 5 Mayıs 1945'te, Nazi Almanya'sının tesliminden dört gün önce, Almanya'ya karşı bir ayaklanma meydana geldi. Dört gün sonra üçüncü Sovyet Şok Ordusu şehre girdi. Alman nüfusunun çoğunluğu ya kaçtı ya da savaş sonrası Benes kararnameleleri tarafından ülkeden atıldı.

Çek Cumhuriyeti'ne özgü yerel lezzetleri ile ön plana çıkmaktasınız Sevgili Prag ve özellikle geleneksel cheesecake ya da Trdelnik'in tadına bakmak isterim Macar et yemeği olan kıvamlı ve leziz sebze çorbası Kulaj da farklı usulde pişirilen biftek yemeği Svickova Na Smetane, peynirden yapılan Nakladany Hermelin geleneksel tadılacaklarım arasındadır. Apple Strudel, meyveyle doldurulmuş hamur işi Ovocne Knedlinky, Placinky sizi unutturmayan ve insanı çok mutlu edecek lezzetlerinizdir. Güzel zamanlarda tatlı düşlere Sevgili Prag.

osermetal

Makina & Mühendislik

2023 KATALOG

+90 530 775 51 31

info@osermetal.com.tr

www.osermetal.com.tr

2. Organize Sanayi Bölgesi
83214 No.lu Cadde No: 11 Gaziantep

EVVELAMAN
Cengizhan Genç

~~O ilk mısra şiirin hani en zor olan-~~
Belki henüz yazmamışımdır, yazarım
Bir gün ben de geçerim
Kavmimin geçtiği tufanlardan
Tuz sofraları kurulur
Tuzdan yataklarında yatarım yeryüzünün
Tuz yalayan geyiğinin vurma beni evvelaman

Kapanır üzerime ölü denizler
Kapanır da secdeye dizlerim,
Secde etmem başkasına evvelaman

-yosun tutuyor sürekli barbar yürek
Krallar değişiyor, mevsimler, yeşimden taşlar
Kafamın içi arı kovanı, kafamın içinde
Binlerce soru, nerede kraliçe?
Parmaklarım değerli yüzüklerle dolu
Soytarılar el pençe divan kapanır ayaklarımdan
Kavimlere peygamberler doğuran kadınlar
Gözlerini kapatır gözlerimi görünce evvelaman

Dağ taşıyan trenler geçer,
Heybetli heyulalar, unutulmuş rüyalar
Toprağa karışmış izler, fosilleşmiş şeyler
-kapılarda büyük büyük xxxxxler
Süvariler geçer, külünü dağıtmayan güneş gibi

Yüzüme gelip yerleşir tek gerçeği gülüşlerin
Dağlı kapılı yüzüm soyunur da boyalarından
Yaralarımın üzerine geyik otları kapatır ter ü tazem
Balıklar kan havuzlarından baş uzatıp
Kumdan kalelerinde gözü yaşlı anneler
Dilerler benim için evvelaman

Dilini ısırın yılan
Nasıl yutarsa kuyruğu kopan akrebi
Nasıl kaplanırsa insanın vücudu aşktan anbean
Gün geçer
Durulur sular
Ömür biter
Tükenir amaaan
Hatırlarım tende kalan hevesi
Onu da BEN yazarım EVVELAMAAAAN

